

บทที่ 7

บทวิเคราะห์

1. การนำกฎหมายที่มีอยู่มาใช้บังคับ

ขณะนี้ประเทศไทยยังไม่มีกฎหมายว่าด้วยความปลอดภัยทางชีวภาพที่เป็นกฎหมายเฉพาะ กฎหมายที่นำมาใช้บังคับเกี่ยวกับความปลอดภัยทางชีวภาพจึงเป็นกฎหมายที่ได้บัญญัติและมีอยู่แล้วในปัจจุบัน การบังคับใช้กฎหมายที่มีอยู่ในปัจจุบันกับความปลอดภัยทางชีวภาพของสิ่งมีชีวิต คัดแปลงพันธุกรรมจึงเป็นการบังคับใช้กฎหมายโดยอนุโลม ดังนี้

กฎหมายและ มาตรการ	บทบัญญัติ	การนำกฎหมายมาใช้บังคับ
พระราชบัญญัติ ส่งเสริมและรักษา คุณภาพ สิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2535	มาตรา 4 “วัตถุอันตราย” หมายความว่า วัตถุระเบิดได้ วัตถุไวไฟ วัตถุออกซิไดซ์ และวัตถุเปอร์ออกไซด์ วัตถุมีพิษ วัตถุที่ทำให้เกิดโรค วัตถุกัมมันตรังสี วัตถุที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางพันธุกรรม วัตถุกัดกร่อน วัตถุที่ก่อให้เกิดการระคายเคือง วัตถุอย่างอื่นไม่ว่าจะเป็นเคมีภัณฑ์ หรือสิ่งอื่นใดที่อาจทำให้เกิดอันตรายแก่บุคคล สัตว์ พืช ทรัพย์สิน หรือสิ่งแวดล้อม “มลพิษ” หมายความว่า ของเสีย วัตถุอันตราย และมลสารอื่น ๆ รวมทั้งกาก ตะกอน หรือสิ่งตกค้างจากสิ่งเหล่านั้น ที่ถูกปล่อยทิ้งจากแหล่งกำเนิดมลพิษ หรือที่มีอยู่ในสิ่งแวดล้อมตามธรรมชาติ ซึ่งก่อให้เกิดหรืออาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อม หรือภาวะที่เป็นพิษภัยอันตรายต่อสุขภาพอนามัยของประชาชนได้ และให้หมายความรวมถึง รังสี ความร้อน แสง เสียง กลิ่น ความตึงเครียด หรือเหตุรำคาญอื่น ๆ ที่เกิดหรือถูกปล่อยออกจากแหล่งกำเนิดมลพิษด้วย	การที่มาตรา 4 ได้บัญญัติให้วัตถุอันตรายหมายความว่า วัตถุที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางพันธุกรรมนั้น จึงอาจตีความให้สิ่งมีชีวิต คัดแปลงพันธุกรรมเป็นวัตถุอันตรายตามพระราชบัญญัตินี้ได้ นอกจากนี้ ก็ยังอาจทำให้ตีความได้อีกว่า สิ่งมีชีวิต คัดแปลงพันธุกรรมเป็นมลพิษประเภทหนึ่ง ผู้วิจัยเห็นว่า เมื่อได้ตีความเช่นนี้แล้ว ก็ทำให้นำบทบัญญัติต่าง ๆ ในพระราชบัญญัตินี้มาใช้บังคับได้ โดยอนุโลมกับเรื่องความปลอดภัยทางชีวภาพ

กฎหมายและ มาตรการ	บทบัญญัติ	การนำกฎหมายมาใช้บังคับ
	มาตรา 9 เมื่อมีเหตุฉุกเฉินหรือเหตุภัยอันตรายต่อสาธารณชนอันเนื่องมาจากการธรรมชาติ หรือภาวะมลพิษที่เกิดจากการแพร่กระจายของมลพิษ ซึ่งหากปล่อยไว้เช่นนั้นจะเป็นอันตรายอย่างร้ายแรงต่อชีวิต ร่างกายหรือสุขภาพอนามัยของประชาชน หรือก่อความเสียหายต่อทรัพย์สินของประชาชนหรือของรัฐเป็นอันมาก ให้นายกรัฐมนตรีมีอำนาจสั่งตามที่เห็นสมควรให้ส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจหรือบุคคลใด รวมทั้งบุคคลซึ่งได้รับหรืออาจได้รับอันตรายหรือความเสียหายดังกล่าว กระทำหรือร่วมกันกระทำการใด ๆ อันจะมีผลเป็นการควบคุม ระวังหรือบรรเทาผลร้ายจากอันตรายและความเสียหายที่เกิดขึ้นนั้น ได้อย่างทันด่วนที่ในกรณีที่ว่าบุคคลใดเป็นผู้ก่อให้เกิดภาวะมลพิษดังกล่าว ให้นายกรัฐมนตรีมีอำนาจสั่งบุคคลนั้นไม่ให้กระทำการใดอันจะมีผลเป็นการเพิ่มความรุนแรงแก่ภาวะมลพิษในระหว่างที่มีเหตุภัยอันตรายดังกล่าวด้วย	นายกรัฐมนตรีก็มีอำนาจตามมาตรา 9 เมื่อภาวะมลพิษที่เกิดจากการแพร่กระจายของสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรม การที่นำมาตรา 9 มาใช้บังคับได้ก็เนื่องจากการตีความให้สิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมเป็นมลพิษประเภทหนึ่ง
	มาตรา 59 ในกรณีที่ปรากฏว่าห้องที่ใดมีปัญหามลพิษซึ่งมีแนวโน้มที่จะร้ายแรงถึงขนาดเป็นอันตรายต่อสุขภาพอนามัยของประชาชนหรืออาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อม ให้คณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติมีอำนาจประกาศในราชกิจจานุเบกษา กำหนดให้ห้องที่นั้นเป็นเขตควบคุมมลพิษเพื่อดำเนินการควบคุม ลด และขจัดมลพิษได้	สิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมที่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อมในห้องที่หนึ่งห้องที่ใด ห้องที่นั้นอาจถูกกำหนดให้เป็นเขตควบคุมมลพิษ การที่นำมาตรา 9 มาใช้บังคับได้ก็เนื่องจากการตีความให้สิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมเป็นมลพิษประเภทหนึ่ง

กฎหมายและ มาตรการ	บทบัญญัติ	การนำกฎหมายมาใช้บังคับ
พระราชบัญญัติ ควบคุมคุณภาพ อาหารสัตว์ พ.ศ. 2525	มาตรา 6 เพื่อประโยชน์ในการควบคุม คุณภาพอาหารสัตว์ ให้รัฐมนตรีมีอำนาจ ประกาศในราชกิจจานุเบกษากำหนด (1) ชื่อ ประเภท ชนิดหรือลักษณะของ อาหารสัตว์ (2) คุณภาพหรือมาตรฐานของอาหาร สัตว์ ตามชื่อ ประเภท ชนิด หรืออายุของสัตว์ ตลอดจนหลักเกณฑ์และวิธีการผลิตเพื่อขายหรือ ขายอาหารสัตว์นั้น (3) ชื่อ ประเภท ชนิดหรือลักษณะของ อาหารสัตว์ที่จะอนุญาตหรือ ไม่อนุญาตให้นำเข้า เพื่อขาย (4) ชื่อ ประเภท ชนิดหรือลักษณะของ วัตถุที่เติมในอาหารสัตว์ที่ห้ามใช้เป็นส่วนผสมใน การผลิตอาหารสัตว์เพื่อขาย ตลอดจนอัตราส่วน หรือปริมาณที่ห้ามใช้หรือห้ามมิให้ใช้วัตถุนั้นเกิน กำหนด (5) ชื่อ ประเภท ชนิด ลักษณะ คุณสมบัติ และส่วนประกอบของวัตถุที่เติมใน อาหารสัตว์ที่ห้ามใช้เป็นส่วนผสมในการผลิต อาหารสัตว์ (6) วิธีการผลิต เครื่องมือ เครื่องใช้ ในการผลิต และการเก็บรักษาอาหารสัตว์ เพื่อ ป้องกันมิให้อาหารสัตว์ที่ผลิตเพื่อขายหรือขาย เป็นอาหารสัตว์เสื่อมคุณภาพ (7) คุณภาพหรือมาตรฐานของภาชนะ บรรจุ และการใช้ภาชนะบรรจุตลอดจนวัตถุที่ ห้ามใช้เป็นภาชนะบรรจุอาหารสัตว์เพื่อขาย	อาหารสัตว์อาจจะผลิตจาก หรือมีส่วนประกอบของสิ่งมีชีวิต ดัดแปลงพันธุกรรม ผู้วิจัยเห็นว่า รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและ สหกรณ์ก็อาจใช้อำนาจในการควบคุม คุณภาพอาหารสัตว์ได้ตามมาตรา 6 เช่น อาจประกาศชื่อของสิ่งมีชีวิตดัดแปลง พันธุกรรมที่ห้ามใช้เป็นส่วนผสมในการ ผลิตอาหารสัตว์

กฎหมายและ มาตรการ	บทบัญญัติ	การนำกฎหมายมาใช้บังคับ
	มาตรา 23 ให้ผู้รับใบอนุญาตผลิตอาหารสัตว์เพื่อขายปฏิบัติดังนี้ (1) จัดให้มีป้ายไว้ในที่เปิดเผยซึ่งเห็นได้ง่ายจากภายนอกอาคารแสดงว่าเป็นสถานที่ผลิตอาหารสัตว์เพื่อขาย ลักษณะ ขนาดของป้าย และข้อความที่แสดงในป้าย ให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง (2) จัดให้มีการวิเคราะห์อาหารสัตว์ที่มีการผลิตก่อนนำออกจากสถานที่ผลิต โดยมีหลักฐานแสดงรายละเอียดของการวิเคราะห์ ซึ่งต้องเก็บรักษาไว้ไม่น้อยกว่าสามปี (3) จัดให้มีฉลากขนาดพอสมควรปิดหรือติดไว้ที่ภาชนะบรรจุอาหารสัตว์ให้เห็นได้ชัดเจน ข้อความในฉลากต้องเป็นภาษาไทยหรือจะมีภาษาต่างประเทศที่มีข้อความอย่างเดียวกันกำกับไว้ด้วยก็ได้ และอย่างน้อยต้องมีข้อความดังต่อไปนี้ (ก) ชื่ออาหารสัตว์ทางการค้า (ข) เครื่องหมายการค้าหรือเครื่องหมายอื่นใดซึ่งแสดงที่ภาชนะบรรจุอาหารสัตว์ และเลขทะเบียนอาหารสัตว์ตามใบสำคัญการขึ้นทะเบียนอาหารสัตว์ (ค) ชื่อผู้ผลิตและสถานที่ผลิต (ง) น้ำหนักสุทธิตามระบบเมตริกของอาหารสัตว์ที่บรรจุในภาชนะบรรจุนั้น (จ) ชื่อของวัตถุดิบที่สำคัญซึ่งใช้เป็นส่วนผสม (ฉ) คุณภาพของอาหารสัตว์ทางเคมีโดยเฉพาะ โปรตีนตามที่ได้ขึ้นทะเบียนแล้ว	สิ่งมีชีวิตที่เปลี่ยนแปลงพันธุกรรมอาจนำมาผลิตหรือใช้เป็นส่วนประกอบของอาหารสัตว์ ผู้รับใบอนุญาตผลิตอาหารสัตว์ที่ผลิตจากหรือมีส่วนประกอบของสิ่งมีชีวิตที่เปลี่ยนแปลงพันธุกรรมจึงอาจอยู่ภายใต้บังคับมาตรา 23 ก็ได้ เช่น ต้องจัดให้มีฉลากขนาดพอสมควรปิดหรือติดไว้ที่ภาชนะบรรจุอาหารสัตว์ให้เห็นได้ชัดเจนและมีข้อความแสดงถึงชื่อของวัตถุดิบที่สำคัญซึ่งใช้เป็นส่วนผสม เป็นต้น

กฎหมายและ มาตรการ	บทบัญญัติ	การนำกฎหมายมาใช้บังคับ
	(ข) วัน เดือน ปี ที่ผลิตอาหารสัตว์ และวัน เดือน ปี ที่อาหารสัตว์ล่วงอายุ (ข) วิธีใช้ ในกรณีที่เป็นหัวอาหารสัตว์ หรือวัตถุดิบในอาหารสัตว์	
	มาตรา 36 เพื่อประโยชน์แก่การควบคุมคุณภาพอาหารสัตว์ให้ออกสู่สาธารณะปราศจากอันตรายแก่สัตว์หรือมนุษย์ผู้บริโภคผลิตภัณฑ์จากสัตว์ให้อธิบดีมีอำนาจ (1) ออกคำสั่งเป็นหนังสือให้ผู้ผลิตหรือผู้นำเข้า หรือผู้ขายซึ่งอาหารสัตว์ดัดแปลงแก้ไขสถานที่ผลิตหรือสถานที่เก็บอาหารสัตว์ได้ (2) ออกคำสั่งเป็นหนังสือให้ผู้ผลิตหรือผู้นำเข้า หรือผู้ขายซึ่ง อาหารสัตว์งดผลิตหรือนำเข้าหรือขายอาหารสัตว์ที่ผลิตหรือนำเข้าโดยไม่ได้ขึ้นทะเบียนอาหารสัตว์ หรืออาหารสัตว์ที่ปรากฏจากผลการตรวจพิสูจน์ว่าเป็นอาหารสัตว์ที่ไม่ควรใช้เลี้ยงสัตว์ (3) ประกาศผลการตรวจพิสูจน์อาหารสัตว์ให้ประชาชนทราบในกรณีที่เป็นอาหารสัตว์อย่างใดอย่างหนึ่งตามที่กำหนดไว้ในมาตรา 31 หรือภาชนะบรรจุรายใดประกอบด้วยวัตถุที่ต้องห้ามตามมาตรา 6 (7) ประกาศดังกล่าวใน (3) ให้ระบุข้อความดังต่อไปนี้ด้วย (ก) ในกรณีที่ปรากฏว่าผู้ผลิต หรือผู้นำเข้าโดยแน่ชัด ให้ระบุชื่อผู้ดำเนินการ สถานที่ดำเนินการพร้อมทั้งชนิดและลักษณะของอาหารสัตว์หรือภาชนะบรรจุ นั้น และถ้าอาหารสัตว์หรือภาชนะบรรจุดังกล่าวมีชื่อทางการค้าหรือลำดับครั้งที่ผลิตหรือนำเข้า ให้ระบุชื่อทางการค้าและลำดับครั้งที่ผลิตหรือนำเข้านั้นด้วย แล้วแต่กรณี	สัตว์ที่ได้รับการเลี้ยงโดยอาหารสัตว์ดัดแปลงพันธุกรรม อาจได้รับรับอันตรายจากอาหารสัตว์ดังกล่าวได้ หรือผู้บริโภคอาจได้รับอันตรายจากการบริโภคผลิตภัณฑ์สัตว์ที่กินอาหารสัตว์ดัดแปลงพันธุกรรมก็ได้ ดังนั้น ผู้จึงเห็นว่า อธิบดีกรมปศุสัตว์อาจใช้อำนาจตามมาตรา 36 เพื่อควบคุมคุณภาพอาหารสัตว์ให้ออกสู่สาธารณะปราศจากอันตรายแก่สัตว์หรือมนุษย์ผู้บริโภคผลิตภัณฑ์จากสัตว์

กฎหมายและ มาตรการ	บทบัญญัติ	การนำกฎหมายมาใช้บังคับ
	(ข) ในกรณีที่ไม้ปรากฏตัว ผู้ผลิตหรือผู้นำเข้า แต่ปรากฏตัวผู้ขาย ให้ระบุชื่อ ผู้ขายและสถานที่ขาย พร้อมทั้งชนิดและลักษณะ ของอาหารสัตว์หรือภาชนะบรรจุนั้น	
พระราชบัญญัติ ควบคุมโรคกักกัน พ.ศ. 2495	มาตรา 3 “โรคกักกัน” หมายความว่า เครื่องอุปโภคบริโภค และหมายความรวมถึง ถึงสิ่งที่จะนำไปไว้ในกฎกระทรวงออกตามความใน พระราชบัญญัตินี้	เครื่องอุปโภคบริโภคบาง ประเภทอาจได้มาจากหรือมี ส่วนประกอบของสิ่งมีชีวิตดัดแปลง พันธุกรรม ดังนั้น ผู้วิจัยเห็นว่า เครื่อง อุปโภคบริโภคดัดแปลงพันธุกรรมก็อาจ ถือได้ว่าอยู่ภายใต้ความหมายของคำว่า “โรค กักกัน” ตามพระราชบัญญัติควบคุมโรค กักกัน พ.ศ. 2495
	มาตรา 4 เมื่อมีความจำเป็นโดย สถานการณ์เพื่อสวัสดิภาพของประชาชน หรือมี ความจำเป็นเกิดขึ้นเพื่อเศรษฐกิจและความมั่นคง ของประเทศ ให้รัฐบาลมีอำนาจควบคุมโรค กักกันได้	เมื่อตีความว่าโรคกักกันตาม พระราชบัญญัตินี้ครอบคลุมถึงโรค กักกันดัดแปลงพันธุกรรมแล้ว รัฐบาลก็ อาจใช้อำนาจตามมาตรา 4 กล่าวคือ รัฐบาลมีอำนาจควบคุมโรคกักกัน ดัดแปลงพันธุกรรมได้ในกรณีที่มีความ จำเป็นโดยสถานการณ์เพื่อสวัสดิภาพ ของประชาชน หรือมีความจำเป็นเกิดขึ้น เพื่อเศรษฐกิจและความมั่นคงของ ประเทศ
	มาตรา 5 การควบคุมตามความใน มาตรา 4 ให้กำหนดโดยพระราชกฤษฎีกา เพื่อ การดังต่อไปนี้ 1. จำกัดปริมาณโรคกักกันซึ่งบุคคลจะ มีไว้ในครอบครองได้ 2. จำนวนปริมาณโรคกักกันซึ่งบุคคล จะได้นำ 3. วางระเบียบในการค้า การจำหน่าย การเก็บรักษา และการกระทำอย่างหนึ่งอย่างใด เกี่ยวกับโรคกักกัน ตลอดจนการควบคุมร้านค้า ทั้งปวงซึ่งจำหน่ายโรคกักกัน	มาตรา 5 เป็นบทบัญญัติที่อาจ นำมาใช้บังคับโดยอนุโลมเพื่อกำหนด วิธีการในการควบคุมโรคกักกันดัดแปลง พันธุกรรม

กฎหมายและ มาตรการ	บทบัญญัติ	การนำกฎหมายมาใช้บังคับ
	4. กำหนดเวลา และสถานที่ และ พฤติการณ์ในการจำหน่ายโภคภัณฑ์ 5. จำกัดชนิด ปริมาณ ประเภทแห่ง โภคภัณฑ์ซึ่งอนุญาตให้จำหน่ายได้ 6. ห้ามการจำหน่ายหรือการใช้โภค ภัณฑ์ 7. กำหนดวิธีการปันส่วนโภคภัณฑ์ 8. กำหนดกิจการและกำหนด วิธีดำเนินการอื่นใดเพื่อบรรลุดูประสงคในการ ควบคุมโภคภัณฑ์	
พระราชบัญญัติ วัตถุอันตราย พ.ศ. 2535	มาตรา 4(10) วัตถุอันตราย หมายความว่า ว่า วัตถุอย่างอื่น ไม่ว่าจะเป็นเคมีภัณฑ์หรือสิ่ง อื่นใด ที่อาจทำให้เกิดอันตรายแก่บุคคล สัตว์ พืช ทรัพย์ หรือสิ่งแวดล้อม	ผู้วิจัยเห็นว่า ในกรณีที่ สิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมก่อให้เกิด อันตรายแก่บุคคล สัตว์ พืช ทรัพย์ หรือ สิ่งแวดล้อม สิ่งมีชีวิตดัดแปลง พันธุกรรมนั้นอาจถือโดยอนุโลมได้ว่า เป็นวัตถุอันตรายตามบทนิยามในมาตรา 4(10) การที่ให้สิ่งมีชีวิตดัดแปลง พันธุกรรมใดเป็นวัตถุอันตรายตาม พระราชบัญญัตินี้แล้ว สิ่งมีชีวิต ดัดแปลงพันธุกรรมนั้นก็จะตกอยู่ภายใต้ บทบัญญัติอื่นซึ่งได้แก่บทบัญญัติ เกี่ยวกับการควบคุมวัตถุอันตราย รวมถึง หน้าที่และความรับผิดชอบแห่ง
พระราชบัญญัติ การส่งออกป นอกและการ นำเข้ามาใน ราชอาณาจักร สินค้า พ.ศ.2522	มาตรา 5 ในกรณีที่จำเป็นหรือสมควร เพื่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจ สาธารณสุข ประโยชน์ การสาธารณสุข ความมั่นคง ของประเทศ ความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรม อันดีของประชาชน หรือเพื่อประโยชน์อื่นใด ของรัฐ ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์ โดย อนุมัติของคณะรัฐมนตรีมีอำนาจประกาศในราช กิจจานุเบกษาในเรื่องหนึ่งเรื่องใดดังต่อไปนี้ (1) กำหนดสินค้าใดให้เป็นสินค้าที่ ต้องห้ามในการส่งออกหรือในการนำเข้า	รัฐมนตรีว่าการกระทรวง พาณิชย์ใช้อำนาจตามมาตรา 5 ประกาศกำหนดให้สินค้าดัดแปลง พันธุกรรมชนิดใดเป็นสินค้าต้องห้าม หรือต้องขออนุญาตในการส่งออกหรือ ในการนำเข้าก็ได้ ภายใต้เงื่อนไขว่า จะต้องเป็นกรณีที่จำเป็นหรือสมควรเพื่อ ความมั่นคงทางเศรษฐกิจ สาธารณสุข ประโยชน์ การสาธารณสุข ความมั่นคงของประเทศ ความสงบ

กฎหมายและ มาตรการ	บทบัญญัติ	การนำกฎหมายมาใช้บังคับ
	(2) กำหนดสินค้าใดให้เป็นสินค้าที่ต้องขออนุญาตในการส่งออกหรือในการนำเข้า (3) กำหนดประเภท ชนิด คุณภาพ มาตรฐาน จำนวน ปริมาตร ขนาด น้ำหนัก ราคา ชื่อที่ใช้ในทางการค้า ครา เครื่องหมายการค้า ถิ่นกำเนิด สำหรับสินค้าที่ส่งออกหรือนำเข้า ตลอดจนกำหนดประเทศที่ส่งไปหรือประเทศที่ส่งมาซึ่งสินค้าดังกล่าว (4) กำหนดประเภทและชนิดของสินค้าที่จะต้องเสียค่าธรรมเนียมพิเศษในการส่งออกหรือในการนำเข้า (5) กำหนดให้สินค้าใดที่ส่งออกหรือนำเข้าเป็นสินค้าที่ต้องมีหนังสือรับรองถิ่นกำเนิดสินค้า หนังสือรับรองคุณภาพสินค้า หรือหนังสือรับรองอื่นใดตามความตกลงหรือประเพณีทางการค้าระหว่างประเทศ (6) กำหนดมาตรการอื่นใดเพื่อประโยชน์ในการจัดระเบียบในการส่งออกหรือการนำเข้าตามพระราชบัญญัตินี้	เรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน หรือเพื่อประโยชน์อื่นใดของรัฐ
พระราชบัญญัติ กักพืช พ.ศ. 2507	มาตรา 6 เมื่อมีกรณีจำเป็นจะต้องป้องกันศัตรูพืชชนิดหนึ่งชนิดใดมิให้ระบาดเข้ามาในราชอาณาจักร ให้รัฐมนตรีโดยคำแนะนำของคณะกรรมการมีอำนาจประกาศในราชกิจจานุเบกษา กำหนดชื่อพืช ศัตรูพืช หรือพาหะชนิดใดเป็นสิ่งที่ต้องห้ามหรือสิ่งกักตามพระราชบัญญัตินี้ แล้วแต่กรณี และในประกาศนั้นจะระบุกำหนดชื่อพืช ศัตรูพืช หรือพาหะชนิดใด จากแหล่งใด หรือจะกำหนดข้อยกเว้นหรือเงื่อนไขใด ๆ ไว้ด้วยก็ได้	กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ได้นำมาตรา 6 ของพระราชบัญญัติกักพืช พ.ศ. 2507 กับพืชดัดแปลงพันธุกรรม กล่าวคือ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ได้มีการออกประกาศเรื่องกำหนดพืชจากแหล่งที่กำเนิดเป็นสิ่งที่ต้องห้าม ข้อยกเว้น และเงื่อนไขตามพระราชบัญญัติกักพืช พ.ศ. 2507 โดยได้กำหนดให้พืชดัดแปลงพันธุกรรมตามประกาศฉบับนี้จากทุกแหล่งเป็นสิ่งที่ต้องห้าม นอกจากนี้ กรมวิชาการเกษตรได้ออกประกาศกรมวิชาการเกษตร เรื่องกำหนดแนวทางปฏิบัติในการขออนุญาตนำเข้าหรือนำผ่านซึ่งสิ่งต้องห้ามตามพระราชบัญญัติกักพืช พ.ศ. 2507

กฎหมายและ มาตรการ	บทบัญญัติ	การนำกฎหมายมาใช้บังคับ
		ดังนี้ จะเห็นได้ว่า พระราชบัญญัติกักพืช พ.ศ. 2507 เป็นกฎหมายที่สำคัญฉบับหนึ่งที่ได้นำมาใช้เป็นเครื่องมือในเรื่องความปลอดภัยทางชีวภาพ และพระราชบัญญัติฉบับนี้สามารถแก้ไขปัญหาระบบการนำเข้าสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรม ได้อย่างดีในระดับหนึ่ง
พระราชบัญญัติ การเดินอากาศ พ.ศ. 2497	มาตรา 26 ห้ามมิให้ผู้ใดส่งหรือพาวัตถุอันตรายหรือสัตว์ ซึ่งอาจเป็นอันตรายต่อความปลอดภัยของอากาศยานหรือบุคคลในอากาศยานตามที่กำหนดในกฎกระทรวงไปกับอากาศยาน เว้นแต่จะได้รับอนุญาตเป็นหนังสือจากพนักงานเจ้าหน้าที่และปฏิบัติตามเงื่อนไขที่พนักงานเจ้าหน้าที่กำหนด	คำว่า “วัตถุอันตราย” หรือ “สัตว์” ตามมาตรา 26 นี้ อาจตีความให้ครอบคลุมถึงสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมได้ เมื่อสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมบางประเภทถือว่าเป็นวัตถุอันตรายหรือสัตว์ตามพระราชบัญญัติการเดินอากาศ พ.ศ. 2497 แล้ว จึงห้ามมิให้ผู้ใดส่งหรือพาสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมนั้นซึ่งอาจเป็นอันตรายต่อความปลอดภัยของบุคคลในอากาศยาน การนำบทบัญญัตินี้มาใช้บังคับ ได้กับกรณีของความปลอดภัยทางชีวภาพเนื่องจากการตีความกฎหมายให้ครอบคลุมนั่นเอง
พระราชบัญญัติ การเดินเรือใน น่านน้ำไทย พ.ศ. 2456	มาตรา 119 ทวิ ห้ามมิให้ผู้ใดเททิ้งหรือทำด้วยประการใด ๆ ให้น้ำมันและเคมีภัณฑ์หรือสิ่งใด ๆ ลงในแม่น้ำ ลำคลอง บึง อ่างเก็บน้ำ หรือทะเลสาบอันเป็นทางสัญจรของประชาชน หรือที่ประชาชนใช้ประโยชน์ร่วมกัน หรือทะเลภายในน่านน้ำไทยอันอาจจะเป็นเหตุให้เกิดเป็นพิษต่อสิ่งมีชีวิตหรือต่อสิ่งแวดล้อมหรือเป็นอันตรายต่อการเดินเรือในแม่น้ำ ลำคลอง บึง อ่างเก็บน้ำ หรือทะเลสาบดังกล่าว ผู้ใดฝ่าฝืนต้องระวางโทษจำคุก ไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกินหกหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ และต้องชดใช้เงินค่าใช้จ่ายที่ต้องเสียไปในการแก้ไขสิ่ง	คำว่า “สิ่งใด ๆ” ตามมาตรา 119 ทวิ อาจตีความให้รวมถึงสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมก็ได้ เมื่อมีการตีความเช่นนี้แล้ว บทบัญญัติมาตรา 119 ทวิ จึงนำมาใช้เพื่อควบคุมการเททิ้งหรือทำด้วยประการใด ๆ ให้สิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมลงสู่แหล่งน้ำได้ การควบคุมตามมาตรานี้เพื่อที่ป้องกันมิให้แหล่งน้ำที่เป็นทางสัญจรของประชาชนหรือที่ประชาชนใช้ประโยชน์ร่วมกันเกิดเป็นพิษต่อสิ่งมีชีวิตหรือต่อสิ่งแวดล้อมหรือเป็น

กฎหมายและ มาตรการ	บทบัญญัติ	การนำกฎหมายมาใช้บังคับ
	เป็นพิษหรือชดใช้ค่าเสียหายเหล่านั้นด้วย	อันตรายต่อการเดินเรือ ดังนี้ จะเห็นได้ว่ามาตรา 119 ทวิ แห่งพระราชบัญญัติการเดินเรือใน น่านน้ำไทย พ.ศ. 2456 เป็นบทบัญญัติที่ เกี่ยวกับการควบคุมการปลดปล่อย สิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมสู่ สิ่งแวดล้อม
	มาตรา 190 ให้รัฐมนตรีว่าการ กระทรวงคมนาคมมีอำนาจออกกฎกระทรวง กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการเกี่ยวกับการบรรจุ หีบห่อ การจัดเก็บ การจัดแยก การจัดท่าและ แสดงเครื่องหมาย การจัดให้มีเอกสารที่จำเป็น และการขนถ่ายสิ่งของที่อาจทำให้เกิดอันตราย ขึ้นได้ในการขนส่งตามหมวดนี้	ในกรณีที่สิ่งมีชีวิตดัดแปลง พันธุกรรมได้มีการขนส่งทางเรือและ การขนถ่ายสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรม นั้นอาจทำให้เกิดอันตราย รัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคมก็อาจ ใช้อำนาจตามมาตรา 190 ควบคุมการขน ถ่ายสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมได้ เพื่อให้เกิดความปลอดภัยขึ้นได้ มาตรานี้จึงเป็นมาตรการหนึ่ง ที่สามารถนำมาใช้บังคับเพื่อความ ปลอดภัยทางชีวภาพได้
	มาตรา 191 การขนถ่ายสิ่งของที่อาจทำ ให้เกิดอันตรายขึ้นได้ จากเรือลำหนึ่งไปยังเรือ อีกลำหนึ่ง การขนถ่ายจากเรือขึ้นบก หรือการขน ถ่ายจากบกลงเรือ นายเรือหรือตัวแทนเจ้าของ เรือต้องแจ้งให้เจ้าท่าทราบล่วงหน้าไม่น้อยกว่า ยี่สิบสี่ชั่วโมงก่อนการขนถ่าย และห้ามมิให้ขน ถ่ายจนกว่าจะได้รับอนุญาตจากเจ้าท่า	มาตรา 191 นี้เป็นอีกมาตรการ หนึ่งในการควบคุมเพื่อให้เกิดความ ปลอดภัยทางชีวภาพ กล่าวคือ สิ่งมีชีวิต ดัดแปลงพันธุกรรมที่เป็นอันตรายก็อาจ ขนส่งทางเรือ และจะต้องมีการขนถ่าย สิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมนั้น การ ขนถ่ายระหว่างเรือ จากเรือขึ้นบก หรือ จากบกลงเรือ อาจทำให้เกิดอันตรายขึ้น ได้ ดังนี้ จึงเป็นหน้าที่ของนายเรือหรือ ตัวแทนเจ้าของเรือต้องแจ้งให้เจ้าท่า ทราบล่วงหน้าไม่น้อยกว่ายี่สิบสี่ชั่วโมง ก่อนการขนถ่าย และห้ามมิให้ขนถ่าย จนกว่าจะได้รับอนุญาตจากเจ้าท่า

กฎหมายและ มาตรการ	บทบัญญัติ	การนำกฎหมายมาใช้บังคับ
	มาตรา 192 ให้อธิบดีกรมการขนส่งทางน้ำและพาณิชยนาวีโดยอนุมติ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคมมีอำนาจประกาศในราชกิจจานุเบกษาให้เรือชนิดหนึ่ง ชนิดใดที่บรรทุกสิ่งของที่อาจทำให้เกิดอันตรายขึ้นได้ ต้องชักธงหรือแสดงเครื่องหมายหรือต้องให้สัญญาณใด ๆ ตามที่กำหนดได้	ในกรณีที่เรือชนิดหนึ่งชนิดใดที่บรรทุกสิ่งของที่เป็นสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมที่อาจทำให้เกิดอันตรายขึ้นได้ อธิบดีกรมการขนส่งทางน้ำและพาณิชยนาวีมีอำนาจประกาศในราชกิจจานุเบกษาให้เรือชนิดนั้นต้องชักธงหรือแสดงเครื่องหมายหรือต้องให้สัญญาณตามที่กำหนดได้
	มาตรา 193 ในการส่งสิ่งของที่อาจทำให้เกิดอันตรายขึ้นได้โดยทางเรือผู้ส่งต้องจัดให้มีฉลากแสดงสภาพอันตรายของสิ่งของนั้นให้ชัดเจนที่หีบห่อ และต้องแจ้งเป็นหนังสือเกี่ยวกับสภาพอันตรายของสิ่งของนั้น ตลอดจนชื่อและที่อยู่ของผู้ส่งให้นายเรือทราบในขณะที่หรือก่อนการนำสิ่งของนั้นขึ้นเรือ	สิ่งของที่ขนส่งทางเรือที่เป็นสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมที่อาจทำให้เกิดอันตรายขึ้นได้ ผู้ส่งต้องปิดฉลากหีบห่อนั้นให้ชัดเจนแสดงสภาพอันตรายของหีบห่อที่บรรจุสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมนั้นและต้องแจ้งรายละเอียดตามที่กฎหมายกำหนดให้นายเรือทราบด้วย มาตรา 193 จึงเป็นมาตรการเพื่อความปลอดภัยทางชีวภาพประการหนึ่งในเรื่องของการขนส่ง การบรรจุหีบห่อ และการปิดฉลาก
พระราชบัญญัติพันธุ์พืช พ.ศ. 2518	มาตรา 13(7) เพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติเกี่ยวกับเมล็ดพันธุ์ควบคุมให้รัฐมนตรีมีอำนาจประกาศในราชกิจจานุเบกษา กำหนดชนิดพันธุ์และปริมาณของเมล็ดพันธุ์ควบคุมที่อนุญาตให้นำเข้า	รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์อาจใช้อำนาจตามพระราชบัญญัติพันธุ์พืช พ.ศ. 2518 ประกาศกำหนดให้เมล็ดพันธุ์ดัดแปลงพันธุกรรมชนิดพันธุ์ใดเป็นเมล็ดพันธุ์ควบคุมก็อาจทำได้ ทั้งนี้ มาตรา 3 ได้ให้ความหมายของเมล็ดพันธุ์ควบคุมว่าเป็นเมล็ดพันธุ์ที่รัฐมนตรีประกาศกำหนดให้เป็นเมล็ดพันธุ์ควบคุม เมื่อเมล็ดพันธุ์ดัดแปลงพันธุกรรมเป็นเมล็ดควบคุมแล้ว รัฐมนตรีก็มีอำนาจตามมาตรา 13 ในการควบคุมเมล็ดพันธุ์ควบคุมนั้น โดยการกำหนดชนิดพันธุ์ดัดแปลงพันธุกรรม

กฎหมายและ มาตรการ	บทบัญญัติ	การนำกฎหมายมาใช้บังคับ
		และปริมาณของเมล็ดพันธุ์ควบคุมที่ ดัดแปลงพันธุกรรมที่อนุญาตให้นำเข้า
	มาตรา 14 ห้ามมิให้ผู้ใดรวบรวม ขายนำเข้า ส่งออก หรือนำผ่านซึ่งเมล็ดพันธุ์ควบคุมเพื่อการค้า เว้นแต่ได้รับใบอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่ และต้องเก็บเมล็ดพันธุ์ควบคุมไว้ในสถานที่เก็บเมล็ดพันธุ์ควบคุมตามที่ระบุไว้ในใบอนุญาต	ในกรณีที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ได้ประกาศกำหนดว่าให้เมล็ดพันธุ์ดัดแปลงพันธุกรรมชนิดพันธุ์ใดเป็นเมล็ดควบคุมแล้ว ห้ามมิให้บุคคลใดรวบรวม ขายนำเข้า ส่งออก หรือนำผ่านเมล็ดพันธุ์ดัดแปลงพันธุกรรมซึ่งเป็นเมล็ดพันธุ์ควบคุมนั้น เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่ การปรับใช้บทบัญญัตินี้จึงเป็นการปรับใช้โดยอนุโลม
	มาตรา 32 ให้รัฐมนตรีมีอำนาจประกาศในราชกิจจานุเบกษา กำหนดชนิด และชื่อพันธุ์ของพืชชนิดใดให้เป็นพืชต้องห้าม มาตรา 33 ห้ามมิให้ผู้ใดนำเข้าซึ่งพืชต้องห้าม	มาตรา 32 เป็นบทบัญญัติมาตราหนึ่งที่ให้อำนาจรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ในการประกาศกำหนดว่าพันธุ์พืชชนิดใดเป็นพืชต้องห้ามตามพระราชบัญญัติพันธุ์พืช พ.ศ. 2518 ทั้งนี้ พืชต้องห้ามตามพระราชบัญญัตินี้หมายความว่า พืชที่รัฐมนตรีประกาศกำหนดให้เป็นพืชต้องห้าม ในกรณีที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ได้ใช้อำนาจโดยการประกาศกำหนดชื่อพืชดัดแปลงพันธุกรรมชนิดใดให้เป็นพืชต้องห้ามแล้ว พืชดัดแปลงพันธุกรรมที่ถูกประกาศกำหนดนั้นก็ไม่สามารถนำเข้ามาในประเทศไทยได้ การนำบทบัญญัติเหล่านี้มาใช้บังคับจึงเป็นการนำมาใช้บังคับโดยอนุโลมเช่นกันเพื่อความปลอดภัยทางชีวภาพจากสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรม

กฎหมายและ มาตรการ	บทบัญญัติ	การนำกฎหมายมาใช้บังคับ
พระราชบัญญัติ เชื้อโรคและพิษ จากสัตว์ พ.ศ. 2525	มาตรา 4 “เชื้อโรค” หมายความว่า (1) เชื้อจุลินทรีย์ (2) เชื้ออื่นตามที่กำหนดใน กฎกระทรวง (3) ผลผลิตจาก (1) หรือ (2) ทั้งนี้ เฉพาะที่ทำให้เกิดโรคในคน ปศุ สัตว์ สัตว์พาหนะ หรือสัตว์อื่นที่กำหนดใน กฎกระทรวง	จุลินทรีย์เป็นสิ่งมีชีวิตชนิด หนึ่งซึ่งอาจได้รับการดัดแปลง พันธุกรรมได้ เชื้อจุลินทรีย์หรือเชื้ออื่น ที่ได้รับการดัดแปลงพันธุกรรมจึงอาจ มีความให้หมายถึงเชื้อโรคตาม พระราชบัญญัติเชื้อโรคและพิษจากสัตว์ พ.ศ. 2525
	มาตรา 5 ห้ามมิให้ผู้ใดผลิต ครอบครอง จำหน่าย นำเข้า ส่งออกหรือนำผ่าน ซึ่งเชื้อโรค หรือพิษจากสัตว์ เว้นแต่จะได้รับ ใบอนุญาตจากอธิบดีการขออนุญาตและการ อนุญาต ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และ เงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวง	เมื่อได้ตีความให้เชื้อโรคมี ความหมายครอบคลุมถึงเชื้อจุลินทรีย์ หรือเชื้ออื่นที่ได้รับการดัดแปลง พันธุกรรมแล้ว เชื้อโรคดัดแปลงพันธุ กรรมนั้นก็ไม่สามารถนำมาผลิต ครอบครอง จำหน่าย นำเข้า ส่งออก หรือนำผ่านได้ การที่กฎหมายได้ กำหนดห้ามไว้เช่นนี้ ก็คงเพื่อ วัตถุประสงค์ในการคุ้มครองความ ปลอดภัยของสุขภาพอนามัยของมนุษย์และ สิ่งแวดล้อม
พระราชบัญญัติ การประมง พ.ศ. 2490	มาตรา 19 ห้ามมิให้บุคคลใด เท ทิ้ง ระบาย หรือทำให้วัตถุมีพิษตามที่รัฐมนตรี ประกาศกำหนดในราชกิจจานุเบกษา ลงไปในที่ จับสัตว์น้ำ หรือกระทำการใด ๆ อันทำให้สัตว์ น้ำมีเน่า หรือเท ทิ้ง ระบาย หรือทำให้สิ่งใดลง ไปในที่จับสัตว์น้ำในลักษณะที่เป็นอันตรายแก่ สัตว์น้ำหรือทำให้ที่จับสัตว์น้ำเกิดมลพิษ เว้นแต่ เป็นการทดลองเพื่อประโยชน์ทางวิทยาศาสตร์ และได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่	กระทำการใด ๆ อันทำให้สัตว์ น้ำมีเน่า หรือเท ทิ้ง ระบาย หรือทำให้ สิ่งใดลงไปในที่จับสัตว์น้ำในลักษณะที่ เป็นอันตรายแก่สัตว์น้ำหรือทำให้ที่จับ สัตว์น้ำเกิดมลพิษเป็นความผิดตาม มาตรา 19 แห่งพระราชบัญญัติการ ประมง พ.ศ. 2490 ฉะนั้น ในกรณีที่ผู้ใด ได้เท ทิ้ง ระบาย หรือทำให้สิ่งมีชีวิต ดัดแปลงพันธุกรรมลงไปในที่จับสัตว์ น้ำในลักษณะที่เป็นอันตรายแก่สัตว์น้ำ หรือทำให้ที่จับสัตว์น้ำเกิดมลพิษ ก็เป็น ความผิดตามมาตรา 19 นี้ได้เช่นกัน บทบัญญัติมาตรานี้ถือได้ว่า เป็นมาตรการหนึ่งในการให้ความ อนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและก่อให้เกิดความ

กฎหมายและ มาตรการ	บทบัญญัติ	การนำกฎหมายมาใช้บังคับ
		ปลอดภัยทางชีวภาพขึ้น
พระราชบัญญัติ ศุลกากร พ.ศ. 2469	มาตรา 27 ผู้ใดนำหรือพาของที่ยังมิได้ เสียค่าภาษี หรือของต้องจำกัด หรือของต้องห้าม หรือที่ยังมิได้ผ่านศุลกากร โดยถูกต้องเข้ามาใน พระราชอาณาจักสยามก็ดี หรือส่ง หรือพาของ เช่นว่านี้ออกไปนอกพระราชอาณาจักก็ดี หรือ ช่วยเหลือด้วยประการใด ๆ ในการนำของเช่นว่า นี้เข้ามา หรือส่งออกไปก็ดี หรือย้ายถอนไป หรือ ช่วยเหลือให้ย้ายถอนไปซึ่งของดังกล่าวนี้จาก เรือกำปั่น ท่าเทียบเรือ โรงเก็บสินค้า คลังสินค้า ที่มั่นคง หรือโรงเก็บของโดยไม่ได้รับอนุญาตก็ ดี หรือให้ที่อาศัยเก็บ หรือเก็บ หรือซ่อนของเช่น ว่านี้ หรือยอม หรือจัดให้ผู้อื่นทำการเช่นว่านี้ก็ดี หรือเกี่ยวข้องด้วยประการใด ๆ ในการขน หรือย้ายถอน หรือกระทำการใดแก่ของเช่นว่า นี้ก็ดี หรือเกี่ยวข้องด้วยประการใด ๆ ในการ หลีกเลี่ยง หรือพยายามหลีกเลี่ยงการเสียค่าภาษี ศุลกากร หรือในการหลีกเลี่ยง หรือพยายาม หลีกเลี่ยงบทกฎหมายและข้อจำกัดใด ๆ อันเกี่ยว แก่การนำเข้า ส่งของออก ขนของขึ้น เก็บ ของในคลังสินค้า และการส่งมอบของโดย เจตนาจะหนีค่าภาษีของรัฐบาล ของ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ที่จะต้องเสีย สำหรับของนั้น ๆ ก็ดี หรือหลีกเลี่ยงข้อห้าม หรือข้อจำกัดอันเกี่ยวแก่ของนั้นก็ดี สำหรับ ความผิดครั้งหนึ่ง ๆ ให้ปรับเป็นเงินสี่เท่าราคา ของซึ่งได้รวมค่าอากรเข้าด้วยแล้ว หรือจำคุกไม่ เกินสิบปี หรือทั้งปรับทั้งจำ	กรมศุลกากรอาจใช้อำนาจตาม พระราชบัญญัติศุลกากร พ.ศ. 2469 โดย ให้ถือว่าสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรม บางประเภทเป็นสิ่งต้องกำกวดตาม พระราชบัญญัติฉบับนี้

กฎหมายและ มาตรการ	บทบัญญัติ	การนำกฎหมายมาใช้บังคับ
พระราชบัญญัติ อาหาร พ.ศ. 2522	มาตรา 4 “อาหาร” หมายความว่า ของกินหรือเครื่องค้ำจุนชีวิต ได้แก่ (1) วัตถุทุกชนิดที่กิน ดื่ม อม หรือนำเข้าสู่ร่างกายไม่ว่าด้วยวิธีใด ๆ หรือในรูปลักษณะใด ๆ แต่ไม่รวมถึงยา วัตถุออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท หรือยาเสพติดให้โทษตามกฎหมายว่าด้วยการนั้น แล้วแต่กรณี (2) วัตถุที่มุ่งหมายสำหรับใช้หรือใช้เป็นส่วนผสมในการผลิตอาหาร รวมถึงวัตถุเจือปนอาหาร สี และเครื่องปรุงแต่งกลิ่นรส	อาหารหลายชนิดเป็นอาหารที่ได้จากหรือมีส่วนประกอบของสิ่งมีชีวิต ดัดแปลงพันธุกรรม พระราชบัญญัติอาหาร พ.ศ. 2522 จึงนำมาใช้บังคับกับอาหารดัดแปลงพันธุกรรมได้ เพราะนิยามของคำว่าอาหารครอบคลุมถึงอาหารดัดแปลงพันธุกรรม
	มาตรา 6(8) เพื่อประโยชน์แก่การควบคุมอาหาร ให้รัฐมนตรีมีอำนาจประกาศในราชกิจจานุเบกษา กำหนดอาหารที่ห้ามผลิต นำเข้า หรือจำหน่าย	มาตรา 6(8) ให้อำนาจรัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุขในการประกาศกำหนดว่าอาหารดัดแปลงพันธุกรรมใดต้องห้ามในการผลิต นำเข้า หรือจำหน่าย รัฐมนตรีกระทรวงสาธารณสุขได้เคยบทบัญญัติมาตรานี้มาใช้บังคับโดยการออกประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง กำหนดอาหารที่ห้ามผลิต นำเข้า หรือจำหน่าย ประกาศกระทรวงสาธารณสุข ดังนั้น จะเห็นได้ว่ากระทรวงสาธารณสุขได้อาศัยอำนาจตามมาตรา 6(8) แห่งพระราชบัญญัติอาหาร พ.ศ. 2522 เพื่อคุ้มครองผู้บริโภคในด้านความปลอดภัยทางชีวภาพ
	มาตรา 6(10) เพื่อประโยชน์แก่การควบคุมอาหาร ให้รัฐมนตรีมีอำนาจประกาศในราชกิจจานุเบกษา กำหนดประเภทและชนิดอาหารที่ผลิตเพื่อจำหน่าย นำเข้าเพื่อจำหน่าย หรือที่จำหน่าย ซึ่งจะต้องมีฉลาก ข้อความในฉลาก เงื่อนไขและวิธีการแสดงฉลาก ตลอดจนหลักเกณฑ์และวิธีการโฆษณาในฉลาก	มาตรา 6(10) เป็นอีกมาตราหนึ่งที่ให้อำนาจรัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุขในการประกาศกำหนดประเภทและชนิดของอาหารดัดแปลงพันธุกรรมที่ผลิตเพื่อจำหน่าย นำเข้าเพื่อจำหน่าย หรือที่จำหน่าย ซึ่งจะต้องมีการปิดฉลาก รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุขก็ได้เคยออกประกาศโดย

กฎหมายและ มาตรการ	บทบัญญัติ	การนำกฎหมายมาใช้บังคับ
		อาศัยอำนาจตามบทบัญญัตินี้และออกประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง การแสดงฉลากอาหารที่ได้จากเทคนิคการตัดแปรพันธุกรรมหรือพันธุวิศวกรรม ฉะนั้น มาตรา 6(10) จึงเป็นบทบัญญัติที่เป็นเครื่องมือสำคัญในปัจจุบันในด้านความปลอดภัยทางชีวภาพของอาหารตัดแปลงพันธุกรรม
พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522	มาตรา 4 ผู้บริโภคมีสิทธิได้รับความคุ้มครองดังต่อไปนี้ (1) สิทธิที่จะได้รับข่าวสารรวมทั้งคำพรรณนาคุณภาพที่ถูกต้องและเพียงพอเกี่ยวกับสินค้าหรือบริการ (2) สิทธิที่จะมีอิสระในการเลือกหาสินค้าหรือบริการ (3) สิทธิที่จะได้รับความปลอดภัยจากการใช้สินค้าหรือบริการ (3 ทวิ) สิทธิที่จะได้รับความเป็นธรรมในการทำสัญญา (4) สิทธิที่จะได้รับการพิจารณาและชดเชยความเสียหาย ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายว่าด้วยการนั้น ๆ หรือพระราชบัญญัตินี้บัญญัติไว้	สินค้าตัดแปลงพันธุกรรมก็อาจเป็นสินค้าอีกประเภทหนึ่งที่ผู้บริโภคได้ซื้อหรือได้รับการเสนอเพื่อให้ซื้อ ด้วยเหตุนี้มาตรา 4 แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 สามารถนำมาใช้บังคับเพื่อคุ้มครองผู้บริโภคได้ ซึ่งผู้บริโภคมีสิทธิได้รับข่าวสาร สิทธิในการเลือกหา สิทธิที่จะได้รับความปลอดภัยจากการใช้สินค้า สิทธิได้รับความเป็นธรรมในการทำสัญญา และสิทธิในการได้รับการพิจารณาและชดเชยความเสียหาย สิทธิห้าประการตามมาตรา 4 ของพระราชบัญญัตินี้จึงเป็นสิทธิพื้นฐานของผู้บริโภคในด้านความปลอดภัยทางชีวภาพ
	มาตรา 30 ให้สินค้าที่ผลิตเพื่อขายโดยโรงงานตามกฎหมายว่าด้วยโรงงานและสินค้าที่ส่งหรือนำเข้ามาในราชอาณาจักรเพื่อขายเป็นสินค้าที่ควบคุมฉลาก	มาตรา 30 ของพระราชบัญญัติฉบับนี้อาจนำไปใช้บังคับเพื่อความปลอดภัยทางชีวภาพได้ กล่าวคือ สินค้าบางประเภทอาจเป็นสินค้าตัดแปลงพันธุกรรมที่ผลิตเพื่อขายโดยโรงงานหรือเป็นสินค้าตัดแปลงพันธุกรรมที่ส่งหรือนำเข้ามาในราชอาณาจักรเพื่อขายโดยสินค้าเหล่านี้กฎหมายถือให้เป็นสินค้าที่ควบคุมฉลาก ฉลากของสินค้าที่ควบคุมฉลาก จะต้องมียกยณะ

กฎหมายและ มาตรการ	บทบัญญัติ	การนำกฎหมายมาใช้บังคับ
		ตามที่กฎหมายกำหนด เช่น สถานที่ผลิตหรือสถานที่ประกอบธุรกิจนำเข้า ระบุข้อความที่แสดงให้เข้าใจได้ว่าสินค้านั้นคืออะไร เป็นต้น ฉะนั้น มาตรา 30 จึงสามารถนำมาใช้บังคับกับกรณีของความปลอดภัยทางชีวภาพได้
	มาตรา 36 เมื่อมีเหตุอันควรสงสัยว่าสินค้าใด อาจเป็นอันตรายแก่ผู้บริโภค คณะกรรมการอาจสั่งให้ผู้ประกอบธุรกิจดำเนินการทดสอบหรือพิสูจน์สินค้านั้นได้ ถ้าผู้ประกอบธุรกิจไม่ดำเนินการทดสอบหรือพิสูจน์สินค้าหรือดำเนินการล่าช้าโดยไม่มีเหตุผลอันสมควร คณะกรรมการจะจัดให้มีการพิสูจน์โดยผู้ประกอบธุรกิจเป็นผู้เสียค่าใช้จ่ายก็ได้	มาตรา 36 ให้อำนาจแก่คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคในการสั่งให้ผู้ประกอบธุรกิจดำเนินการทดสอบสินค้าว่าเป็นอันตรายแก่ผู้บริโภคหรือไม่ สินค้าดัดแปลงพันธุกรรมก็ถือได้ว่าเป็นสินค้าประเภทหนึ่ง ผู้บริโภคจึงได้รับการคุ้มครองตามมาตรา นี้เช่นกัน
	มาตรา 39 ในกรณีที่คณะกรรมการเห็นสมควรเข้าดำเนินคดีเกี่ยวกับการละเมิดสิทธิของผู้บริโภค หรือเมื่อได้รับคำร้องจากผู้บริโภคที่ถูกละเมิดสิทธิ ซึ่งคณะกรรมการเห็นว่า การดำเนินคดีนั้นจะเป็นประโยชน์แก่ผู้บริโภคเป็นส่วนใหญ่ คณะกรรมการมีอำนาจแต่งตั้งพนักงานอัยการ โดยความเห็นชอบของอธิบดีกรมอัยการ หรือข้าราชการในสำนักงาน คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคซึ่งมีคุณสมบัติไม่ต่ำกว่าปริญญาตรีทางนิติศาสตร์ เป็นเจ้าหน้าที่คุ้มครองผู้บริโภคเพื่อให้มีหน้าที่ดำเนินคดีแพ่งและคดีอาญาแก่ผู้กระทำการละเมิดสิทธิของผู้บริโภคในศาล และเมื่อคณะกรรมการได้แจ้งไปยังกระทรวงยุติธรรมเพื่อแจ้งให้ศาลทราบแล้ว ให้เจ้าหน้าที่คุ้มครองผู้บริโภคมีอำนาจดำเนินคดีตามที่คณะกรรมการมอบหมายได้	มาตรา 39 เป็นกระบวนการดำเนินคดีโดยให้คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคสามารถเข้าดำเนินคดีละเมิดสิทธิของผู้บริโภคได้ อันเนื่องมาจากสินค้าดัดแปลงพันธุกรรม

กฎหมายและ มาตรการ	บทบัญญัติ	การนำกฎหมายมาใช้บังคับ
	มาตรา 40 สมาคมใดมีวัตถุประสงค์ในการคุ้มครองผู้บริโภคหรือต่อต้านการแข่งขันอันไม่เป็นธรรมทางการค้าและข้อบังคับของสมาคมดังกล่าวในส่วนที่เกี่ยวกับคณะกรรมการสมาชิก และวิธีการดำเนินการของสมาคมเป็นไปตามเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวง สมาคมนั้นอาจยื่นคำขอให้คณะกรรมการรับรองเพื่อให้สมาคมนั้นมีสิทธิและอำนาจฟ้องตาม มาตรา 41 ได้	สมาคมที่มีวัตถุประสงค์ในการคุ้มครองผู้บริโภคก็สามารถฟ้องคดีแพ่ง คดีอาญาหรือดำเนินกระบวนการพิจารณาใด ๆ ในคดีเพื่อคุ้มครองผู้บริโภค และให้มีอำนาจฟ้องเรียกค่าเสียหายแทนสมาชิกของสมาคมได้
พระราชบัญญัติยา พ.ศ. 2510	มาตรา 12 ห้ามมิให้ผู้ใดผลิต ขาย หรือนำหรือส่งเข้ามาในราชอาณาจักรซึ่งยาแผนปัจจุบัน เว้นแต่จะ ได้รับใบอนุญาตจากผู้อนุญาต การขออนุญาตและการอนุญาตให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวง	ยาแผนปัจจุบันหมายความว่ายาที่มุ่งหมายสำหรับใช้ในการประกอบวิชาชีพเวชกรรม การประกอบโรคศิลปะแผนปัจจุบัน หรือการบำบัดโรคสัตว์ ยาแผนปัจจุบันจึงอาจจะผลิตขึ้นจากเชื้อจุลินทรีย์ที่ได้รับการดัดแปลงพันธุกรรม ฉะนั้น เพื่อความปลอดภัยทางชีวภาพจากสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรม ก็อาจนำมาตรา 12 มาใช้บังคับ โดยการกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในกฎกระทรวงในเรื่องการขออนุญาตและการอนุญาตผลิต ขาย หรือนำหรือส่งเข้ามาในราชอาณาจักรซึ่งยาแผนปัจจุบันที่ผลิตจากสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรม
พระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535	มาตรา 6(2) เพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้ให้รัฐมนตรีโดยคำแนะนำของคณะกรรมการมีอำนาจออกกฎกระทรวง กำหนดมาตรฐานสถานะความเป็นอยู่ที่เหมาะสมกับการดำรงชีพของประชาชน และวิธีดำเนินการเพื่อตรวจสอบควบคุมหรือกำกับดูแล หรือแก้ไขสิ่งที่จะมีผลกระทบต่อสถานะความเป็นอยู่ที่เหมาะสมกับการดำรงชีพของประชาชน	การนำบทบัญญัติในมาตรา 6(2) แห่งพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535 มาใช้บังคับเป็นเพียงการนำมาใช้บังคับโดยอนุโลม กล่าวคือ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุขมีอำนาจออกกฎกระทรวง กำหนดมาตรฐานสถานะความเป็นอยู่ที่เหมาะสมกับการดำรงชีพของประชาชนในเรื่องความปลอดภัยทางชีวภาพจากสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรม นอกจากนั้น

กฎหมายและ มาตรการ	บทบัญญัติ	การนำกฎหมายมาใช้บังคับ
		ยังมีอำนาจกำหนดวิธีดำเนินการเพื่อตรวจสอบควบคุมหรือกำกับดูแล หรือแก้ไขสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมที่จะมีผลกระทบต่อสภาวะความเป็นอยู่ที่เหมาะสมกับการดำรงชีพของประชาชนอีกด้วย
แนวทางปฏิบัติเพื่อความ ปลอดภัยทาง ชีวภาพสำหรับ การดำเนินงาน ด้าน เทคโนโลยีชีวภาพ สมัยใหม่หรือ พันธุวิศวกรรม	แนวทางปฏิบัติเพื่อความปลอดภัยทางชีวภาพสำหรับการดำเนินงานด้านเทคโนโลยีชีวภาพสมัยใหม่หรือพันธุวิศวกรรม ครอบคลุมขอบเขตของการวิจัยที่เกี่ยวกับการดัดแปลงพันธุกรรมของชีววินทรีย์ต่าง ๆ ไปจนถึงการสร้างพันธุ์พืชโดยพันธุวิศวกรรม การใช้เทคโนโลยี r-DNA ในการผลิตวัคซีนภาคสนาม และการผลิตเป็นการค้าและการปลดปล่อยชีววินทรีย์ต่าง ๆ รวมไปถึงการปลดปล่อยผลิตภัณฑ์ที่ได้จากการดัดแปลงไปสู่ภาคสนาม และสภาพแวดล้อมซึ่งครอบคลุมทั้งในระดับห้องปฏิบัติการและภาคสนาม	แนวทางปฏิบัติเพื่อความปลอดภัยทางชีวภาพฉบับนี้มีหลักเกณฑ์ในการให้ความคุ้มครองความปลอดภัยทางชีวภาพที่ดีและครอบคลุมในเรื่องต่าง ๆ ได้ อย่างไรก็ตาม แนวทางปฏิบัติเพื่อความปลอดภัยทางชีวภาพไม่ใช่กฎหมายจึงไม่มีสภาพบังคับที่จะต้องปฏิบัติตาม หากไม่ปฏิบัติตามก็ไม่ลงโทษผู้ที่ไม่ปฏิบัติตามได้

อย่างไรก็ตาม มีพระราชบัญญัติบางฉบับที่มีบทบัญญัติที่เกี่ยวกับความปลอดภัยทางชีวภาพในสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมซึ่งเป็นบทบัญญัติที่ใช้บังคับได้โดยตรง ซึ่งได้แก่

กฎหมายและ มาตรการ	บทบัญญัติ	การนำกฎหมายมาใช้บังคับ
พระราชบัญญัติ คุ้มครองพันธุ์พืช พ.ศ. 2542	มาตรา 13 พันธุ์พืชใหม่ที่มีผลกระทบอย่างรุนแรงในทางตรงหรือทางอ้อมต่อสิ่งแวดล้อม สุขภาพ หรือสวัสดิภาพของประชาชน ห้ามมิให้จดทะเบียนตามพระราชบัญญัตินี้ พันธุ์พืชใหม่ที่ได้จากการดัดต่อสาร	มาตรา 13 ได้บัญญัติไว้โดยเฉพาะเกี่ยวกับพืชดัดแปลงพันธุกรรม กล่าวคือ พันธุ์พืชใหม่อาจได้มาจากการดัดแปลงพันธุกรรมซึ่งจะจดทะเบียนไม่ได้หากมีผลกระทบอย่างรุนแรงในทางตรงหรือทางอ้อมต่อ

กฎหมายและ มาตรการ	บทบัญญัติ	การนำกฎหมายมาใช้บังคับ
	พันธุกรรมจะจดทะเบียนพันธุ์พืชใหม่ได้คือเมื่อผ่านการประเมินผลกระทบทางด้านความปลอดภัยต่อสิ่งแวดล้อม สุขภาพ หรือสวัสดิภาพของประชาชนจากกรมวิชาการเกษตรหรือหน่วยงานหรือสถาบันอื่นที่คณะกรรมการกำหนด ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง	สิ่งแวดล้อม สุขภาพ หรือสวัสดิภาพของประชาชน อีกทั้ง ยังจะต้องทำการประเมินความเสี่ยงอีกด้วย จะเห็นได้ว่ามาตรานี้เป็นบทบัญญัติที่นำมาใช้บังคับได้โดยตรง เพราะเป็นบทบัญญัติเกี่ยวกับความปลอดภัยทางชีวภาพของสิ่งมีชีวิต ดัดแปลงพันธุกรรม
พระราชบัญญัติ พัฒนา วิทยาศาสตร์และ เทคโนโลยี พ.ศ. 2534	มาตรา 22 ให้จัดตั้งศูนย์พันธุวิศวกรรมและเทคโนโลยีชีวภาพแห่งชาติ	ศูนย์พันธุวิศวกรรมและเทคโนโลยีชีวภาพแห่งชาติเป็นหน่วยงานหลักหน่วยงานหนึ่งทำหน้าที่ในการดูแลเรื่องความปลอดภัยทางชีวภาพ บทบัญญัติในมาตรานี้จึงเป็นเครื่องมือที่สามารถใช้บังคับโดยตรง เพื่อให้เกิดความปลอดภัยทางชีวภาพขึ้น

นอกจากนี้ นายวิฑูรย์ เลี่ยนจำรูญ ผู้อำนวยการองค์การความหลากหลายทางชีวภาพและภูมิปัญญาไทย (BIOTHA) ได้ให้ความเห็นว่า กฎหมายที่นำมาใช้บังคับในปัจจุบันเพื่อควบคุมสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมยังมีช่องว่างทางกฎหมายเนื่องจากกฎหมายปัจจุบันควบคุมได้เพียงการนำเข้าผ่านเขตแดนประเทศเท่านั้น ไม่ครอบคลุมการวิจัยและพัฒนาที่ทดลองภายในประเทศ การส่งออก หรือผลิตภัณฑ์ที่เข้าสู่ตลาด เป็นต้น อีกทั้ง กฎหมายที่ใช้บังคับอยู่นั้นใช้บังคับเฉพาะพืชดัดแปลงพันธุกรรมที่ประกาศกำหนดเท่านั้นซึ่งทำให้กฎหมายไม่ครอบคลุมพืชดัดแปลงพันธุกรรมอื่นที่ไม่อยู่ในรายการที่ประกาศกำหนด กฎหมายจึงไม่ครอบคลุมสัตว์หรือสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมอื่น¹

คุณภักดิ์วี ศรีสุวรรณ ผู้ประสานงานรณรงค์ด้านพันธุวิศวกรรม กรีนพีซ เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ได้ให้ความเห็นว่า กฎหมายไทยในปัจจุบันไม่เพียงพอต่อการควบคุมสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมและไม่มีเจตนารมณ์ที่มีความมุ่งหมายเพื่อควบคุมสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรม²

¹ สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 16 พฤศจิกายน พ.ศ. 2548

² สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 31 ตุลาคม พ.ศ. 2548

ผู้วิจัยเห็นว่ากฎหมายที่มีอยู่ในปัจจุบันสามารถนำมาปรับใช้กับเรื่องความปลอดภัยทางชีวภาพได้ แต่การจะนำกฎหมายที่มีอยู่มาใช้บังคับกับเรื่องความปลอดภัยทางชีวภาพนั้น พบว่าเป็นการนำกฎหมายที่มีอยู่มาใช้บังคับโดยอนุโลมเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งมีเพียงกฎหมายบางฉบับเท่านั้นที่สามารถนำมาใช้บังคับได้โดยตรง นอกจากนี้แล้ว กฎหมายที่มีอยู่ซึ่งได้นำมาใช้บังคับกับเรื่องความปลอดภัยทางชีวภาพมีเพียงพระราชบัญญัติบางฉบับเท่านั้น เช่น พระราชบัญญัติกักพืช พ.ศ. 2507 พระราชบัญญัติอาหาร พ.ศ. 2522 เป็นต้น

2. เจตนารมณ์ของกฎหมายที่มีอยู่ซึ่งนำมาใช้บังคับ

จากการศึกษาวิจัยพบว่า แม้ประเทศไทยจะไม่มีกฎหมายว่าด้วยความปลอดภัยทางชีวภาพซึ่งเป็นกฎหมายเฉพาะก็ตาม แต่ก็สามารถนำกฎหมายที่มีอยู่แล้วมาใช้บังคับกับเรื่องความปลอดภัยทางชีวภาพได้ สำหรับการนำกฎหมายที่มีอยู่มาใช้บังคับกับเรื่องความปลอดภัยทางชีวภาพนั้น โดยส่วนมากจะเป็นการนำกฎหมายที่มีอยู่แล้วมาใช้บังคับโดยอนุโลม ซึ่งไม่ตรงกับเจตนารมณ์ของกฎหมายฉบับนั้น ๆ ด้วยเหตุผลหลายประการ เช่น กฎหมายที่นำมาใช้บังคับเป็นกฎหมายที่บัญญัติขึ้นในอดีตซึ่งในขณะนั้นยังไม่มีประเด็นปัญหาเกี่ยวกับความปลอดภัยทางชีวภาพอันเนื่องมาจากการใช้เทคโนโลยีชีวภาพสมัยใหม่ เป็นต้น

วัตถุประสงค์ของการพิจารณาถึงเจตนารมณ์ของกฎหมายที่มีอยู่เพื่อนำมาใช้บังคับกับเรื่องความปลอดภัยทางชีวภาพคือ เพื่อให้ทราบว่า การบังคับใช้กฎหมายนั้นเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพหรือไม่ อีกทั้งเพื่อให้ทราบว่าควรจะนำกฎหมายที่มีอยู่มาใช้บังคับกับเรื่องความปลอดภัยทางชีวภาพต่อไปหรือไม่หรือควรมีการบัญญัติกฎหมายเฉพาะขึ้นมาเพื่อใช้บังคับโดยตรงกับเรื่องความปลอดภัยทางชีวภาพ

เจตนารมณ์ของกฎหมายที่มีอยู่กับการนำมาใช้บังคับกับเรื่องความปลอดภัยทางชีวภาพมีดังนี้

กฎหมาย	เจตนารมณ์ของกฎหมาย	เจตนารมณ์เพื่อความปลอดภัยทางชีวภาพ	
		ใช่	ไม่ใช่
พระราชบัญญัติพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี พ.ศ. 2534	ให้มีองค์กรที่มีความเป็นอิสระและความคล่องตัวสูงโดยไม่ผูกพันไว้กับกฎระเบียบการปฏิบัติและข้อบังคับปกติของราชการและรัฐวิสาหกิจ และเป็นองค์กรที่ประกอบด้วยบุคลากรที่มีความชำนาญในการปฏิบัติการกิจต่าง ๆ เพื่อให้การบริหารมีประสิทธิภาพสูงและสามารถดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ให้เกื้อหนุนองค์กรต่าง ๆ ทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีได้อย่างเป็นระบบ พร้อมทั้งสามารถประสานการพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีระหว่างภาครัฐบาลและภาคเอกชนให้บรรลุประโยชน์ร่วมสูงสุดต่อการพัฒนาประเทศ การส่งเสริมการพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีในภาครัฐบาลและภาคเอกชน และการจัดตั้งกองทุนนี้จะครอบคลุมถึงการจัดตั้งศูนย์แห่งชาติเพื่อพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเฉพาะสาขา และการจัดตั้งองค์กรพิเศษอื่นเพื่อพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเฉพาะด้านด้วย		✓ แม้จะไม่มีเจตนารมณ์เพื่อความปลอดภัยทางชีวภาพก็ตาม แต่มีบทบัญญัติที่ใช้บังคับได้โดยตรงกับความปลอดภัยทางชีวภาพ
พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535	ส่งเสริมประชาชนและองค์กรเอกชนให้มีส่วนร่วมในการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม จัดระบบการบริหารงานด้านสิ่งแวดล้อมให้เป็นไปตามหลักการจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อม กำหนดอำนาจหน้าที่ของส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ และราชการส่วนท้องถิ่นให้เกิดการประสานงานและมีหน้าที่ร่วมกันในการส่งเสริมและรักษาคุณภาพ		✓

กฎหมาย	เจตนารมณ์ของกฎหมาย	เจตนารมณ์เพื่อความปลอดภัยทางชีวภาพ	
		ใช่	ไม่ใช่
	สิ่งแวดล้อมและกำหนดแนวทางปฏิบัติในส่วนที่ไม่มีหน่วยงานใครรับผิดชอบโดยตรง กำหนดมาตรการควบคุมมลพิษด้วยการจัดให้มีระบบบำบัดอากาศเสียระบบบำบัดน้ำเสีย ระบบกำจัดของเสีย และเครื่องมือหรืออุปกรณ์ต่าง ๆ เพื่อแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับมลพิษ กำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบของผู้ที่เกี่ยวข้องกับการก่อให้เกิดมลพิษให้เป็นไปโดยชัดเจน กำหนดให้มีมาตรการส่งเสริมด้านกองทุนและความช่วยเหลือด้านต่าง ๆ เพื่อเป็นการจูงใจให้มีการยอมรับที่จะปฏิบัติหน้าที่ในการรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม		
พระราชบัญญัติควบคุมคุณภาพอาหารสัตว์ พ.ศ. 2525	ควบคุมคุณภาพอาหารสัตว์และกำหนดมาตรการเกี่ยวกับการขออนุญาตผลิตอาหารสัตว์เพื่อขาย การขึ้นทะเบียนอาหารสัตว์ ตลอดจนการควบคุมในเรื่องอื่น ๆ		✓
พระราชบัญญัติควบคุมโรคกิ้งก่า พ.ศ. 2495	เพื่อการจำกัดปริมาณโรคกิ้งก่าซึ่งบุคคลจะมีไว้ในครอบครองได้ จำนวนปริมาณโรคกิ้งก่าซึ่งบุคคลจะได้มาวางระเบียบในการค้า การจำหน่าย การเก็บรักษา และการกระทำอย่างหนึ่งอย่างใดเกี่ยวกับโรคกิ้งก่า ตลอดจนการควบคุมร้านค้าทั้งปวงซึ่งจำหน่ายโรคกิ้งก่า กำหนดเวลาและสถานที่ และพฤติการณ์ในการจำหน่ายโรคกิ้งก่า จำกัดชนิด ปริมาณ ประเภทแห่งโรคกิ้งก่าซึ่งอนุญาตให้จำหน่ายได้ ห้ามการจำหน่ายหรือการใช้โรคกิ้งก่า และกำหนดวิธีการปันส่วนโรคกิ้งก่า		✓
พระราชบัญญัติวัดอุสินทราย พ.ศ. 2535	กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการในการควบคุมวัดอุสินทราย พร้อมกับจัดระบบบริหารให้มีการประสานงานกันระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกันกับการควบคุมดูแลวัดอุสินทรายดังกล่าว		✓
พระราชบัญญัติการส่งออกปศุสัตว์และการนำเข้าปศุสัตว์ พ.ศ. 2522	ให้รัฐบาลมีอำนาจเรียกเก็บค่าธรรมเนียมพิเศษสำหรับสินค้าบางประเภทที่จะส่งออกปศุสัตว์หรือนำเข้ามาในราชอาณาจักร กับให้มีอำนาจในการดำเนินการจัดระเบียบการค้ากับต่างประเทศให้เป็นไปอย่างมีระเบียบเรียบร้อยเป็นผลดีต่อเศรษฐกิจและความมั่นคงของประเทศ และก่อให้เกิดความเชื่อถือนานาชาติประเทศยิ่งขึ้น		✓

กฎหมาย	เจตนารมณ์ของกฎหมาย	เจตนารมณ์เพื่อความปลอดภัยทางชีวภาพ	
		ใช่	ไม่ใช่
พระราชบัญญัติ คุ้มครองพันธุ์พืช พ.ศ. 2542	ส่งเสริมให้มีการปรับปรุงพันธุ์และพัฒนาพันธุ์พืช เพื่อให้มีพันธุ์พืชใหม่เพิ่มเติมจากที่มีอยู่เดิม อันเป็นการ ส่งเสริมการพัฒนาทางด้านเกษตรกรรม โดยการส่งเสริมและ สร้างแรงจูงใจด้วยการให้สิทธิและความคุ้มครองตาม กฎหมาย ตลอดจนเพื่อเป็นการอนุรักษ์ และพัฒนาการใช้ ประโยชน์พันธุ์พืชพื้นเมืองเฉพาะถิ่น พันธุ์พืชพื้นเมืองทั่วไป และพันธุ์พืชป่า เพื่อให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการดูแล บำรุงรักษา และใช้ประโยชน์พันธุ์พืชอย่างยั่งยืน		✓ แม้จะ ไม่มี เจตนารมณ์ เพื่อความปลอดภัย ทางชีวภาพ ก็ตาม แต่มี บทบัญญัติที่ ใช้บังคับได้ โดยตรงกับ ความ ปลอดภัย ทางชีวภาพ
พระราชบัญญัติ กักพืช พ.ศ. 2507	ควบคุมและกักพืชทั้งการนำเข้าหรือนำผ่าน ราชอาณาจักร ไม่ว่าทางบก ทางทะเล หรือทางอากาศ เพื่อให้ การป้องกัน โรคและศัตรูพืชได้ผล ตลอดจนควบคุมและ ตรวจสอบการนำเข้าและส่งออกซึ่งพืชและเชื้อพันธุ์พืช การ ตรวจและควบคุมเชื้อพันธุ์พืช		✓
พระราชบัญญัติ การเดินทางอากาศ พ.ศ. 2497	ควบคุมการดำเนินการเดินอากาศและการจราจร ทางอากาศให้รัดกุมยิ่งขึ้น		✓
พระราชบัญญัติ การเดินทางเรือใน น่านน้ำไทย พ.ศ. 2456	ควบคุมการเดินทางเรือในน่านน้ำไทย		✓
พระราชบัญญัติ พันธุ์พืช พ.ศ. 2518	ส่งเสริมและการควบคุมการใช้พันธุ์พืชที่ดี ให้ เกษตรกรได้รับความคุ้มครองอย่างเพียงพอ และประกอบการ ค้าพันธุ์พืชสามารถดำเนินกิจการไปด้วยดี		✓

กฎหมาย	เจตนารมณ์ของกฎหมาย	เจตนารมณ์เพื่อความปลอดภัยทางชีวภาพ	
		ใช่	ไม่ใช่
พระราชบัญญัติเชื้อโรคและพิษจากสัตว์ พ.ศ. 2525	ควบคุมการผลิตครอบครอง จำหน่าย นำเข้า ส่งออก หรือนำผ่านซึ่งเชื้อโรคและพิษที่มาจากสัตว์ซึ่งเป็นภัย ทั้งนี้ เพื่อความปลอดภัยและสวัสดิภาพของประชาชน		✓
พระราชบัญญัติการประมง พ.ศ. 2490	ควบคุมและการรักษาพันธุ์สัตว์น้ำ		✓
พระราชบัญญัติศุลกากร พ.ศ. 2469	กำหนดวิธีการและการจัดเก็บภาษีศุลกากร		✓
พระราชบัญญัติอาหาร พ.ศ. 2522	ควบคุมคุณภาพอาหารและคุ้มครองความปลอดภัยของผู้บริโภค		✓
พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522	คุ้มครองสิทธิของผู้บริโภคเป็นการทั่วไป โดยกำหนดหน้าที่ของผู้ประกอบธุรกิจการค้าและผู้ประกอบธุรกิจโฆษณาต่อผู้บริโภค เพื่อให้ความเป็นธรรมตามสมควรแก่ผู้บริโภค ตลอดจนจัดให้มีองค์กรของรัฐที่เหมาะสมเพื่อตรวจตรา ดูแล และประสานงานการปฏิบัติงานของส่วนราชการต่าง ๆ ในการให้ความคุ้มครองผู้บริโภค		✓
พระราชบัญญัติยา พ.ศ. 2510	คุ้มครองแก่ประชาชนผู้ไ้ยา ทั้งในด้านผู้รับอนุญาต อำนาจของพนักงานเจ้าหน้าที่ และในส่วนที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพของยารวมทั้งวิธีการควบคุมคุณภาพและการโฆษณาขายยา		✓
พระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535	กำหนดมาตรการกำกับดูแลและป้องกันเกี่ยวกับการอนามัยสิ่งแวดล้อม		✓

นอกจากนี้ ดร.วิเทศ ศรีเนตร นักวิชาการสิ่งแวดล้อม 7ว. สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ให้ความเห็นว่า กฎหมายไทยยังไม่เพียงพอต่อการควบคุมสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมได้ทุกกรณี เพราะกฎหมายแต่ละฉบับไม่ได้มีเจตนารมณ์เพื่อความปลอดภัยทางชีวภาพ

ปลอดภัยทางชีวภาพ หากจะควบคุมการกระทำเกี่ยวกับสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมที่ยังไม่มีกฎหมายควบคุม ก็จะต้องออกกฎหมายหรือแก้ไขกฎหมายให้ครอบคลุมกรณีนั้น ๆ¹

ดังนั้น ผลการศึกษาวิจัยแสดงให้เห็นว่า ไม่มีพระราชบัญญัติใดที่มีเจตนารมณ์เพื่อความปลอดภัยทางชีวภาพจากสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรม อย่างไรก็ตาม กฎหมายเหล่านั้นก็นำมาใช้บังคับกับเรื่องความปลอดภัยทางชีวภาพได้โดยอนุโลม

3. กฎหมายไทยกับพันธกรณีตามพิธีสารคาร์ตาเฮนา

ปัจจุบันภาคีตามพิธีสารคาร์ตาเฮนามีจำนวน 132 ประเทศ² ประเทศไทยก็เป็นประเทศหนึ่งที่เป็นภาคีของพิธีสารฉบับนี้ด้วย โดยที่ประเทศไทยได้ภาคยานุวัติพิธีสารคาร์ตาเฮนาเมื่อวันที่ 10 พฤศจิกายน 2548 และมีผลผูกพันกับประเทศไทยในวันที่ 8 กุมภาพันธ์ 2549 เมื่อประเทศไทยเป็นภาคีของพิธีสารคาร์ตาเฮนาแล้ว ประเทศไทยจึงมีพันธกรณีที่จะต้องปฏิบัติตามข้อตกลงต่าง ๆ ของพิธีสารฉบับนี้

ผลการศึกษาวิจัยแสดงให้เห็นว่า ประเทศไทยได้นำกฎหมายที่มีอยู่มาใช้บังคับกับเรื่องความปลอดภัยทางชีวภาพเนื่องจากยังไม่ได้มีการบัญญัติกฎหมายว่าด้วยความปลอดภัยทางชีวภาพที่เป็นกฎหมายเฉพาะ สถานะของกฎหมายไทยที่นำมาใช้บังคับอยู่มีความสอดคล้องกับพันธกรณีตามพิธีสารคาร์ตาเฮนาหรือไม่เพียงใดนั้น เป็นไปดังนี้

พันธกรณีตามพิธีสารคาร์ตาเฮนา	กฎหมายไทยและความสอดคล้องกับพันธกรณีตามพิธีสารคาร์ตาเฮนา
มาตรา 4 ขอบเขต - พิธีสารฯ ใช้บังคับกับการเคลื่อนย้ายข้ามแดน การเคลื่อนย้ายผ่าน การดูแล และการใช้สิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมทุกชนิดซึ่งอาจมีผลต่อการอนุรักษ์และการใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืน	กฎหมายไทยที่มีอยู่ได้มีบทบัญญัติที่สอดคล้องกับขอบเขตของพิธีสาร เช่น พระราชบัญญัติว่าด้วยถั่วอินทราย พ.ศ. 2535 มีบทบัญญัติในการจำแนกถั่วอินทราย รวมทั้งกำหนดหน้าที่ของผู้ผลิต ผู้นำเข้า ผู้ส่งออกและผู้ครอบครอง พระราชบัญญัติการส่งออกและการนำเข้าในราชอาณาจักรซึ่งสินค้า พ.ศ. 2522 มีบทบัญญัติเพื่อกำหนดให้สินค้าใดเป็นสินค้าที่ต้องขออนุญาตในการส่งออกหรือนำเข้า หรือพระราชบัญญัติกักพืช พ.ศ. 2507 ให้อำนาจรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ในการกำหนดเชื้อศัตรูพืชหรือพาหะชนิดใดเป็นสิ่งที่ต้องห้ามในการนำเข้า และกำหนดเชื้อเชื้อพันธุ์พืชที่จะควบคุม เป็นต้น

¹ สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 1 สิงหาคม พ.ศ. 2548

² ข้อมูล ณ วันอังคารที่ 23 พฤษภาคม 2549

พันธกรณีตามพิธีสารการค้าเสรีอาเซียน	กฎหมายไทยและความสอดคล้องกับพันธกรณีตามพิธีสารการค้าเสรีอาเซียน
	ข้อตกลงตามพิธีสารการค้าเสรีอาเซียนใช้บังคับกับสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมทุกชนิดที่อาจก่อให้เกิดผลกระทบต่ออนุรักษ์และการใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืน แต่การบังคับใช้กฎหมายไทยในเรื่องความปลอดภัยทางชีวภาพนั้น ยังไม่ครอบคลุมสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมทุกประเภท ทั้งนี้ เนื่องจากสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมอาจจะเป็นพืช สัตว์ ไวรัส แบคทีเรีย หรือสิ่งมีชีวิตชนิดใดหรือประเภทใดก็ได้ กฎหมายที่มีการนำมาใช้บังคับในทางปฏิบัติในปัจจุบัน คือ พระราชบัญญัติกักพืช พ.ศ. 2507 ซึ่งได้กำหนดห้ามนำเข้าสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมตามที่ประกาศกำหนดไว้ การห้ามนำเข้าตามพระราชบัญญัติฉบับนี้เป็นห้ามนำเข้าเฉพาะพืชดัดแปลงพันธุกรรมเท่านั้นซึ่งไม่ครอบคลุมสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมประเภทอื่น นอกจากนี้แล้ว กฎหมายไทยหลายฉบับมีบทบัญญัติเกี่ยวกับการนำเข้า แต่ไม่มีบทบัญญัติเกี่ยวกับการเคลื่อนย้ายผ่านเขตแดนประเทศไทยจึงจำเป็นต้องมีบทบัญญัติที่ครอบคลุมทุกกรณีเพื่อให้สอดคล้องกับพันธกรณี
<u>มาตรา 7 การใช้กระบวนการของข้อตกลงในการแจ้งล่วงหน้า</u> - กระบวนการของข้อตกลงในการแจ้งล่วงหน้า (AIA) จะใช้ก่อนการเคลื่อนย้ายข้ามเขตแดนโดยเจตนาครั้งแรกของสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมเพื่อนำไปปลดปล่อยโดยเจตนาสู่สิ่งแวดล้อม แต่ไม่นำไปใช้กับกรณีของสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมที่มีเจตนานำไปใช้โดยตรงเป็นอาหารหรืออาหารสัตว์ หรือเพื่อการผลิต	การนำเข้าสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมบางชนิดต้องขออนุญาตจากหน่วยงานที่รับผิดชอบ เช่น การนำเข้าพืชดัดแปลงพันธุกรรมที่เป็นพืชต้องห้ามตามพระราชบัญญัติกักพืช พ.ศ. 2507 ต้องได้รับอนุญาตจากกรมวิชาการเกษตรเสียก่อน เมื่อพิจารณากฎหมายไทยแล้ว พบว่ากฎหมายได้กำหนดเพียงการขออนุญาตเพื่อการนำเข้าซึ่งยังไม่สอดคล้องกับกระบวนการของข้อตกลงในการแจ้งล่วงหน้าเท่าที่ควร เนื่องจากพิธีสารได้กำหนดขั้นตอนของกระบวนการของข้อตกลงในการแจ้งล่วงหน้าไว้หลักเกณฑ์ในการขออนุญาตตามกฎหมายไทยจึงยังไม่ถือว่าเป็นกระบวนการของข้อตกลงในการแจ้งล่วงหน้า

พันธกรณีตามพิธีสารคาร์ตาเฮนา	กฎหมายไทยและความสอดคล้องกับพันธกรณีตามพิธีสารคาร์ตาเฮนา
<u>มาตรา 8 การแจ้ง</u> - ภาคิผู้ส่งออกต้องแจ้งต่อหน่วยงาน ชำนาญการระดับประเทศ (Competent National Authority) ของ ภาคิผู้นำเข้าก่อนการเคลื่อนย้ายข้าม เขตแดนโดยเจตนา	กฎหมายไทยยังไม่มีบทบัญญัติที่ชัดเจนในการแจ้งที่สอดคล้อง กับหลักเกณฑ์ตามพิธีสารคาร์ตาเฮนา
<u>มาตรา 9 การตอบรับการแจ้ง</u> - ภาคิผู้นำเข้าต้องตอบรับการแจ้งต่อ ผู้แจ้งภายใน 90 วันนับจากที่ได้รับ การแจ้ง	กฎหมายไทยยังไม่มีบทบัญญัติที่ชัดเจนในการตอบรับซึ่ง จะต้องตอบรับการแจ้งของภาคิผู้นำเข้าภายใน 90 วัน
<u>มาตรา 10 กระบวนการตัดสินใจ</u> - ภาคิผู้นำเข้าต้องตัดสินใจภายใน 270 วันนับแต่วันที่ได้รับแจ้ง โดย ตัดสินใจว่าจะอนุญาตให้นำเข้า สิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมหรือไม่ และแจ้งผลการตัดสินใจไปยัง สำนักงานประสานและแลกเปลี่ยน ข้อมูลด้านความปลอดภัยทางชีวภาพ	กฎหมายไทยได้มีกระบวนการในการพิจารณาการขออนุญาต นำเข้าสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรม แต่ยังไม่มีหลักเกณฑ์ในการพิจารณา อนุญาตที่จะต้องตัดสินใจภายในระยะเวลา 270 วัน ดังนั้น กระอบ ระยะเวลาในการตัดสินใจจึงยังไม่สอดคล้องกับพันธกรณีตามพิธีสาร คาร์ตาเฮนา
<u>มาตรา 11 กระบวนการสำหรับ สิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมที่มี เจตนาในการนำไปใช้โดยตรงเป็น อาหารหรืออาหารสัตว์ หรือเพื่อการ ผลิต</u> - การตัดสินใจเกี่ยวกับการใช้ ภายในประเทศ รวมถึงการวาง จำหน่ายในท้องตลาดซึ่งสิ่งมีชีวิต ดัดแปลงพันธุกรรม ที่มีการ เคลื่อนย้ายข้ามเขตแดนเพื่อการ นำไปใช้โดยตรงเป็นอาหารหรือ อาหารสัตว์ หรือเพื่อการผลิต ต้องแจ้ง	พระราชบัญญัติอาหาร พ.ศ. 2522 มีบทบัญญัติกำหนดอาหารที่ ห้ามผลิต นำเข้า หรือจำหน่าย และมีประกาศกระทรวงสาธารณสุขเรื่อง การแสดงฉลากอาหารที่ได้จากเทคนิคการดัดแปรพันธุกรรมหรือพันธุ วิศวกรรม ซึ่งถือได้ว่าเป็นกฎหมายภายในที่ได้กำหนดหลักเกณฑ์ เกี่ยวกับการนำเข้าสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมที่นำเข้ามาเพื่อเป็นอาหาร หรือเพื่อการผลิต สำหรับการนำสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมที่นำไปใช้เป็น อาหารสัตว์หรือเพื่อการผลิตนั้น ก็อาจนำบทบัญญัติของพระราชบัญญัติ ควบคุมคุณภาพอาหารสัตว์ พ.ศ. 2525 มาใช้บังคับได้ อย่างไรก็ตาม เจตนารมณ์ของกฎหมายที่นำมาใช้บังคับกับ สิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมที่มีเจตนาในการนำไปใช้โดยตรงเป็น อาหารหรืออาหารสัตว์ หรือเพื่อการผลิต มิได้มีวัตถุประสงค์เช่นเดียวกับ

พันธกรณีตามพิธีสารคาร์ตาเฮนา	กฎหมายไทยและความสอดคล้องกับพันธกรณีตามพิธีสารคาร์ตาเฮนา
การตัดสินใจนั้นให้ภาคีต่าง ๆ ทราบโดยผ่านสำนักงานประสานและแลกเปลี่ยนข้อมูลด้านความปลอดภัยทางชีวภาพภายใน 15 วัน - ภาคีอาจตัดสินใจโดยใช้กฎเกณฑ์ของตนที่มีวัตถุประสงค์เช่นเดียวกับพิธีสารก็ได้	พิธีสารคาร์ตาเฮนา กล่าวคือ พระราชบัญญัติเหล่านั้นมิได้มีเจตนารมณ์ในการอนุรักษ์และการใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืน
<u>มาตรา 12 การทบทวนการตัดสินใจ</u> - เมื่อสถานการณ์เปลี่ยนแปลงหรือมีข้อมูลเพิ่มเติม ภาคีสั่งออกอาจร้องขอให้ภาคีสู่เข้าทบทวนการตัดสินใจการอนุญาตให้นำเข้าสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมโดยการเคลื่อนย้ายข้ามแดนก็ได้ ทั้งนี้ ภาคีสู่เข้าต้องตอบรับคำร้องภายใน 90 วันพร้อมทั้งชี้แจงเหตุผลในการตัดสินใจด้วย	ประกาศกรมวิชาการเกษตรเรื่อง กำหนดแนวทางปฏิบัติในการขออนุญาตนำเข้าหรือนำผ่านซึ่งสิ่งต้องห้ามตามพระราชบัญญัติกักพืช พ.ศ. 2507 ที่แก้ไขแล้ว (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2544 ได้กำหนดวิธีการและหลักเกณฑ์ในการขออนุญาตในการนำเข้าหรือนำผ่านพืชดัดแปลงพันธุกรรมเพื่อการศึกษาหรือทดลองเท่านั้น ซึ่งไม่มีหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการขอให้ทบทวนการพิจารณาขออนุญาต ประกาศกรมวิชาการเกษตรฉบับนี้จึงมิได้มีความสอดคล้องกับพันธกรณี พระราชบัญญัติอื่น ๆ ก็ไม่มีบทบัญญัติที่สอดคล้องกับพันธกรณีเช่นกัน
<u>มาตรา 15 การประเมินความเสี่ยง</u> - ภาคีต้องจัดให้มีการประเมินความเสี่ยงเพื่อประกอบการตัดสินใจในการอนุญาตให้มีการเคลื่อนย้ายข้ามเขตแดน	พระราชบัญญัติคุ้มครองพันธุ์พืช พ.ศ. 2542 ได้กำหนดให้มีการทำการประเมินความเสี่ยง กล่าวคือ พันธุ์พืชใหม่ที่ได้จากการตัดต่อสารพันธุกรรมจะจดทะเบียนพันธุ์พืชใหม่ได้ต่อเมื่อผ่านการประเมินผลกระทบทางด้านความปลอดภัยต่อสิ่งแวดล้อม สุขภาพ หรือสวัสดิภาพของประชาชนจากกรมวิชาการเกษตรหรือหน่วยงานหรือสถาบันอื่นที่คณะกรรมการกำหนด ดังนั้น จะเห็นได้ว่าการประเมินความเสี่ยงได้ถูกนำมากำหนดเป็นหลักเกณฑ์ในกฎหมายของประเทศไทย อย่างไรก็ตาม กฎหมายไทยก็ยังมิได้มีการกำหนดให้ต้องทำการประเมินความเสี่ยงในทุกกรณีที่มีการนำเข้าสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรม

พันธกรณีตามพิธีสารการค้าเสรี	กฎหมายไทยและความสอดคล้องกับพันธกรณีตามพิธีสารการค้าเสรี
<u>มาตรา 16 การจัดการความเสี่ยง</u> - ภาคิต้องจัดทำกลไกหรือมีมาตรการในการจัดการความเสี่ยง - ภาคิต้องมีมาตรการในการป้องกันการเคลื่อนย้ายข้ามเขตแดนโดยไม่เจตนา	บทบัญญัติตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2535 ถือได้ว่าเป็นกลไกหรือมาตรการในการจัดการความเสี่ยง กล่าวคือ พระราชบัญญัตินี้ได้กำหนดหลักเกณฑ์ในกรณีที่เกิดเหตุฉุกเฉินหรือเหตุอันตรายต่อสาธารณสุขอันเนื่องจากภาวะมลพิษ และหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการกำหนดมาตรการป้องกันและจัดทำแผนฉุกเฉินเพื่อแก้ไขสถานการณ์ที่เกิดขึ้นไว้ล่วงหน้าเพื่อป้องกัน แก้ไข ระวัง หรือบรรเทาเหตุฉุกเฉินหรืออันตรายจากภาวะมลพิษ สำหรับมาตรการในการป้องกันการเคลื่อนย้ายข้ามเขตแดนโดยไม่เจตนา นั้นก็มีบทบัญญัติที่ถือว่าสอดคล้องกับพันธกรณีตามพิธีสารการค้าเสรีคือ พระราชบัญญัติการเดินเรือในน่านน้ำไทย พ.ศ. 2456 ซึ่งได้กำหนดห้ามมิให้ผู้ใดเทหรือทิ้งสิ่งอื่นใดลงในแหล่งน้ำอันเป็นเหตุให้เกิดพิษต่อสิ่งมีชีวิตหรือต่อสิ่งแวดล้อม ทั้งนี้ เนื่องจากเรือที่เข้ามาในน่านน้ำไทยอาจเป็นเรือของต่างชาติและอาจมีการเทหรือทิ้งสิ่งใดลงในน่านน้ำ ผู้ที่เทหรือทิ้งสิ่งใดลงในแหล่งน้ำอาจไม่ทราบว่าสิ่งใดที่ตนเทหรือทิ้งนั้นเป็นสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมที่ติดเข้ามาพร้อมเรือ
<u>มาตรา 18 การดูแล ขนส่ง บรรจุ ห่อ และฉีฉาแนก</u> - ในการเคลื่อนย้ายข้ามเขตแดนสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรม ภาคิต้องมีมาตรการในการดูแล ขนส่ง บรรจุ ห่อ และฉีฉาแนก	กฎหมายที่สอดคล้องกับพันธกรณีนี้ได้แก่ พระราชบัญญัติคุณภาพอาหารสัตว์ พ.ศ. 2525 ที่กำหนดคุณภาพหรือมาตรฐานของภาชนะบรรจุและการใช้ภาชนะบรรจุตลอดจนวัตถุที่ห้ามใช้เป็นภาชนะบรรจุอาหารสัตว์ และยังกำหนดให้มีฉลากปิดไว้ที่ภาชนะบรรจุอาหารสัตว์ พระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ. 2535 ได้กำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับภาชนะบรรจุ ฉลาก ตลอดจนหลักเกณฑ์ในการขนส่ง พระราชบัญญัติการเดินเรือในน่านน้ำไทย พ.ศ. 2456 ได้กำหนดหลักเกณฑ์ในการกำหนดชั้นของสิ่งของและสิ่งของที่อาจทำให้เกิดอันตราย การบรรจุหีบห่อ การจัดเก็บ การจัดแยก การจัดทำและแสดงเครื่องหมาย การจัดให้มีเอกสาร ตลอดจนหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการขนส่ง และการขนถ่ายสิ่งของ พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 ได้กำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับฉลากของสินค้าที่ควบคุมฉลาก อย่างไรก็ตาม กฎหมายที่ได้มีการนำมาใช้บังคับในทางปฏิบัติคือ พระราชบัญญัติอาหาร พ.ศ. 2522 ซึ่งได้กำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับฉลาก ข้อความใน

พันธกรณีตามพิธีสารคาร์ตาเฮนา	กฎหมายไทยและความสอดคล้องกับพันธกรณีตามพิธีสารคาร์ตาเฮนา
	ฉลาก เงื่อนไข และวิธีการแสดงฉลาก ทั้งนี้ ได้มีประกาศกระทรวงสาธารณสุขเรื่องการแสดงฉลากอาหารที่ได้จากเทคนิคดัดแปลงพันธุกรรมหรือพันธุวิศวกรรมซึ่งเป็นการออกประกาศโดยอาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติอาหาร พ.ศ. 2522 ได้กำหนดหลักเกณฑ์ในการแสดงฉลากของอาหารจำพวกถั่วเหลืองและข้าวโพด เมื่อพิจารณาแล้ว เห็นได้ว่ากฎหมายไทยสอดคล้องกับพันธกรณีตามพิธีสารคาร์ตาเฮนาในระดับหนึ่ง การบังคับใช้กฎหมายไทยเกี่ยวกับขนส่ง บรรจุหีบห่อ และฉลากยังไม่ครอบคลุมสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมทุกประเภท เช่น กฎหมายกำหนดให้มีการปิดฉลากอาหารดัดแปลงพันธุกรรมตามที่ประกาศกำหนด อาหารดัดแปลงพันธุกรรมอื่นที่ไม่ได้อยู่ในรายการที่ประกาศกำหนดจึงไม่อยู่ภายใต้หลักเกณฑ์ของการปิดฉลาก เป็นต้น
<u>มาตรา 19 หน่วยชำนาญการระดับประเทศและศูนย์กลางระดับประเทศ</u> - ภาศึต้องกำหนดให้มีศูนย์กลางระดับประเทศ (National Focal Point) และหน่วยงานชำนาญการระดับประเทศ (Competent National Authority)	ประเทศไทยได้กำหนดให้สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเป็นศูนย์กลางระดับประเทศ ส่วนหน่วยงานชำนาญการระดับประเทศยังไม่ได้มีการกำหนดอย่างแน่ชัด
<u>มาตรา 21 ข้อมูลความลับ</u> - ภาศึผู้นำเข้าต้องอนุญาตให้ผู้แจ้งกำหนดว่าข้อมูลใดเป็นข้อมูลที่เป็นความลับ	พระราชบัญญัติความลับทางการค้า พ.ศ. 2545 ให้ความคุ้มครองข้อมูลที่เป็นความลับทางการค้าซึ่งเป็นการให้ความคุ้มครองข้อมูลของผู้แจ้ง อย่างไรก็ตาม ถ้าข้อมูลของผู้แจ้งเป็นเพียงข้อมูลความลับที่มีไขความลับทางการค้าแล้ว ข้อมูลนั้นก็จะไม่ได้รับความคุ้มครองตามพระราชบัญญัตินี้ นอกจากนี้แล้ว การเปิดเผยข้อมูลความลับของผู้แจ้งก็อาจเป็นความผิดฐานเปิดเผยความลับตามประมวลกฎหมายอาญา กฎหมายไทยจึงมีความสอดคล้องกับพันธกรณีเรื่องข้อมูลความลับ

พันธกรณีตามพิธีสารคาร์ตาเฮนา	กฎหมายไทยและความสอดคล้องกับพันธกรณีตามพิธีสารคาร์ตาเฮนา
<u>มาตรา 23 ความตระหนักและการมีส่วนร่วมของสาธารณะ</u> - ภาคิต้องส่งเสริมให้เกิดความตระหนัก การศึกษา และการมีส่วนร่วมของสาธารณะ - ภาคิต้องหาหรือสาธารณะในการตัดสินใจเกี่ยวกับสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรม และเปิดเผยผลการตัดสินใจให้สาธารณะทราบด้วย	พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 กำหนดให้ประชาชนมีสิทธิได้รับข้อมูลข่าวสารของราชการ ทั้งนี้ การให้ประชาชนมีโอกาสกว้างขวางในการได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการดำเนินการต่าง ๆ ของรัฐเป็นสิ่งจำเป็น เพื่อที่ประชาชนจะสามารถแสดงความคิดเห็นและใช้สิทธิทางการเมืองได้โดยถูกต้องกับความเป็นจริง พระราชบัญญัตินี้จึงสอดคล้องกับพันธกรณีตามพิธีสารคาร์ตาเฮนาในการส่งเสริมให้เกิดการมีส่วนร่วมของสาธารณะตลอดจนการเปิดเผยการตัดสินใจให้สาธารณชนทราบอีกด้วย อย่างไรก็ตาม สาธารณชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจทางอ้อมเท่านั้นเนื่องจากไม่มีบทบัญญัติที่กำหนดให้ต้องหาหรือสาธารณะโดยตรงในการตัดสินใจเกี่ยวกับสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรม สำหรับระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน พ.ศ. 2548 กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการในการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนเพื่อให้เกิดประโยชน์แก่หน่วยงานของรัฐและประชาชน รวมตลอดทั้งเป็นแนวทางในการให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการดำเนินการ โครงการของรัฐ ทั้งนี้ ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีฉบับนี้จะใช้บังคับได้ก็ต่อเมื่อเป็นการดำเนินการโครงการของรัฐ หากมิใช่เป็นการดำเนินการโครงการของรัฐแล้ว ก็จะไม่นำหลักเกณฑ์และวิธีการในการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนมาใช้บังคับ
<u>มาตรา 25 การเคลื่อนย้ายข้ามแดนอย่างผิดกฎหมาย</u> - ภาคิต้องกำหนดมาตรการเพื่อป้องกันและลงโทษในกรณีที่มีการเคลื่อนย้ายข้ามแดนสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย	การนำเข้าสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย เช่น การนำเข้าสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมโดยไม่ขออนุญาต ผู้กระทำความผิดต้องได้รับโทษตามที่กฎหมายนั้นกำหนด โทษที่กำหนดในกฎหมายนั้นเป็นโทษทางอาญาซึ่งได้แก่การปรับและจำคุก เมื่อพิจารณาแล้ว เห็นได้ว่ากฎหมายไทยมีความสอดคล้องกับพันธกรณีตามพิธีสารคาร์ตาเฮนาโดยได้มีการกำหนดโทษสำหรับผู้ดำเนินการเคลื่อนย้ายข้ามแดนสิ่งมีชีวิตโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย

เมื่อพิจารณาพันธกรณีตามพิธีสารคาร์ตาเฮนาแล้ว ผลการศึกษาวិจัยแสดงให้เห็นว่า ประเทศไทยมีกฎหมายที่มีความสอดคล้องกับพันธกรณีตามพิธีสารคาร์ตาเฮนาในระดับหนึ่ง ประเทศไทยจึงยังคงจะต้องปฏิบัติตามพันธกรณีของพิธีสารคาร์ตาเฮนาในส่วนที่ยังไม่สอดคล้อง ดังนี้ เมื่อประเทศไทยได้เป็นภาคีของพิธีสารฉบับนี้แล้ว ประเทศไทยจึงต้องอนุวัติการกฎหมายภายในให้สอดคล้องกับพันธกรณีตามพิธีสารคาร์ตาเฮนา การที่ประเทศไทยเป็นภาคีของพิธีสารคาร์ตาเฮนาทำให้ประเทศไทยต้องยอมรับมาตรฐานระหว่างประเทศ เช่น หลักเกณฑ์การนำเข้าสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรม เป็นต้น นอกจากนี้ ประเทศไทยก็ยังมีสิทธิอ้างหลักเกณฑ์แนวทางการระมัดระวังล่วงหน้า (precautionary approach) เพื่อป้องกันความเสียหายที่จะเกิดขึ้นกับสุขภาพของมนุษย์และสิ่งแวดล้อมได้¹ พิธีสารคาร์ตาเฮนาจึงมีผลต่อผู้บริโภคน เกษตรกร ธุรกิจ และประเทศกำลังพัฒนา² การบังคับใช้พิธีสารนี้อย่างเหมาะสมก็จะก่อให้เกิดประโยชน์ในเรื่องของความปลอดภัยทางชีวภาพจากสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรม³

4. การนำเข้า

กฎหมายไทยที่ใช้บังคับกับการนำเข้าโดยจงใจซึ่งสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมมีด้วยกันหลายฉบับ แต่การนำกฎหมายมาใช้บังคับนั้นเป็นการบังคับใช้โดยอนุโลม กฎหมายที่นำมาใช้บังคับมีดังนี้

4.1 พระราชบัญญัติควบคุมคุณภาพอาหารสัตว์ พ.ศ. 2525

พระราชบัญญัติควบคุมคุณภาพอาหารสัตว์ พ.ศ. 2525 กำหนดห้ามมิให้ผู้ใดนำเข้าเพื่อขายซึ่งอาหารสัตว์ เว้นแต่ได้รับใบอนุญาตนำเข้าซึ่งอาหารสัตว์จากผู้อนุญาต และยังกำหนดหน้าที่ผู้รับใบอนุญาตนำเข้าซึ่งอาหารสัตว์เพื่อขายคือการจัดให้มีฉลากที่ภาษาะบรรจุอาหารสัตว์

อาหารสัตว์อาจผลิตจากหรือมีส่วนประกอบของสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรม พระราชบัญญัตินี้จึงนำมาใช้บังคับเพื่อควบคุมการนำเข้าอาหารสัตว์ดัดแปลงพันธุกรรมเพื่อก่อให้เกิดความปลอดภัยทางชีวภาพเนื่องจากสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมได้ อย่างไรก็ตาม ไม่มีบทบัญญัติในพระราชบัญญัตินี้ที่กำหนดไว้โดยชัดเจนว่าต้องทำการประเมินความเสี่ยงเพื่อ

¹ Jonathan A. Glass, *The Merits of Ratifying and Implementing the Cartagena Protocol on Biosafety*, 21 NW. J. Int'l L. & Bus. 491, 511-512 (2001).

² Kirsten N. Jabara, *The Biosafety Protocol*, 8 U. Balt. J. Envtl. L. 121, 149 (2001).

³ Kurt Buechle, *The Great Global Promise of Genetically Modified Organisms: Overcoming Fear, Misconceptions, and the Cartagena Protocol on Biosafety*, 9 Ind. J. Global Leg. Stud. 283, 323 (2001).

ประกอบการนำเข้าเพื่อขายซึ่งอาหารสัตว์ ทั้งนี้ เนื่องจากเจตนารมณ์ของกฎหมายมิได้มุ่งใช้บังคับกับการควบคุมคุณภาพอาหารสัตว์คัดแปลงพันธุ์กรรมโดยตรง

4.2 พระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ. 2535

พระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ. 2535 ได้แบ่งประเภทของวัตถุอันตรายออกเป็น 4 ชนิดตามระดับของความอันตราย พระราชบัญญัตินี้ก็อาจนำมาใช้บังคับโดยอนุโลมได้กับสิ่งมีชีวิตคัดแปลงพันธุ์กรรม กล่าวคือ ให้ถือว่าสิ่งมีชีวิตคัดแปลงพันธุ์กรรมที่มีอันตรายต่อสิ่งแวดล้อมและความหลากหลายทางชีวภาพเป็นวัตถุอันตรายตามพระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ. 2535 ถ้าสิ่งมีชีวิตคัดแปลงพันธุ์กรรมจัดอยู่ในประเภทของวัตถุอันตรายชนิดที่ 1 ผู้นำเข้าสิ่งมีชีวิตคัดแปลงพันธุ์กรรมที่เป็นวัตถุอันตรายนั้นก็สามารถนำเข้าได้โดยไม่ต้องปฏิบัติตามประกาศของรัฐมนตรีเจ้าสังกัดของหน่วยงานที่ได้รับมอบหมาย ถ้าสิ่งมีชีวิตคัดแปลงพันธุ์กรรมจัดอยู่ในประเภทของวัตถุอันตรายชนิดที่ 2 แล้ว ห้ามนำเข้าสิ่งมีชีวิตคัดแปลงพันธุ์กรรมนั้น เว้นแต่จะได้แจ้งความประสงค์ในการนำเข้าให้พนักงานเจ้าหน้าที่ทราบก่อนและปฏิบัติตามประกาศของรัฐมนตรีผู้รับผิดชอบ ในกรณีที่ถือว่าสิ่งมีชีวิตคัดแปลงพันธุ์กรรมเป็นวัตถุอันตรายชนิดที่ 3 แล้ว ห้ามมิให้ผู้ใดนำเข้าวัตถุอันตราย เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่ สำหรับวัตถุอันตรายชนิดที่ 4 เป็นวัตถุอันตรายที่ห้ามนำเข้าโดยเด็ดขาด

หลักเกณฑ์ในการแบ่งประเภทของวัตถุอันตรายตามพระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ. 2535 เป็นหลักการทางกฎหมายที่ดีเพราะจำแนกชนิดของวัตถุอันตรายตามระดับของอันตราย ซึ่งสามารถควบคุมการนำเข้าได้ อย่างไรก็ตาม การที่จะนำพระราชบัญญัติฉบับนี้มาใช้บังคับโดยอนุโลมกับสิ่งมีชีวิตคัดแปลงพันธุ์กรรมอาจก่อให้เกิดปัญหาในการบังคับใช้กฎหมาย กล่าวคือ การตีความให้วัตถุอันตรายหมายความว่ารวมถึงสิ่งมีชีวิตคัดแปลงพันธุ์กรรมนั้นเป็นการตีความถูกต้องตามหลักเกณฑ์การตีความหรือไม่ และการตีความในลักษณะดังกล่าวเป็นการตีความอย่างกว้างเกินไปหรือไม่ นอกจากนี้ เจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติฉบับนี้ก็มีได้มีเจตนารมณ์เพื่อที่จะใช้บังคับกับเรื่องความปลอดภัยทางชีวภาพ

4.3 พระราชบัญญัติกักพืช พ.ศ. 2507

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ได้ออกประกาศ เรื่อง กำหนดพืชจากแหล่งที่กำเนิดเป็นสิ่งต้องห้าม ข้อยกเว้น และเงื่อนไขตามพระราชบัญญัติกักพืช พ.ศ. 2507 (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2546 โดยได้ประกาศกำหนดรายชื่อพืชที่ได้รับการคัดแปลงพันธุ์กรรมจากทุกแหล่งเป็นสิ่งต้องห้าม การออกประกาศฉบับนี้เป็นการออกประกาศโดยอาศัยอำนาจตามมาตรา 6 ของพระราชบัญญัติกักพืช พ.ศ. 2507 กล่าวคือ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์มีอำนาจในการประกาศกำหนดรายชื่อพืช

ใดเป็นสิ่งต้องห้าม รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์จึงอาศัยอำนาจตามกฎหมายในการกำหนดเชื้อพืชที่ได้รับการดัดแปลงพันธุกรรมให้เป็นสิ่งต้องห้าม ซึ่งมีผลให้พืชตามรายชื่อที่ประกาศกำหนดเป็นพืชที่ไม่สามารถนำเข้าหรือนำผ่านประเทศไทยได้ ข้อยกเว้นในการอนุญาตให้นำเข้าพืชดัดแปลงพันธุกรรมคือการนำเข้ามาเพื่อทดลองหรือวิจัย ทั้งนี้ กรมวิชาการเกษตรได้ออกประกาศกรมวิชาการเกษตร เรื่อง กำหนดแนวทางปฏิบัติในการขออนุญาตนำเข้าหรือนำผ่านซึ่งสิ่งต้องห้ามตามพระราชบัญญัติกักพืช พ.ศ. 2507 ที่แก้ไขแล้ว (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2544 เพื่อกำหนดวิธีการและหลักเกณฑ์ในการขออนุญาตนำเข้าพืชดัดแปลงพันธุกรรมเพื่อนำมาทดลองหรือวิจัย

พระราชบัญญัติกักพืช พ.ศ. 2507 เป็นพระราชบัญญัติที่มีบทบาทสำคัญอย่างมากต่อความปลอดภัยทางชีวภาพจากสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมเพราะได้มีการนำพระราชบัญญัตินี้มาใช้บังคับในทางปฏิบัติเพื่อควบคุมการนำเข้าของพืชดัดแปลงพันธุกรรม โดยได้กำหนดรายชื่อพืชที่ได้รับการดัดแปลงพันธุกรรมให้เป็นสิ่งต้องห้ามและพืชดัดแปลงพันธุกรรมที่เป็นสิ่งต้องห้ามนั้นก็ไม่สามารถนำเข้ามาได้ยกเว้นเพื่อการทดลองหรือวิจัยเท่านั้น ถ้าไม่มีการนำพระราชบัญญัติกักพืช พ.ศ. 2507 มาใช้บังคับในปัจจุบัน ก็อาจเกิดการนำเข้าพืชดัดแปลงพันธุกรรมได้อย่างเสรีและอาจเกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสุขภาพของประชาชน อย่างไรก็ตาม การนำพระราชบัญญัติกักพืช พ.ศ. 2507 มาใช้บังคับในปัจจุบันนั้น ก็ยังไม่สามารถควบคุมการนำเข้าพืชดัดแปลงพันธุกรรมได้ทุกชนิดเนื่องจากประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เรื่อง กำหนดพืชจากแหล่งที่กำเนิดเป็นสิ่งต้องห้าม ข้อยกเว้น และเงื่อนไขตามพระราชบัญญัติกักพืช พ.ศ. 2507 ได้ประกาศกำหนดรายชื่อพืชตามที่กำหนดเท่านั้น รายชื่อพืชดัดแปลงพันธุกรรมอื่นที่ไม่ปรากฏตามประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์เรื่องดังกล่าวก็จะนำเข้าได้เพราะมิได้เป็นสิ่งต้องห้ามตามพระราชบัญญัติกักพืช พ.ศ. 2507 ดังนั้น การห้ามนำเข้าพืชที่ได้รับการดัดแปลงพันธุกรรมจึงเป็นการห้ามนำเข้าเฉพาะพืชดัดแปลงพันธุกรรมตามที่ประกาศกำหนดเท่านั้น จึงยังไม่ครอบคลุมพืชดัดแปลงพันธุกรรมทุกชนิด และเอาผิดได้กับผู้นำเข้าเท่านั้นโดยไม่สามารถนำมาใช้บังคับกับผู้กระทำความผิดที่เป็นผู้จำหน่ายหรือผู้เพาะปลูกได้¹

นอกจากนี้ เจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติกักพืช พ.ศ. 2507 คือการป้องกันและควบคุมโรคพืชและศัตรูพืชมิให้เข้ามาระบาดในประเทศไทย แต่การที่นำพระราชบัญญัตินี้มาใช้บังคับในปัจจุบันโดยการออกประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์เรื่อง กำหนดพืชจากแหล่งที่กำเนิดเป็นสิ่งต้องห้าม ข้อยกเว้น และเงื่อนไขตามพระราชบัญญัติกักพืช พ.ศ. 2507 เป็นการนำกฎหมายมาใช้

¹ จักรกฤษณ์ ควรวจน์, “มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับจีเอ็มโอ,” GMO สงครามเทคโนโลยีชีวภาพ, (กรุงเทพมหานคร : เนชั่น มัลติมีเดีย กรุ๊ป, 2545), หน้า 28.

ไม่ตรงกับเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติฉบับนี้ เนื่องจากการที่ประกาศกำหนดรายชื่อพืชที่ได้รับการดัดแปลงพันธุกรรมเป็นสิ่งต้องห้ามเพื่อที่จะไม่ให้มีการนำเข้าพืชดัดแปลงพันธุกรรมนั้น ไม่ใช่เป็นการห้ามนำเข้าพืชเพื่อป้องกันและควบคุมโรคพืชหรือศัตรูพืชแต่อย่างใด พืชดัดแปลงพันธุกรรมตามที่ประกาศกำหนดในประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ดังกล่าวนี้ไม่ใช่เป็นโรคพืชหรือศัตรูพืชที่จะเข้ามาระบาดในประเทศไทย

4.4 พระราชบัญญัติพันธุ์พืช พ.ศ. 2518

กฎหมายกำหนดให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์มีอำนาจประกาศกำหนดชนิดพันธุ์และปริมาณของเมล็ดพันธุ์ควบคุมที่อนุญาตให้นำเข้า เมื่อมีการประกาศกำหนดชนิดพันธุ์ให้เป็นเมล็ดพันธุ์ควบคุมแล้วก็ไม่สามารถนำเข้าหรือนำผ่านเมล็ดพันธุ์ควบคุมนั้นได้เว้นแต่ได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่

การจะนำบทบัญญัติของพระราชบัญญัติพันธุ์พืช พ.ศ. 2518 มาใช้บังคับกับเรื่องความปลอดภัยทางชีวภาพก็น่าจะใช้บังคับได้โดยอนุโลม โดยให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ประกาศกำหนดให้ชนิดพันธุ์ดัดแปลงพันธุกรรมหรือปริมาณของเมล็ดดัดแปลงพันธุกรรมเป็นชนิดพันธุ์หรือเมล็ดพันธุ์ควบคุม ซึ่งจะทำให้นำเข้าหรือนำผ่านซึ่งเมล็ดพันธุ์ควบคุมนั้นไม่ได้ แต่การจะนำพระราชบัญญัติพันธุ์พืช พ.ศ. 2518 มาใช้บังคับโดยอนุโลมกับพืชหรือเมล็ดพืชดัดแปลงพันธุกรรมจะเป็นการบังคับใช้กฎหมายที่ไม่ถูกเจตนารมณ์และพระราชบัญญัตินี้ก็ไม่มีเจตนารมณ์เพื่อความปลอดภัยทางชีวภาพแต่อย่างใด ดังนี้ พระราชบัญญัติพันธุ์พืช พ.ศ. 2517 ก็อาจนำมาใช้บังคับเพื่อควบคุมการนำเข้าพันธุ์พืชและเมล็ดพืชดัดแปลงพันธุกรรมได้ แต่ก็จะมีใช่เป็นการบังคับใช้กฎหมายให้ตรงตามเจตนารมณ์

4.5 พระราชบัญญัติเชื้อโรคและพิษจากสัตว์ พ.ศ. 2525

พระราชบัญญัติเชื้อโรคและพิษจากสัตว์ พ.ศ. 2525 ได้กำหนดห้ามนำเข้าหรือนำผ่านเชื้อโรค เว้นแต่ได้รับอนุญาตจากอธิบดีกรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ บทบัญญัตินี้ก็น่าจะใช้บังคับเพื่อควบคุมการนำเข้าของจุลินทรีย์ที่ได้รับดัดแปลงพันธุกรรมได้เช่นกันแต่จุลินทรีย์ดัดแปลงพันธุกรรมนั้นจะต้องเป็นเชื้อโรคตามที่ได้นิยามภายใต้พระราชบัญญัตินี้

เจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติเชื้อโรคและพิษจากสัตว์ พ.ศ. 2525 คือ เพื่อควบคุมการผลิต ครอบครอง จำหน่าย นำเข้า ส่งออก หรือนำผ่านซึ่งเชื้อโรคซึ่งเป็นภัยเพื่อความปลอดภัยและสวัสดิภาพของประชาชน เจตนารมณ์ของพระราชบัญญัตินี้อาจถือว่าส่วนหนึ่งของเจตนารมณ์เพื่อความปลอดภัยทางชีวภาพ แต่ข้อจำกัดของการบังคับใช้ของพระราชบัญญัตินี้คือจุลินทรีย์ที่อยู่ภายใต้

การควบคุมการนำเข้าจะต้องมีลักษณะที่ทำให้เกิดโรคในคน ปศุสัตว์ สัตว์พาหนะ หรือสัตว์อื่น
จุลินทรีย์ดัดแปลงพันธุกรรมที่ไม่ก่อให้เกิดโรคจึงไม่อาจควบคุมการนำเข้าได้ภายใต้
พระราชบัญญัตินี้

4.6 พระราชบัญญัติอาหาร พ.ศ. 2522

การควบคุมการนำเข้าอาหารตามพระราชบัญญัติอาหาร พ.ศ. 2522 ได้ให้อำนาจ
รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุขในการประกาศกำหนดอาหารที่ห้ามผลิต นำเข้า หรือจำหน่าย'
รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุขจึงได้อาศัยอำนาจดังกล่าวในการออกประกาศกระทรวง
สาธารณสุข 3 ฉบับ ได้แก่ ประกาศกระทรวงสาธารณสุข (ฉบับที่ 215) พ.ศ. 2544 เรื่อง กำหนด
อาหารที่ห้ามผลิต นำเข้า หรือจำหน่าย ประกาศกระทรวงสาธารณสุข (ฉบับที่ 217) พ.ศ. 2544 เรื่อง
แก้ไขเพิ่มเติมประกาศกระทรวงสาธารณสุข (ฉบับที่ 215) พ.ศ. 2544 และประกาศกระทรวง
สาธารณสุข (ฉบับที่ 246) พ.ศ. 2544 เรื่อง แก้ไขเพิ่มเติมประกาศกระทรวงสาธารณสุข (ฉบับที่
217) พ.ศ. 2544

การที่นำพระราชบัญญัติอาหาร พ.ศ. 2522 มาใช้บังคับเนื่องจากสิ่งมีชีวิตดัดแปลง
พันธุกรรมอาจในมาผลิตหรือเป็นส่วนประกอบของอาหาร สำหรับประกาศกระทรวงสาธารณสุข
3 ฉบับดังกล่าวเป็นการกำหนดให้อาหารที่เป็นข้าวโพดดัดแปลงสารพันธุกรรมรายโนนซี (Cry 9C
DNA Sequence) หรือโปรตีนที่สร้างมาจากสารพันธุกรรมนี้ในผลิตภัณฑ์ข้าวโพด เป็นอาหารที่ห้าม
ผลิต นำเข้า หรือจำหน่าย แต่การกำหนดห้ามการนำเข้าอาหารนั้นจะต้องประกาศกำหนดเป็น
รายการ ซึ่งไม่ครอบคลุมอาหารดัดแปลงพันธุกรรมทุกประเภท อาหารดัดแปลงพันธุกรรมที่ไม่อยู่
ในรายการที่ประกาศกำหนดในประกาศกระทรวงสาธารณสุขจึงนำเข้ามาในประเทศไทยได้ ถ้า
หากต้องการห้ามการนำเข้าอาหารที่มีส่วนประกอบจากสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมประเภทใดแล้ว
กระทรวงสาธารณสุขก็ต้องออกประกาศเพื่อห้ามนำเข้าอาหารประเภทนั้น ๆ

4.7 พระราชบัญญัติการส่งออกป็นอกและการนำเข้ามาในราชอาณาจักรซึ่งสินค้า พ.ศ. 2522

พระราชบัญญัติการส่งออกป็นอกและการนำเข้ามาในราชอาณาจักรซึ่งสินค้า พ.ศ. 2522
อาจนำมาใช้บังคับเพื่อควบคุมการนำเข้าสินค้าที่เป็นสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมได้ ซึ่งเป็นการนำ
พระราชบัญญัตินี้มาใช้บังคับโดยอนุโลม

บทบัญญัติตามพระราชบัญญัติการส่งออกป็นอกและการนำเข้ามาในราชอาณาจักรซึ่ง
สินค้า พ.ศ. 2522 เป็นมาตรการที่สามารถควบคุมการนำเข้าสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมได้ โดย

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์มีอำนาจประกาศกำหนดให้สินค้าใดเป็นสินค้าต้องห้ามในการนำเข้าหรือต้องขออนุญาตก่อนการนำเข้า หรือกำหนดให้สินค้าที่นำเข้าต้องมีหนังสือรับรองถิ่นกำเนิดหรือคุณภาพของสินค้า การประกาศดังกล่าวนี้จะกระทำได้อีกต่อเมื่อมีความจำเป็นหรือสมควรเพื่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจ สาธารณประโยชน์ การสาธารณสุข ความมั่นคงของประเทศ ความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน หรือเพื่อประโยชน์อื่นใดของรัฐ ดังนี้ จะเห็นได้ว่า บทบัญญัติดังกล่าวสามารถนำมาปรับใช้ในการควบคุมสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมได้ แต่การบังคับใช้นี้จะต้องเป็นการบังคับใช้กับสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมที่เป็นสินค้า ถ้าหากมิใช่สินค้าแล้วรัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์ก็ไม่มีอำนาจตามพระราชบัญญัตินี้ในการออกประกาศเพื่อควบคุมสิ่งที่ไม่ใช่สินค้าได้ ด้วยเหตุนี้ จึงเป็นข้อจำกัดประการหนึ่งของการนำพระราชบัญญัตินี้มาใช้บังคับกับสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรม นอกจากนี้แล้ว การที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์จะออกประกาศเพื่อควบคุมการนำเข้างดงกล่าวนั้น จะกระทำได้อีกต่อเมื่อมีเหตุจำเป็นหรือสมควร เช่น เพื่อสาธารณสุข หรือการสาธารณสุข เป็นต้น เงื่อนไขดังกล่าวจึงเป็นเงื่อนไขที่สำคัญในการออกประกาศกำหนดควบคุมการนำเข้า ถ้าไม่มีกรณีจำเป็นหรือสมควรตามที่พระราชบัญญัตินี้กำหนดแล้ว รัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์ก็ไม่มีอำนาจออกประกาศดังกล่าว ซึ่งก็ถือว่าเป็นข้อจำกัดอีกประการหนึ่งในการบังคับใช้กฎหมาย เช่น ถ้าไม่มีเหตุจำเป็นเพื่อการสาธารณสุข รัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์ก็ไม่มีอำนาจในการออกประกาศให้สินค้าดัดแปลงพันธุกรรมเป็นสินค้าต้องห้ามในการนำเข้า เป็นต้น

5. การคุ้มครองสิ่งแวดล้อม

กฎหมายที่นำมาใช้บังคับกับความปลอดภัยทางชีวภาพจากสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมในด้านการคุ้มครองสิ่งแวดล้อมมีหลายฉบับแต่เป็นการนำมาใช้บังคับโดยอนุโลม ดังต่อไปนี้

5.1 พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535

พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 ก็อาจจะนำมาใช้บังคับกับเรื่องความปลอดภัยทางชีวภาพเพื่อเป็นการคุ้มครองสิ่งแวดล้อมได้ กล่าวคือ นำบทบัญญัติที่ให้อำนาจนายกรัฐมนตรีสั่งการตามที่เห็นสมควรให้หน่วยงานราชการ รัฐวิสาหกิจ หรือบุคคลใดกระทำการหรือร่วมกันควบคุม ระวัง บรรเทาผลร้ายจากอันตรายและความเสียหายอันเนื่องมาจากภาวะมลพิษที่เกิดจากการแพร่กระจายของมลพิษ มาใช้บังคับโดยอนุโลมกับสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรม การจะนำบทบัญญัตินี้มาใช้บังคับก็อาจใช้บังคับโดยการตีความว่า สิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมก่อให้เกิดมลพิษ และเมื่อสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมก่อให้เกิดมลพิษแล้ว ก็ให้นายกรัฐมนตรีใช้อำนาจตามบทบัญญัติของกฎหมายดังกล่าว นอกจากนี้ ยังอาจนำบทบัญญัติที่ให้อำนาจคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติประกาศกำหนดให้ท้องที่ที่มีปัญหามลพิษซึ่งมีแนวโน้มที่

จะร้ายแรงถึงขนาดเป็นอันตรายต่อสุขภาพอนามัยของประชาชนหรืออาจก่อให้เกิดผลกระทบเสียหายต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อมเป็นเขตควบคุมมลพิษ มาใช้บังคับกับกรณีของสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมโดยอนุโลมเช่นกัน สำหรับบทบัญญัติที่กำหนดให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมีอำนาจออกกฎกระทรวงกำหนดชนิดและประเภทของของเสียอันตรายให้อยู่ในความควบคุม ก็อาจนำมาใช้บังคับได้เช่นเดียวกันถ้าหากตีความให้สิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมเป็นของเสียอันตรายตามพระราชบัญญัติฉบับนี้

การจะนำบทบัญญัติของพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 มาใช้บังคับโดยอนุโลมกับเรื่องความปลอดภัยทางชีวภาพนั้นย่อมจะทำให้เกิดการคุ้มครองและอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมซึ่งเป็นไปตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัตินี้แต่เจตนารมณ์ของพระราชบัญญัตินี้ก็ได้มุ่งใช้บังคับกับสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมโดยตรง การนำกฎหมายฉบับนี้มาใช้บังคับก็อาจจะให้ความคุ้มครองสิ่งแวดล้อมอันเกิดจากมลพิษหรือของเสียอันตรายที่เป็นสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมได้ในระดับหนึ่ง แต่พระราชบัญญัตินี้ก็ยังคงมีข้อจำกัดในเรื่องการนำมาใช้บังคับกับกรณีของสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมอยู่บ้าง กล่าวคือ ถ้าต้องการนำพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 มาใช้บังคับ ก็จะต้องตีความว่าสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมเป็นมลพิษหรือเป็นของเสียอันตราย แต่การตีความให้สิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมอยู่ภายใต้ความหมายของมลพิษหรือของเสียอันตรายนั้นเป็นการตีความที่เหมาะสมหรือไม่ อย่างไร หรือเป็นไปตามหลักเกณฑ์ในการตีความกฎหมายหรือไม่ นอกจากนี้ เจตนารมณ์ของพระราชบัญญัตินี้ก็ไม่ได้มีเจตนารมณ์โดยตรงที่จะใช้บังคับกับสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรม

5.2 พระบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ. 2535

พระบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ. 2535 ถือว่าเป็นกฎหมายที่มีบทบาทในการคุ้มครองสิ่งแวดล้อมด้วย เนื่องจากวัตถุอันตรายหมายความว่าสิ่งใดไม่ว่าจะเป็นเคมีภัณฑ์หรือสิ่งอื่นใดที่อาจทำให้เกิดอันตรายแก่บุคคล สัตว์ พืช ทรัพย์ หรือสิ่งแวดล้อม พระราชบัญญัตินี้ก็อาจนำมาปรับใช้โดยอนุโลมกับกรณีของสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมก็ได้เพราะมีบทบัญญัติที่กำหนดหน้าที่ของผู้ผลิต ผู้นำเข้า ผู้นำส่ง และผู้ครอบครองเพื่อไม่ให้วัตถุอันตรายเกิดอันตรายแก่สิ่งแวดล้อม อีกทั้งยังมีบทบัญญัติที่กำหนดว่า ในกรณีที่มีเหตุจำเป็นเพื่อป้องกันอันตรายที่จะเกิดแก่บุคคล สัตว์ พืช ทรัพย์ หรือสิ่งแวดล้อม จะมีการตราพระราชกฤษฎีกากำหนดท้องที่เพื่อห้ามการครอบครอง การจำหน่าย หรือการใช้วัตถุอันตรายอย่างหนึ่งอย่างใดก็ได้

การนำพระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ. 2535 มาใช้บังคับโดยอนุโลมกับเรื่องความปลอดภัยทางชีวภาพก็อาจจะมีข้อจำกัดเช่นเดียวกับพระราชบัญญัติอื่น คือ เจตนารมณ์ของกฎหมายไม่ใช่เพื่อใช้บังคับกับสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมประกอบกับการจะนำพระราชบัญญัตินี้มาใช้บังคับก็ต้องตีความให้ได้ว่าสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมเป็นวัตถุอันตรายตามนิยามของพระราชบัญญัติฉบับนี้ ถ้าหากตีความให้วัตถุอันตรายครอบคลุมถึงสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรม ก็อาจจะไม่ตรงตามหลักเกณฑ์ในการตีความและไม่ตรงตามเจตนารมณ์ของกฎหมาย เนื่องจากวัตถุอันตรายหมายความว่า “วัตถุ” หรือ “สิ่งอื่นใด” ที่เป็นอันตราย ประเด็นที่จะต้องพิจารณาก็คือคำว่า “วัตถุ” และ “สิ่งอื่นใด” จะหมายความรวมถึงสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมได้หรือไม่ หากตีความให้รวมถึงสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมแล้ว การตีความเช่นนี้จะเป็นการตีความที่เหมาะสมหรือไม่ ผู้วิจัยมีความเห็นว่า การตีความให้สิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมเป็นวัตถุอันตรายตามพระราชบัญญัตินี้เป็นการตีความที่ไม่ถูกต้องตามหลักการตีความกฎหมาย

5.3 พระราชบัญญัติคุ้มครองพันธุ์พืช พ.ศ. 2542

การขอจดทะเบียนพันธุ์พืชใหม่ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองพันธุ์พืช พ.ศ. 2542 ผู้ขออนุญาตต้องปฏิบัติตามเงื่อนไขที่กฎหมายกำหนด ในกรณีที่พันธุ์พืชใหม่มีผลกระทบรุนแรงในทางตรงหรือทางอ้อมต่อสิ่งแวดล้อม สุขภาพ หรือสวัสดิภาพของประชาชน พันธุ์พืชใหม่นั้นก็อาจจะจดทะเบียนเป็นพันธุ์พืชใหม่ได้ สำหรับพันธุ์พืชใหม่ที่ได้จากการดัดแปลงพันธุกรรมจะจดทะเบียนได้ก็ต่อเมื่อได้ผ่านการประเมินผลกระทบทางด้านความปลอดภัยต่อสิ่งแวดล้อม สุขภาพ หรือสวัสดิภาพของประชาชน

พระราชบัญญัติคุ้มครองพันธุ์พืช พ.ศ. 2542 ได้กำหนดหลักเกณฑ์ที่พระราชบัญญัติอื่นหลายฉบับไม่ได้กำหนดไว้คือ การประเมินผลกระทบทางด้านความปลอดภัยต่อสิ่งแวดล้อม สุขภาพ หรือสวัสดิภาพของประชาชน ซึ่งพระราชบัญญัติฉบับนี้กำหนดให้ทำการประเมินผลกระทบในกรณีที่มีการขอจดทะเบียนพันธุ์พืชใหม่ที่ได้มาจากการดัดแปลงพันธุกรรม นอกจากนี้พระราชบัญญัตินี้ได้มีบทบัญญัติที่กำหนดหลักเกณฑ์โดยเฉพาะสำหรับสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมไว้โดยเฉพาะด้วย ดังนั้น จึงเป็นพระราชบัญญัติที่มีความแตกต่างจากพระราชบัญญัติฉบับอื่นเพราะมีบทบัญญัติที่กล่าวถึงพืชดัดแปลงพันธุกรรมเป็นการเฉพาะและได้นำการประเมินผลกระทบด้านความปลอดภัยต่อสิ่งแวดล้อมมาบัญญัติไว้ด้วย

5.4 พระราชบัญญัติกักพืช พ.ศ. 2507

พระราชบัญญัติกักพืช พ.ศ. 2507 ให้อำนาจรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ในการออกประกาศกำหนดรายชื่อพืชเป็นสิ่งต้องห้ามตามที่ได้กล่าวมาแล้วนั้น ถือว่าเป็นกฎหมายที่มุ่ง

คุ้มครองสิ่งแวดล้อมด้วย เพราะพืชบางชนิดที่นำเข้ามาประเทศไทยอาจจะรุกรานพืชพื้นเมือง รวมถึงทำลายระบบนิเวศดั้งเดิมอีกด้วย

พระราชบัญญัติกักพืช พ.ศ. 2507 จึงเป็นกฎหมายที่คุ้มครองสิ่งแวดล้อมและควบคุมการนำเข้าพืชอีกด้วย การนำพระราชบัญญัตินี้มาใช้บังคับจึงช่วยคุ้มครองระบบนิเวศจากอันตรายที่อาจเกิดขึ้นจากพืชดัดแปลงพันธุกรรมได้ แต่การบังคับใช้พระราชบัญญัตินี้จะไม่ตรงตามเจตนารมณ์ของกฎหมาย อีกทั้ง พืชดัดแปลงพันธุกรรมที่เป็นพืชต้องห้ามก็จะมีเพียงเท่าที่ประกาศกำหนดในประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์เท่านั้น ไม่ครอบคลุมพืชดัดแปลงพันธุกรรมทุกชนิด

5.5 พระราชบัญญัติการเดินเรือในน่านน้ำไทย พ.ศ. 2456

พระราชบัญญัติการเดินเรือในน่านน้ำไทย พ.ศ. 2456 กำหนดห้ามมิให้ผู้ใดเท ทิ้ง หรือทำด้วยประการใด ๆ ให้น้ำมันและเคมีภัณฑ์หรือสิ่งใด ๆ ลงในแม่น้ำ ลำคลอง บึง อ่างเก็บน้ำ หรือทะเลสาบอันเป็นทางสัญจรของประชาชนหรือที่ประชาชนใช้ประโยชน์ร่วมกัน หรือทะเลภายในน่านน้ำไทยอันจะเป็นเหตุให้เกิดเป็นพิษต่อสิ่งมีชีวิตหรือต่อสิ่งแวดล้อม

บทบัญญัติดังกล่าวอาจนำมาใช้บังคับได้กับกรณีของความปลอดภัยทางชีวภาพ โดยพระราชบัญญัติได้ห้ามเทหรือทิ้งน้ำมัน เคมีภัณฑ์ หรือสิ่งใด ๆ ลงในแหล่งน้ำ ซึ่งคำว่า “สิ่งใด ๆ” อาจตีความให้หมายถึงสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมก็ได้ นอกจากนี้ เมื่อพิจารณาเฉพาะบทบัญญัตินี้จะเห็นได้ว่าบทบัญญัตินี้ได้บัญญัติขึ้นเพื่อป้องกันมิให้สิ่งแวดล้อมเป็นพิษ และการนำบทบัญญัตินี้มาใช้บังคับก็เป็นการนำมาปรับใช้โดยอนุโลม

5.6 พระราชบัญญัติการประมง พ.ศ. 2490

พระราชบัญญัติการประมง พ.ศ. 2490 กำหนดห้ามมิให้ผู้ใดเท ทิ้ง หรือทำให้สิ่งใดลงไปในที่จับสัตว์น้ำในลักษณะที่เป็นอันตรายแก่สัตว์น้ำหรือทำให้ที่จับสัตว์น้ำเกิดมลพิษ การบัญญัติห้ามการกระทำดังกล่าวนี้เดิมไม่ได้มีเจตนาที่จะใช้บังคับกับกรณีของความปลอดภัยทางชีวภาพจากสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมเพราะพระราชบัญญัตินี้ได้ใช้บังคับใน พ.ศ. 2490 ซึ่งในขณะนั้นยังไม่มีเทคโนโลยีชีวภาพสมัยใหม่ แต่พระราชบัญญัตินี้ก็อาจนำมาใช้บังคับเพื่อความปลอดภัยทางชีวภาพได้ กล่าวคือ การทำให้สิ่งใดลงไปในที่จับสัตว์น้ำ ก็อาจตีความให้รวมถึงการกระทำอย่างหนึ่งอย่างใดที่ทำให้สิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมลงไปในที่จับสัตว์น้ำ ซึ่งหากบุคคลใดได้กระทำการเช่นนั้น บุคคลนั้นจะมีความผิดตามพระราชบัญญัติการประมง พ.ศ. 2490 ทั้งนี้ จะเห็นได้ว่า

บทบัญญัตินี้มีหลักเกณฑ์ที่คล้ายกับบทบัญญัติของพระราชบัญญัติการเดินเรือในน่านน้ำไทย พ.ศ. 2456 ที่ได้ห้ามมิให้ผู้ใดเทหรือทิ้งสิ่งใดลงในแหล่งน้ำที่อาจก่อให้เกิดมลพิษ

6. การคุ้มครองผู้บริโภค

กฎหมายคุ้มครองผู้บริโภคที่ใช้บังคับอยู่ในปัจจุบันมีหลายฉบับด้วยกัน กฎหมายคุ้มครองผู้บริโภคที่อาจนำมาใช้บังคับกับกรณีของความปลอดภัยทางชีวภาพอันเนื่องมาจากสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมได้แก่

6.1 พระราชบัญญัติควบคุมคุณภาพอาหารสัตว์ พ.ศ. 2525

พระราชบัญญัติควบคุมคุณภาพอาหารสัตว์ พ.ศ. 2525 อาจนำมาปรับใช้เพื่อควบคุมการนำเข้าอาหารสัตว์ดัดแปลงพันธุกรรมได้แล้ว ก็ยังถือได้ว่าเป็นกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภคอีกด้วย โดยให้ความคุ้มครองแก่ผู้บริโภคที่ใช้อาหารสัตว์ การให้ความคุ้มครองผู้บริโภคเกี่ยวกับอาหารสัตว์ตามพระราชบัญญัตินี้เป็นการให้ความคุ้มครองผู้บริโภคในหลายด้าน เช่น ด้านคุณภาพ มาตรฐาน และฉลาก เป็นต้น

การนำพระราชบัญญัตินี้มาใช้บังคับเพื่อคุ้มครองผู้บริโภคอันเนื่องมาจากสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมก็เช่นเดียวกับการนำมาใช้บังคับเพื่อควบคุมการนำเข้าสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรม กล่าวคือ พระราชบัญญัติควบคุมคุณภาพอาหารสัตว์ พ.ศ. 2525 อาจนำมาปรับใช้เพื่อควบคุมการนำเข้าและคุ้มครองผู้บริโภคได้ แต่การนำมาใช้บังคับนั้นจะต้องตีความกฎหมายโดยให้อาหารสัตว์ที่ผลิตจากหรือมีส่วนประกอบของสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมเป็นอาหารสัตว์ภายใต้พระราชบัญญัตินี้ นอกจากนี้ การที่ให้อำนาจรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์มีอำนาจประกาศกำหนดส่วนประกอบของวัตถุที่เติมในอาหารสัตว์ที่ห้ามใช้เป็นส่วนผสมในการผลิตอาหารสัตว์นั้น เห็นได้ว่าจะต้องมีการประกาศกำหนดเป็นคราว ๆ ไป ซึ่งอาจจะไม่สามารถให้ความคุ้มครองผู้บริโภคได้อย่างทันทั่วทั้งที่ เช่น ในกรณีที่ไม่เคยมีการประกาศกำหนดห้ามใช้ข้าวโพดดัดแปลงพันธุกรรมเป็นส่วนผสมในการผลิตอาหารสัตว์ และมีผู้ผลิตได้นำข้าวโพดดัดแปลงพันธุกรรมเป็นส่วนผสมในการผลิตอาหารสัตว์ ต่อมา อาหารสัตว์นั้นเกิดอันตรายต่อสัตว์และผู้บริโภคผลิตภัณฑ์จากสัตว์ ผู้ผลิตก็ยังคงผลิตอาหารสัตว์โดยใช้ข้าวโพดดัดแปลงพันธุกรรมต่อไป ได้จนกว่าจะมีการประกาศกำหนดห้ามใช้ข้าวโพดดัดแปลงพันธุกรรมในการผลิตอาหารสัตว์

6.2 พระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ. 2535

บทบัญญัติของพระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ. 2535 ถือได้ว่าเป็นหลักกฎหมายที่ให้ความคุ้มครองผู้บริโภคได้ เช่น ในกรณีที่มิเหตุจำเป็นเพื่อป้องกันอันตรายที่จะเกิดแก่บุคคล สัตว์

พืช ทรัพย์ หรือสิ่งแวดล้อม จะมีการตราพระราชกฤษฎีกากำหนดท้องที่เพื่อห้ามการครอบครอง การจำหน่าย หรือการใช้วัตถุอันตรายอย่างหนึ่งอย่างใดก็ได้

การนำพระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ. 2535 มาใช้บังคับเพื่อให้ความคุ้มครองผู้บริโภค ก็อาจจะมีข้อจำกัดเช่นเดียวกับการนำไปปรับใช้เพื่อควบคุมการนำเข้าสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรม กล่าวคือ การตีความให้วัตถุอันตรายหมายความรวมถึงสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมนั้น อาจจะเป็น การตีความกว้างเกินไป ดังนั้น การจะนำพระราชบัญญัตินี้ไปใช้บังคับกับสิ่งมีชีวิตดัดแปลง พันธุกรรมเพื่อคุ้มครองผู้บริโภค จึงควรจะต้องพิจารณาถึงหลักเกณฑ์ในการตีความว่าเป็น ไปอย่าง ถูกต้องหรือไม่ และควรจะต้องพิจารณาถึงเจตนารมณ์ของกฎหมายเพื่อประกอบการตีความนั้นด้วย

6.3 พระราชบัญญัติการส่งออกปหรือการนำเข้ามในราชอาณาจักรซึ่งสินค้า พ.ศ. 2522

พระราชบัญญัติการส่งออกปหรือการนำเข้ามในราชอาณาจักรซึ่งสินค้า พ.ศ. 2522 เป็น กฎหมายที่ควบคุมการนำเข้าสินค้าและก็ยังถือได้ว่าเป็นกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภคได้ด้วยเช่นกัน เนื่องจากการที่ให้อำนาจรัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์ประกาศกำหนดประเภท ชนิด คุณภาพ และมาตรฐานของสินค้า หรือกำหนดให้มีหนังสือรับรองถิ่นกำเนิดสินค้านั้น เป็นการให้ความ คุ้มครองผู้บริโภค อีกทั้ง การจะประกาศกำหนดดังกล่าวนี้จะกระทำไดก็ต่อเมื่อด้วยเหตุผลทาง สาธารณประโยชน์หรือเพื่อประโยชน์อื่นใดของรัฐ

การนำพระราชบัญญัติการส่งออกปหรือการนำเข้ามในราชอาณาจักรซึ่งสินค้า พ.ศ. 2522 มาใช้บังคับกับสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมเพื่อให้ความคุ้มครองผู้บริโภคก็มีข้อจำกัดเช่นเดียว กับ การนำไปใช้บังคับกับกรณีเพื่อควบคุมการนำเข้าสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรม ข้อจำกัดดังกล่าวคือ การจะนำพระราชบัญญัติฉบับนี้มาใช้บังคับได้นั้นจะต้องเป็นการใช้บังคับกับสินค้า แต่สิ่งมีชีวิต ดัดแปลงพันธุกรรมอาจจะไม่ได้อยู่ในรูปของสินค้านักได้ อีกทั้ง การที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวง พณิชย์จะประกาศกำหนดเพื่อควบคุมสินค้านั้นจะต้องอยู่ภายใต้ความจำเป็นหรือมีเหตุผลอัน สมควร

6.4 พระราชบัญญัติคุ้มครองพันธุ์พืช พ.ศ. 2542

พระราชบัญญัติคุ้มครองพันธุ์พืช พ.ศ. 2542 มีบทบัญญัติที่ถือว่าเป็นการคุ้มครองผู้บริโภค กล่าวคือ พันธุ์พืชที่ได้จากการดัดแปลงพันธุกรรมจะจดทะเบียนพันธุ์พืชใหม่ได้ก็ต่อเมื่อได้ผ่านการ ประเมินผลกระทบทางด้านความปลอดภัยต่อสิ่งแวดล้อม สุขภาพ หรือสวัสดิภาพของประชาชน จะเห็นได้ว่าวัตถุประสงค์ประการหนึ่งของการประเมินผลกระทบด้านความปลอดภัยดังกล่าวคือ เพื่อให้เกิดความปลอดภัยต่อสุขภาพหรือสวัสดิภาพของประชาชนซึ่งถือว่าเป็นการให้ความคุ้มครอง

ผู้บริโภคนั้นเอง พระราชบัญญัตินี้จึงเป็นกฎหมายที่มีบทบัญญัติเกี่ยวกับสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมโดยได้มีการกล่าวไว้อย่างชัดเจนแตกต่างจากพระราชบัญญัติอื่นอีกหลายฉบับที่ไม่ได้กล่าวถึงสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมเลย การนำบทบัญญัตินี้มาใช้บังคับเพื่อความปลอดภัยทางชีวภาพในด้านการคุ้มครองผู้บริโภค จึงนำมาใช้บังคับได้โดยตรงซึ่งมิใช่เป็นการบังคับใช้โดยอนุโลม

6.5 พระราชบัญญัติพันธุ์พืช พ.ศ. 2518

พระราชบัญญัติพันธุ์พืช พ.ศ. 2518 ได้ตราขึ้นเพื่อให้ความคุ้มครองเกษตรกรจากการซื้อพันธุ์พืชเสื่อมคุณภาพและพันธุ์ปลอม ตลอดจนจากการโฆษณาเท็จหรือเกินความเป็นจริงเกี่ยวกับคุณภาพของพันธุ์พืช เจตนารมณ์ของพระราชบัญญัตินี้จึงถือได้ว่าเป็นการให้ความคุ้มครองผู้บริโภคที่เป็นเกษตรกร สำหรับการนำพระราชบัญญัตินี้มาใช้บังคับกับสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมในการให้ความคุ้มครองผู้บริโภคจะต้องพิจารณาถึงเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติที่แท้จริงเพื่อที่จะได้ทราบว่า เป็นการสมควรหรือไม่ที่จะนำมาใช้บังคับโดยอนุโลมกับกรณีของความปลอดภัยทางชีวภาพ

6.6 พระราชบัญญัติเชื้อโรคและพิษจากสัตว์ พ.ศ. 2525

พระราชบัญญัติเชื้อโรคและพิษจากสัตว์ พ.ศ. 2525 เป็นกฎหมายที่ควบคุมการผลิต ครอบครอง จำหน่าย นำเข้า ส่งออก หรือนำผ่านซึ่งเชื้อโรคหรือพิษที่มาจากสัตว์ซึ่งเป็นภัยเพื่อความปลอดภัยและสวัสดิภาพของประชาชน พระราชบัญญัตินี้ก็ถือว่าเป็นกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภคเนื่องจากมีวัตถุประสงค์เพื่อความปลอดภัยหรือสวัสดิภาพของประชาชน

การนำพระราชบัญญัติเชื้อโรคและพิษจากสัตว์ พ.ศ. 2525 มาใช้บังคับกับสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมเพื่อให้ความคุ้มครองผู้บริโภคนั้น อาจนำมาปรับใช้ได้เพียงเชื้อโรคดัดแปลงพันธุกรรมเท่านั้น ถ้าจุลินทรีย์นั้นไม่ใช่เป็นเชื้อโรคแล้ว ก็จะไม่อยู่ภายใต้การบังคับใช้ของพระราชบัญญัตินี้

6.7 พระราชบัญญัติอาหาร พ.ศ. 2522

พระราชบัญญัติอาหาร พ.ศ. 2522 ได้ถูกนำมาใช้บังคับเพื่อให้ความคุ้มครองผู้บริโภคในขณะนี้ กระทรวงสาธารณสุขได้อาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัตินี้ในการออกประกาศกำหนดอาหารที่ห้ามผลิต นำเข้า หรือจำหน่าย ซึ่งอาหารที่ได้ถูกประกาศกำหนดห้ามผลิต นำเข้า หรือจำหน่ายคืออาหารที่มีการปนเปื้อนหรือผลิตจากข้าวโพดดัดแปลงพันธุกรรมที่มีสารพันธุกรรมทรานส์ไนซีน นอกจากนี้ กระทรวงสาธารณสุขยังได้อาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติอาหาร พ.ศ. 2522 ในการออกประกาศกระทรวงสาธารณสุขเรื่องการแสดงฉลากอาหารที่ได้จากเทคนิคการดัดแปลง

พันธุ์กรรมหรือพันธุ์วิศวกรรม ซึ่งกำหนดให้ต้องมีการแสดงฉลากในอาหารประเภทถั่วเหลืองหรือข้าวโพด

เมื่อพิจารณาการบังคับใช้พระราชบัญญัติอาหาร พ.ศ. 2522 ในปัจจุบันแล้ว เห็นได้ว่าพระราชบัญญัตินี้เป็นเครื่องมือที่สำคัญอย่างหนึ่งที่กำหนดมาตรการเพื่อความปลอดภัยทางชีวภาพในการคุ้มครองผู้บริโภค อย่างไรก็ตาม การให้ความคุ้มครองผู้บริโภคภายใต้พระราชบัญญัติอาหาร พ.ศ. 2522 นั้น ยังไม่เป็นการให้ความคุ้มครองแก่ผู้บริโภคจากอาหารดัดแปลงพันธุกรรมทุกประเภท เนื่องจากปัจจุบันให้ความคุ้มครองแก่ผู้บริโภคโดยการห้ามผลิต นำเข้า หรือจำหน่ายอาหารเฉพาะอาหารที่มีการปนเปื้อนหรือผลิตจากข้าวโพดดัดแปลงพันธุกรรมเท่านั้น ซึ่งยังไม่ครอบคลุมถึงอาหารที่ผลิตจากสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมชนิดอื่น เช่นเดียวกับการกำหนดให้แสดงฉลากซึ่งใช้บังคับกับอาหารดัดแปลงพันธุกรรมที่เป็นถั่วเหลืองข้าวโพดดัดแปลงพันธุกรรมเท่านั้น ดังนี้ จึงไม่มีมาตรการที่จะให้ความคุ้มครองแก่ผู้บริโภคจากการบริโภคอาหารดัดแปลงพันธุกรรมประเภทอื่นนอกเหนือจากข้าวโพดและถั่วเหลืองดัดแปลงพันธุกรรม

6.8 พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522

พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 ได้กำหนดหลักเกณฑ์ในการให้ความคุ้มครองผู้บริโภคไว้หลายด้าน เช่น การคุ้มครองด้านฉลาก เป็นต้น รวมทั้งยังรับรองสิทธิของผู้บริโภคอีกด้วย พระราชบัญญัตินี้จึงเป็นกฎหมายหลักที่มีมาตรการในการให้ความคุ้มครองผู้บริโภคได้เป็นอย่างดีเพราะ ได้กำหนดหลักเกณฑ์ทางกฎหมายไว้หลายด้าน ดังนี้ จึงควรที่จะนำพระราชบัญญัตินี้มาใช้บังคับอย่างเคร่งครัดเพื่อคุ้มครองผู้บริโภคจากการบริโภคสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรม

นอกจากนี้ นายธีรวัฒน์ จันทรมบูรณ์ ผู้อำนวยการกองนิติการ สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค ได้ให้ความเห็นต่อพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 ต่อกรณีของความปลอดภัยทางชีวภาพว่า พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 เป็นกฎหมายกลางที่ให้ความคุ้มครองผู้บริโภคเกี่ยวกับสินค้าและบริการทั่วไป ซึ่งมีผลใช้บังคับมาตั้งแต่ พ.ศ. 2522 โดยที่สภาพข้อเท็จจริงในเชิงบริบทขณะนั้นยังไม่มีการใช้เทคโนโลยีที่มีความซับซ้อนในเชิงวิทยาศาสตร์ต่าง ๆ การให้ความคุ้มครองผู้บริโภคในด้านความปลอดภัยทางชีวภาพในสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมจึงเป็นเรื่องใหม่ และเนื่องจากกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองผู้บริโภคในปัจจุบันยังไม่อาจให้ความคุ้มครองผู้บริโภคได้อย่างเพียงพอครอบคลุมทุกด้านจึงมีความจำเป็นที่จะต้องมีการพัฒนากฎหมายคุ้มครองผู้บริโภคด้านสุขภาพและเทคโนโลยีและนวัตกรรมต่าง ๆ ให้ทันความเปลี่ยนแปลง และยังสามารถให้ความเห็นเพิ่มเติมว่ากฎหมายคุ้มครองผู้บริโภคที่จะสามารถให้ความ

คุ้มครองผู้บริโภคได้อย่างเต็มที่ไม่ว่าจะพิจารณาจากกฎหมายฉบับใดฉบับหนึ่งเท่านั้น เพราะกฎหมายเป็นเพียงเครื่องมืออันหนึ่งจึงไม่สามารถที่จะบังคับให้การใดสำเร็จลุล่วงได้ จะต้องมีการทางสังคม การสร้างความเข้มแข็งให้แก่ประชาสังคม และที่สำคัญคือทัศนคติของข้าราชการและผู้บริหารระดับสูง ตลอดจนนักการเมืองที่มีวิสัยทัศน์¹

7. ความรับผิดชอบและการเยียวยา

เมื่อความเสียหายเกิดขึ้นเนื่องจากสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรม ผู้ที่ก่อให้เกิดความเสียหายต้องรับผิดชอบเร่งตามกฎหมายลักษณะละเมิด กฎหมายละเมิดเป็นหลักกฎหมายทั่วไปที่นำมาใช้บังคับเมื่อมีผู้ใดจงใจหรือประมาทเลินเล่อทำต่อบุคคลอื่นโดยผิดกฎหมายให้เขาเสียหายถึงแก่ชีวิตก็ดี แก่ร่างกายก็ดี อนามัยก็ดี เสรีภาพก็ดี ทรัพย์สินหรือสิทธิอย่างหนึ่งอย่างใดก็ดี ผู้ทำละเมิดต้องใช้ค่าสินไหมทดแทนเพื่อการนั้น สำหรับค่าสินไหมทดแทนจะพึงใช้โดยสถานใดเพียงใดนั้น ให้ศาลวินิจฉัยตามควรแก่พฤติการณ์และความร้ายแรงแห่งละเมิด อนึ่ง ค่าสินไหมทดแทนนั้น ได้แก่การคืนทรัพย์สินอันผู้เสียหายต้องเสียไปเพราะละเมิด หรือใช้ราคาทรัพย์สินนั้น รวมทั้งค่าเสียหายอันจะพึงบังคับให้ใช้เพื่อความเสียหายอย่างใด ๆ อันได้เกิดขึ้นนั้นด้วย

การฟ้องร้องเรียกค่าสินไหมทดแทนจากกรณีละเมิดเนื่องมาจากสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรม ผู้ถูกละเมิดมีหน้าที่นำสืบข้อเท็จจริงที่ตนได้กล่าวอ้างเพื่อสนับสนุนคำฟ้องของตน เช่น ผู้เสียหายได้รับความเสียหายจากการบริโภคสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมและฟ้องร้องเรียกค่าเสียหายจากผู้ทำละเมิด ผู้เสียหายมีภาระการพิสูจน์โดยจะต้องนำสืบว่าความเสียหายเกิดขึ้นจากการบริโภคสิ่งดัดแปลงพันธุกรรม และพิสูจน์ว่าตนเสียหายอย่างไร

ผลการศึกษาวิจัยพบว่า กรณีที่เป็นความเสียหายทางแพ่ง ผู้เสียหายจะได้รับการเยียวยาโดยกฎหมายลักษณะละเมิด แต่การที่กฎหมายกำหนดให้ภาระการพิสูจน์ตกแก่ฝ่ายที่กล่าวอ้างหรือผู้เสียหายนั้น อาจจะไม่เป็นธรรมแก่ผู้เสียหายเพราะผู้เสียหายจะต้องพิสูจน์ให้ศาลเชื่อว่าความเสียหายนั้นเกิดขึ้นจากสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรม การพิสูจน์ถึงความเสียหายนี้อาจจะพิสูจน์ได้ยากเนื่องจากสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมต้องใช้เทคโนโลยีชีวภาพสมัยใหม่หรือเทคนิคพันธุวิศวกรรมซึ่งเป็นเทคโนโลยีขั้นสูงและมีความซับซ้อน ยากแก่การเข้าใจของวิญญูชนทั่วไป การพิสูจน์ถึงความเสียหายจากสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมจึงอาจพิสูจน์ได้ยาก เมื่อไม่สามารถพิสูจน์ถึงความเสียหายได้ ศาลก็จะไม่พิพากษาให้มีการชดเชยค่าสินไหมทดแทน

¹ สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 20 มีนาคม พ.ศ. 2549

นอกจากการนำประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาใช้บังคับเพื่อการชดใช้และเยียวยาจากความเสียหายอันเนื่องมาจากสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมแล้ว ก็อาจนำพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 มาใช้บังคับโดยอนุโลมได้เช่นกัน กล่าวคือ เมื่อสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมก่อให้เกิดมลพิษ ผู้เป็นเจ้าของหรือผู้ครอบครองแหล่งกำเนิดมลพิษนั้นต้องรับผิดชอบชดใช้ค่าสินไหมทดแทนซึ่งเป็นไปตามบทบัญญัติมาตรา 96 บัญญัติว่า “แหล่งกำเนิดมลพิษใดก่อให้เกิดหรือเป็นแหล่งกำเนิดของการรั่วไหลหรือแพร่กระจายของมลพิษอันเป็นเหตุให้ผู้อื่นได้รับอันตรายแก่ชีวิต ร่างกายหรือสุขภาพอนามัย หรือเป็นเหตุให้ทรัพย์สินของผู้อื่นหรือของรัฐเสียหายด้วยประการใด ๆ เจ้าของหรือผู้ครอบครองแหล่งกำเนิดมลพิษนั้น มีหน้าที่ต้องรับผิดชอบชดใช้ค่าสินไหมทดแทนหรือค่าเสียหายเพื่อการนั้น ไม่ว่าการรั่วไหลหรือแพร่กระจายของมลพิษนั้นจะเกิดจากการกระทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อของเจ้าของหรือผู้ครอบครองแหล่งกำเนิดมลพิษหรือไม่ก็ตาม เว้นแต่ในกรณีที่พิสูจน์ได้ว่ามลพิษเช่นนั้นเกิดจาก

(1) เหตุสุดวิสัยหรือการสงคราม

(2) การกระทำตามคำสั่งของรัฐบาลหรือเจ้าพนักงานของรัฐ

(3) การกระทำหรือละเว้นการกระทำของผู้ที่ได้รับอันตรายหรือความเสียหายเองหรือของบุคคลอื่น ซึ่งมีหน้าที่รับผิดชอบโดยตรงหรือโดยอ้อม ในการรั่วไหลหรือการแพร่กระจายของมลพิษนั้น

ค่าสินไหมทดแทนหรือค่าเสียหาย ซึ่งเจ้าของหรือผู้ครอบครองแหล่งกำเนิดมลพิษมีหน้าที่ต้องรับผิดชอบตามวรรคหนึ่ง หมายความว่ารวมถึงค่าใช้จ่ายทั้งหมดที่ทางราชการต้องรับภาระจ่ายจริงในการขจัดมลพิษที่เกิดขึ้นนั้นด้วย”

นอกจากนี้ มาตรา 97 บัญญัติว่า “ผู้ใดกระทำหรือละเว้นการกระทำด้วยประการใดโดยมิชอบด้วยกฎหมายอันเป็นการทำลายหรือทำให้สูญหายหรือเสียหายแก่ทรัพยากรธรรมชาติซึ่งเป็นของรัฐ หรือเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดิน มีหน้าที่ต้องรับผิดชอบชดใช้ค่าเสียหายให้แก่รัฐตามมูลค่าทั้งหมดของทรัพยากรธรรมชาติที่ถูกทำลาย สูญหาย หรือเสียหายไปนั้น”

หลักเกณฑ์การชดใช้เยียวยาตามพระราชบัญญัตินี้เป็นหลักเกณฑ์ที่ดีเพราะผู้ก่อให้เกิดมลพิษจะต้องเป็นชดใช้เยียวยาแก่ผู้เสียหาย รวมถึงความเสียหายที่เกิดขึ้นกับสิ่งแวดล้อมด้วย อย่างไรก็ตาม การจะนำหลักเกณฑ์ตามพระราชบัญญัตินี้มาใช้บังคับเพื่อการเยียวยาจากความเสียหายเนื่องมาจากสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมอาจจะมีข้อควรพิจารณาคือ การตีความของคำว่ามลพิษเพื่อให้หมายความรวมถึงสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมนั้น เป็นการตีความที่ถูกต้องตามหลักเกณฑ์ทางกฎหมายหรือไม่

สำหรับพระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ. 2535 ก็อาจนำมาใช้บังคับได้เช่นกัน กล่าวคือ ความรับผิดทางแพ่งตามพระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ. 2535 ได้ใช้หลักเกณฑ์ความรับผิดอย่างเคร่งครัด (strict liability) โดยได้กำหนดให้ผู้ผลิต ผู้นำเข้า ผู้ขนส่ง หรือผู้มีไว้ครอบครองซึ่งวัตถุอันตรายต้องรับผิดชอบเพื่อการเสียหายอันเกิดแต่วัตถุอันตรายที่อยู่ในความครอบครองของตน เว้นแต่จะพิสูจน์ได้ว่าความเสียหายนั้นเกิดแต่เหตุสุดวิสัยหรือเกิดเพราะความผิดของผู้เสียหายนั่นเอง สำหรับผู้ขายและผู้ส่งมอบก็อาจมีความรับผิดทางแพ่งได้โดยที่พระราชบัญญัตินี้กำหนดให้ผู้ขาย หรือผู้ส่งมอบวัตถุอันตรายให้กับบุคคลใด ต้องรับผิดชอบเพื่อการเสียหายของบุคคลดังกล่าวอันเกิดแต่วัตถุอันตรายนั้น เว้นแต่จะพิสูจน์ได้ว่าความเสียหายนั้นเกิดแต่เหตุสุดวิสัยหรือเกิดเพราะความผิดของผู้ต้องเสียหายนั่นเอง นอกจากนี้ ยังได้กำหนดให้ผู้ผลิต ผู้นำเข้า ผู้ขายส่ง ผู้ขายปลีก คนกลาง และผู้มีส่วนในการจำหน่ายจ่ายแจกทุกช่วงต่อจากผู้ผลิตจนถึงผู้ที่รับผิดชอบขณะเกิดการละเมิด ต้องร่วมรับผิดชอบในผลแห่งการละเมิดด้วย ทั้งนี้ ผู้ที่ต้องรับผิดที่ได้ชำระค่าสินไหมทดแทนให้แก่ผู้เสียหายแล้ว ย่อมมีสิทธิไล่เบี้ยเอาจากผู้ที่จะส่งมอบวัตถุอันตรายให้แก่ตน หรือแก่ผู้ซึ่งทำงานให้แก่ตน และบรรดาผู้ที่มีส่วนในการส่งมอบวัตถุอันตรายดังกล่าวในลำดับต่าง ๆ ถัดขึ้นไปคนหนึ่งคนใดหรือหลายคนก็ได้ไปจนถึงผู้ผลิต

นอกจากนี้ พระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ. 2535 ได้กำหนดความรับผิดในกรณีที่มีความเสียหายเกิดขึ้นกับรัฐด้วย โดยได้กำหนดว่า ในกรณีที่วัตถุอันตรายก่อให้เกิดความเสียหายแก่บุคคล สัตว์ พืช หรือสิ่งแวดล้อม ถ้ารัฐได้รับความเสียหายเพราะต้องเสียค่าใช้จ่ายในการเข้าช่วยเหลือ เคลื่อนย้ายบำบัด บรรเทา หรือขจัดความเสียหายให้เกิดการคืนสู่สภาพเดิมหรือสภาพที่ใกล้เคียงกับสภาพเดิม หรือเป็นความเสียหายต่อทรัพย์สินที่ไม่มีเจ้าของ หรือทรัพยากรธรรมชาติ หรือเป็นความเสียหายต่อทรัพย์สินของแผ่นดินเมื่อได้รับคำร้องขอจากหน่วยงานที่ได้รับมอบหมายให้รับผิดชอบวัตถุอันตรายดังกล่าวให้พนักงานอัยการมีอำนาจฟ้องเรียกค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายของรัฐดังกล่าวได้

หลักกฎหมายในการชดเชยและเยียวยาทางแพ่งตามพระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ. 2535 ถือได้ว่าเป็นมาตรการทางกฎหมายที่ดี เพราะผู้เสียหายสามารถฟ้องบุคคลใดก็ได้โดยไม่ได้จำกัด เฉพาะผู้ผลิตหรือผู้นำเข้าเท่านั้นแต่ยังฟ้องผู้ขายส่งหรือผู้ขายปลีกได้ด้วยแล้วแต่กรณี สิทธิในการฟ้องร้องเพื่อการเยียวยาจึงไม่ได้จำกัด นอกจากนี้ พระราชบัญญัตินี้ยังได้หลักการการพิสูจน์ให้ตกแก่ผู้ผลิต ผู้นำเข้า ผู้ขนส่ง ผู้ครอบครอง ผู้ขาย หรือผู้ส่งมอบวัตถุอันตราย การให้การพิสูจน์ตกได้แก่บุคคลดังกล่าวนี้เนื่องจากบุคคลดังกล่าวเป็นผู้ที่ทราบและมีข้อเท็จจริงเกี่ยวกับวัตถุอันตราย ในขณะที่ผู้ได้รับความเสียหายอาจจะไม่มีความรู้หรือความเข้าใจเกี่ยวกับวัตถุอันตรายแต่อย่างใด

อนึ่ง พระราชบัญญัตินี้ยังให้ความเป็นธรรมแก่ผู้ต้องรับผิดชอบที่ได้ชำระค่าสินไหมทดแทนแก่ผู้เสียหายแล้วโดยการให้สิทธิในการไล่เบี้ยอีกด้วย

พระราชบัญญัติว่าด้วยการชดเชย พ.ศ. 2535 จึงมีมาตรการในการกำหนดความรับผิดชอบและชดเชยเยียวยาสำหรับความเสียหายที่เกิดขึ้นกับเอกชนและรัฐ แต่การจะนำบทบัญญัติดังกล่าวมาใช้บังคับกับกรณีของความปลอดภัยทางชีวภาพอาจจะมีข้อต้องพิจารณาว่ามีความเหมาะสมหรือไม่อย่างไรตามที่ได้กล่าวไว้ข้างต้น โดยข้อพิจารณาดังกล่าวคือเจตนารมณ์ของกฎหมายและวิธีการในการปรับใช้กฎหมาย

การฝ่าฝืนบทบัญญัติของพระราชบัญญัติต่าง ๆ ที่นำมาใช้บังคับโดยอนุโลมกับกรณีของความปลอดภัยทางชีวภาพนั้น ผู้กระทำความผิดก็จะได้รับโทษตามที่พระราชบัญญัตินั้น ๆ ได้กำหนดไว้ซึ่งได้แก่โทษปรับและหรือจำคุก

เมื่อพิจารณาการรับผิดชอบและชดเชยเยียวยาโดยรวมทั้งระบบแล้ว พบว่าการชดเชยเยียวยายังไม่มีความเหมาะสม ทั้งนี้ รองศาสตราจารย์สุชม ศุนินิตย์¹ ได้ให้ความเห็นว่า กฎหมายแต่ละฉบับล้วนมุ่งป้องกันความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นจากการบริโภคสินค้าหรือบริการทั้งสิ้น กฎหมายยังไม่มีบทบัญญัติที่กำหนดวิธีการใช้สิทธิเรียกร้องของผู้บริโภคที่ได้รับความเสียหายจากการบริโภคสินค้าหรือบริการไว้แต่อย่างใด ปัญหาความไม่สมบูรณ์ในการคุ้มครองผู้บริโภคในส่วนเกี่ยวกับการฟ้องร้องคดีจึงเกิดขึ้นและยังคงเป็นปัญหาเรื้อรังอยู่จนปัจจุบัน ปัญหาดังกล่าวเกิดขึ้นจากกลไกในกฎหมายทั่วไป ทั้งกฎหมายแพ่งและกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ขาดความเหมาะสมกับสภาพปัญหาการคุ้มครองผู้บริโภคในปัจจุบัน² เช่น การพิสูจน์ให้ศาลเห็นว่าจำเลยกระทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อหรือกระทำการใด ๆ อันเป็นเหตุให้เกิดความเสียหายแก่โจทก์นั้น ทำได้ยากลำบาก³

สำหรับในเรื่องของความรับผิดชอบต่อความเสียหายจากสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมหรือผลิตภัณฑ์ดัดแปลงพันธุกรรมผู้เชี่ยวชาญด้านกฎหมายและนักวิทยาศาสตร์ได้ให้ความเห็นดังนี้

ดร. วิเทศ ศรีเนตร นักวิชาการสิ่งแวดล้อม 7ว. สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ได้ให้ความเห็นว่าสมควรนำหลักเกณฑ์ความรับผิดชอบอย่าง

¹ สุชม ศุนินิตย์, องค์การเอกชนเพื่อคุ้มครองผู้บริโภค, (กรุงเทพมหานคร : วิทยุชน, 2544) หน้า 19.

² ปิยงพร โกศลกิจวงศ์, “ความรับผิดทางแพ่งของผู้ก่อมลพิษในคดีสิ่งแวดล้อม”, (วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2541), หน้า 60.

เคร่งครัด (strict liability) มาใช้บังคับกับกรณีของความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรม¹

รองศาสตราจารย์ ดร.จักรกฤษณ์ ทวพจน์ อาจารย์ประจำสาขาวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ได้ให้ความเห็นว่า ควรให้นำหลักเกณฑ์ความรับผิดชอบอย่างเคร่งครัด มาใช้บังคับกับความรับผิดชอบจากสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมเพราะผู้บริโภคนั้นไม่อาจจะพิสูจน์ความเสียหายได้เนื่องจากขาดความรู้ ความเชี่ยวชาญ และความเข้าใจ²

ดร.สุทัศน์ ศรีวัฒนพงศ์ นายกสมาคมเทคโนโลยีชีวภาพสัมพันธ์ ได้ให้ความเห็นว่า สิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมไม่ได้ก่อให้เกิดอันตรายแต่อย่างใด แต่เพื่อมิให้เกิดความกังวลต่อผู้ใช้เกี่ยวกับความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นจากสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรม ก็เห็นว่าควรมีมาตรการทางกฎหมายที่กำหนดเกี่ยวกับความรับผิดชอบอันเกิดจากสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรม³

นายธีรวัฒน์ จันทร์สมบูรณ์ ผู้อำนวยการกองนิติการ สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค ได้ให้ความเห็นว่า ควรนำหลักเกณฑ์เรื่องความรับผิดในผลิตภัณฑ์ (product liability) มาใช้บังคับ เพราะการวิจัยถึงความปลอดภัยทางชีวภาพในสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมยังขาดความแน่นอนเกี่ยวกับผลการวิจัย หลักเกณฑ์เรื่องความรับผิดในผลิตภัณฑ์เป็นการคุ้มครองผู้บริโภคทั่วไปที่ให้การระงับการพิสูจน์ตกแก่ผู้ประกอบการแตกต่างจากกฎหมายทั่วไป⁴

นายอนุวัฒน์ ธรรมรัช เลขานุการคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค ได้กล่าวถึงแนวคิดทางกฎหมายซึ่งเกี่ยวข้องกับความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย ตามหนังสือสำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค ที่ นร 0305/12638 ลงวันที่ 25 ธันวาคม 2546 ว่า สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคได้มีแนวความคิดทางกฎหมายซึ่งเกี่ยวข้องด้วยความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย (ซึ่งรวมถึงผลผลิตอันเกิดจากเกษตรกรรมต่าง ๆ) ในกรอบของการคุ้มครองผู้บริโภคซึ่งได้นำหลักความรับผิดโดยเคร่งครัดมาใช้บังคับโดยให้ผู้ประกอบการต้องรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ตนผลิต นำเข้า หรือจำหน่าย ทั้งนี้ ไม่ว่าจะเกิดจากความจงใจหรือประมาทเลินเล่อหรือไม่ และให้ผู้ประกอบการเป็นผู้รับภาระในการพิสูจน์ว่าความเสียหายมิได้เกิดจากความบกพร่องของสินค้าตน เป็นต้น ซึ่งขณะนี้

¹ สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 1 สิงหาคม พ.ศ. 2548

² สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 2 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2548

³ สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 1 พฤศจิกายน พ.ศ. 2548

⁴ สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 20 มีนาคม พ.ศ. 2549

แนวความคิดดังกล่าวอยู่ระหว่างการพิจารณากว้างเป็นกฎหมายว่าด้วยความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย

สำหรับประเด็นของหลักเกณฑ์ในการรับผิดชอบตามพิธีสารคาร์ตาเฮนา ก็ยังไม่อาจหาข้อสรุปจากภาคีได้ว่าควรให้ผู้ก่อความเสียหายรับผิดชอบอย่างน้อยเพียงใดและมีขอบเขตการรับผิดชอบอย่างไร ความเสียหายที่เกิดขึ้นอาจเกิดขึ้นกับรัฐใดรัฐหนึ่ง เช่น ประเทศผู้ส่งออกพืชดัดแปลงพันธุกรรมได้ส่งออกพืชดัดแปลงพันธุกรรมไปยังประเทศผู้นำเข้าแล้วพืชดังกล่าวได้ก่อให้เกิดความเสียหาย กรณีเช่นนี้ได้มีผู้เห็นว่า ควรให้เป็นความรับผิดชอบของรัฐ โดยรัฐที่ก่อให้เกิดความเสียหายต้องรับผิดชอบอย่างเคร่งครัด (strict liability) ต่อรัฐที่ความเสียหายได้เกิดขึ้น โดยต้องรับผิดชอบต่อประชาชนและทรัพย์สิน¹ หากประเทศไทยจะมีการแก้ไขกฎหมายหรือบัญญัติกฎหมายว่าด้วยความปลอดภัยทางชีวภาพเป็นกฎหมายเฉพาะ ก็ควรจะต้องพิจารณาถึงขอบเขตของกฎหมายว่าผู้ใดควรเป็นผู้รับผิดชอบและการประเมินความเสียหายจะประเมินอย่างไร²

ฉะนั้น ในปัจจุบัน ความรับผิดชอบที่เกิดขึ้นจากความเสียหายจากสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรม อาจก่อให้เกิดความรับผิดชอบทางแพ่งและความรับผิดชอบทางอาญา ผลการศึกษาวิจัยพบว่า กฎหมายที่นำมาปรับใช้กับความรับผิดชอบและการเยียวยาที่เกิดจากความเสียหายเนื่องมาจากสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรม คือ การนำกฎหมายที่มีอยู่ในปัจจุบันมาใช้บังคับซึ่งมียังไม่มีความเหมาะสมเท่าที่ควร เนื่องจากหน้าที่การพิสูจน์ตกแก่ผู้เสียหายซึ่งไม่ใช่ผู้มีความรู้หรือความเข้าใจด้านเทคนิคพันธุวิศวกรรม นอกจากนี้ ยังไม่พบบัญญัติในกฎหมายที่บัญญัติโดยตรงให้ผู้ก่อความเสียหายจากสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมต้องรับผิดชอบอย่างน้อยเพียงใด หรือจะต้องรับผิดชอบต่อรัฐด้วยหรือไม่ หรือในกรณีที่เกิดความเสียหายต่อรัฐอื่น เอกชนหรือรัฐควรจะต้องรับผิดชอบ หลักเกณฑ์ของการชดเชยเยียวยาจากความเสียหายเนื่องมาจากสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมจึงไม่ชัดเจน

8. หน่วยงาน

หน่วยงานที่รับผิดชอบเกี่ยวกับความปลอดภัยทางชีวภาพมีหลายหน่วยงาน เช่น กรมประมง กรมปศุสัตว์ กรมวิชาการเกษตร สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ กรมการค้าต่างประเทศ กรมการค้าภายใน กรมศุลกากร เป็นต้น สำหรับอำนาจและหน้าที่ของหน่วยงานเป็นไปตามที่กฎหมายกำหนด เช่น สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคซึ่งสอดคล้องกับหน้าที่ในความคุ้มครองผู้บริโภคมาก

¹ Gurdial Singh Nijar, *Liability and Compensation in a Biosafety Protocol*, (Penang : Jutaprint, 1997), p.22.

² Elizabeth Duall, *A Liability and Redress Regime for Genetically Modified Organisms under the Cartagena Protocol*, 36 Geo. Wash. Int'l L. Rev. 173, 196 (2004).

สุด แต่อำนาจหน้าที่ตามกฎหมายให้มีได้ครอบคลุมงานที่หน่วยงานอื่นทำอยู่แล้ว แต่สามารถทำหน้าที่คุ้มครองผู้บริโภคในส่วนที่ยังไม่มีหน่วยงานใดรับผิดชอบ¹

ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องได้ให้ความคิดเห็นเกี่ยวกับหน่วยงานที่รับผิดชอบด้านความปลอดภัยทางชีวภาพดังนี้

นางสาวกศน์วิ ศรีสุวรรณ ผู้ประสานงานรณรงค์ด้านพันธุวิศวกรรม กรีนพีซ เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ได้ให้ความเห็นว่า หน่วยงานที่รับผิดชอบเกี่ยวกับความปลอดภัยทางชีวภาพควรเป็นหน่วยงานที่เป็นกลางและไม่จำเป็นต้องประกอบด้วยนักวิทยาศาสตร์เท่าซึ่งอาจจะประกอบด้วย เกษตรกร ผู้บริโภค องค์กรพัฒนาเอกชนเพื่อให้เกิดการตรวจสอบภายในหน่วยงาน ทั้งนี้ บุคคลในหน่วยงานนั้นจะต้องไม่มีการขัดกันซึ่งผลประโยชน์ ข้อมูลของหน่วยงานก็จะต้องเปิดเผยให้สาธารณะได้รับทราบและมีการเข้าถึงข้อมูล หน่วยงานที่รับผิดชอบเกี่ยวกับความปลอดภัยทางชีวภาพไม่จำเป็นต้องตั้งขึ้นใหม่แต่อาจให้มีคณะกรรมการที่เป็นองค์กรกลางซึ่งมาจากทุกฝ่าย เช่น นักโภชนาการ นักสังคมศาสตร์ เป็นต้น โดยคณะกรรมการเช่นนี้ควรมีอำนาจพิจารณาให้ความเห็นในเชิงของสังคมและเชิงเกษตร มีมาตรการที่ใช้บังคับอย่างจริงจังในการป้องกันการปนเปื้อนจากสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรม และมีการชดเชยเยียวยาค่าเสียหายได้²

รองศาสตราจารย์ ดร.จักรกฤษณ์ ครอบงำ อาจารย์ประจำสาขาวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ให้ความเห็นว่า หน่วยงานที่รับผิดชอบเกี่ยวกับความปลอดภัยทางชีวภาพจะต้องเป็นอิสระอย่างแท้จริง อาจแต่งตั้งกรรมการจากผู้มีความรู้ความสามารถในด้านต่าง ๆ เช่น นักกฎหมาย นักเศรษฐศาสตร์ นักวิทยาศาสตร์ รวมถึงองค์กรเอกชน แต่ต้องไม่มีตัวแทนจากผู้ที่มีส่วนได้เสียกับธุรกิจเทคโนโลยีชีวภาพ เพราะจะมีการขัดกันซึ่งผลประโยชน์³

ดร.สุทัศน์ ศรีวัฒนพงศ์ นายกสมาคมเทคโนโลยีชีวภาพสัมพันธ์ ได้ให้ความเห็นว่า หน่วยงานต่าง ๆ ในปัจจุบันไม่อาจพิจารณาตัดสินใจเกี่ยวกับสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมได้อย่างเด็ดขาด หน่วยงานที่จะจัดตั้งใหม่ต้องมีอำนาจในการตัดสินใจในเรื่องดังกล่าว ส่วนหน่วยงานที่มีอยู่เดิมก็ให้มีอำนาจหน้าที่ตามที่เป็นอยู่แต่ให้หน่วยงานใหม่ทำหน้าที่ในการกำกับดูแลในแต่ละเรื่อง ข้อมูลต่าง ๆ เกี่ยวกับสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรม เช่น ด้านอาหาร สุขอนามัย สิ่งแวดล้อม เป็นต้น ควรเก็บรวบรวมโดยหน่วยงานใหม่ที่ตั้งขึ้นเพื่อให้เป็นศูนย์รวมข้อมูลทั้งหมด และการทำงาน

¹ สุขุม สุภณิตย์, องค์กรเอกชนเพื่อคุ้มครองผู้บริโภค, (กรุงเทพมหานคร : วิทยุชน, 2544) หน้า 18.

² สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 31 ตุลาคม พ.ศ. 2548

³ สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 2 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2548

จะต้องเป็นระบบ รูปแบบของหน่วยงานใหม่นี้อาจจะอยู่ในรูปของคณะกรรมการกลางก็ได้ซึ่งควรมีอำนาจในการตัดสินใจในเรื่องต่าง ๆ เกี่ยวกับสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรม คณะกรรมการกลางนี้อาจจะประกอบด้วยกรรมการจากหลายฝ่ายรวมถึงองค์กรอิสระ¹

รองศาสตราจารย์ ดร.บรรพต ณ ป้อมเพชร์ ที่ปรึกษาศูนย์วิจัยควบคุมศัตรูพืชโดยชีวินทรีย์แห่งชาติ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ได้ให้ความเห็นว่า การจะตั้งหน่วยงานใหม่ขึ้นเพื่อให้รับผิดชอบเกี่ยวกับความปลอดภัยทางชีวภาพทั้งหมดย่อมเป็นไปได้ในทางปฏิบัติ แต่ควรกำหนดให้หน่วยงานใดเป็นหน่วยงานหลักในการรับผิดชอบในเรื่องดังกล่าว เช่น กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ หรือกระทรวงสาธารณสุข เป็นต้น แต่อาจจะให้มีองค์กรกลางเพื่อเป็นหน่วยงานประสานการทำงานระหว่างหน่วยงานอื่น²

นายคิสทัต โทตระกิตต์ ผู้อำนวยการสำนักกฎหมายต่างประเทศ สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ในฐานะประธานคณะทำงานยกร่างกฎหมายความปลอดภัยทางชีวภาพ ได้ให้ความเห็นในการประชุมคณะทำงานยกร่างกฎหมายความปลอดภัยทางชีวภาพ ครั้งที่ 1/2548 วันศุกร์ที่ 10 มิถุนายน 2548 ว่า ควรให้มีการจัดตั้งคณะกรรมการแห่งชาติ (National Board) เพื่อทำหน้าที่กำหนดนโยบาย มาตรฐานทางด้านความปลอดภัยทางชีวภาพและบริหารดำเนินกิจกรรมให้เป็นไปตามกฎระเบียบและข้อบังคับของกฎหมายความปลอดภัยทางชีวภาพ ส่วนหน่วยชำนาญการ (competent authority) ในแต่ละด้านควรให้หน่วยงานเดิมที่รับผิดชอบอยู่ดำเนินงานต่อไป³

ดร.วนิดา กำเนิดเพ็ชร นักวิชาการสัตวบาล กรมปศุสัตว์ ในฐานะคณะทำงานยกร่างกฎหมายความปลอดภัยทางชีวภาพ ได้ให้ความเห็นในการประชุมคณะทำงานยกร่างกฎหมายความปลอดภัยทางชีวภาพ ครั้งที่ 3/2548 วันจันทร์ที่ 1 สิงหาคม 2548 ว่า ควรมีคณะกรรมการกลางและในเรื่องอำนาจการตัดสินใจ คณะกรรมการกลางต้องกำหนดระดับการตัดสินใจให้ชัดเจน⁴

¹ สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 1 พฤศจิกายน พ.ศ. 2548

² สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 20 ธันวาคม พ.ศ. 2548

³ สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, รายงานการประชุมคณะทำงานยกร่างกฎหมายความปลอดภัยทางชีวภาพ ครั้งที่ 1/2548 วันศุกร์ที่ 10 มิถุนายน 2548

⁴ สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, รายงานการประชุมคณะทำงานยกร่างกฎหมายความปลอดภัยทางชีวภาพ ครั้งที่ 3/2548 วันจันทร์ที่ 1 สิงหาคม 2548

การที่มีหลายหน่วยงานทำหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับความปลอดภัยทางชีวภาพทำให้การควบคุมสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมอาจทำให้การดำเนินการเป็นไปได้ไม่เต็มประสิทธิภาพด้วยเหตุผลดังนี้

- ขาดการประสานความร่วมมือระหว่างหน่วยงาน
- ทำให้ไม่ทราบภาพรวมเกี่ยวกับความปลอดภัยทางชีวภาพ
- ความรับผิดชอบซ้ำซ้อนกัน¹
- ข้อมูลเกี่ยวกับความปลอดภัยทางชีวภาพกระจายอยู่ตามหน่วยงานต่าง ๆ

9. การบัญญัติกฎหมายว่าด้วยความปลอดภัยทางชีวภาพเป็นกฎหมายเฉพาะ

ในขณะนี้ ประเทศไทยไม่มีกฎหมายว่าด้วยความปลอดภัยทางชีวภาพเป็นกฎหมายเฉพาะ แต่ได้นำกฎหมายต่าง ๆ ที่ได้บัญญัติไว้แล้วมาใช้บังคับกับกรณีของความปลอดภัยทางชีวภาพจากสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรม การจะบัญญัติกฎหมายว่าด้วยความปลอดภัยทางชีวภาพเพื่อให้เป็นกฎหมายเฉพาะนั้น ผู้เชี่ยวชาญด้านกฎหมายและนักวิทยาศาสตร์ได้ให้ความเห็นดังนี้

รองศาสตราจารย์ ดร.จักรกฤษณ์ ควรพจน์ อาจารย์ประจำสาขาวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ให้ความเห็นว่า กฎหมายไทยในปัจจุบันที่ควบคุมเกี่ยวกับสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมยังไม่อาจใช้บังคับได้ครอบคลุมทุกกรณี เช่น พระราชบัญญัติกักพืช พ.ศ. 2507 ใช้บังคับเพื่อควบคุมการนำเข้าพืชดัดแปลงพันธุกรรมเท่านั้นไม่ครอบคลุมถึงสัตว์ดัดแปลงพันธุกรรม และควบคุมเฉพาะการนำเข้าพืชดัดแปลงพันธุกรรมตามที่กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ประกาศกำหนดเท่านั้น พืชดัดแปลงพันธุกรรมอื่นที่ไม่ได้อยู่ในรายการที่ประกาศกำหนดจึงนำเข้ามายังประเทศไทยได้ จึงจำเป็นต้องมีกฎหมายว่าด้วยความปลอดภัยทางชีวภาพเป็นกฎหมายเฉพาะ²

นายวิฑูรย์ เลี่ยนจำรูญ ผู้อำนวยการองค์การความหลากหลายทางชีวภาพและภูมิปัญญาไทย (BIOTHA) ได้ให้ความเห็นว่า ควรร่างกฎหมายใหม่ เพราะจะทำให้ครอบคลุมทั้งกระบวนการได้ง่ายกว่า และเจตนารมณ์เดิมของกฎหมายมิได้มีไว้เพื่อควบคุมสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมตั้งแต่ต้น กฎหมายว่าด้วยความปลอดภัยทางชีวภาพควรมีสาระสำคัญที่ครอบคลุมในเรื่องการวิจัยและทดลองในทุกระดับตั้งแต่ระดับห้องปฏิบัติการ โรงเรือนทดลอง และระบบเปิด ควบคุมการปลูกพืชดัดแปลงพันธุกรรมในเชิงพาณิชย์ที่ต้องไม่เกิดผลกระทบต่อสุขภาพและสิ่งแวดล้อม มีมาตรการปิด

¹ Ruth E. Harlow, *The EPA and Biotechnology Regulation: Coping with Scientific Uncertainty*, 95 Yale L. J. 553, 555 (1986).

² สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 2 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2548

ฉลาก หลักการตรวจสอบย้อนกลับ และการเรียกคืนผลิตภัณฑ์ และการกำหนดการระงับการพิสูจน์
ความเสียหาย ตลอดจนมีบทบัญญัติการลงโทษ ซึ่งรวมถึงการชดเชยความเสียหาย¹

ดร.สุทัศน์ ศรีวัฒนพงศ์ นายกสมาคมเทคโนโลยีชีวภาพสัมพันธ์ ได้ให้ความเห็นว่าไม่ควร
บัญญัติกฎหมายว่าด้วยความปลอดภัยทางชีวภาพเป็นกฎหมายเฉพาะ เพราะปัจจุบันนักวิทยาศาสตร์
ได้ปฏิบัติตามแนวทางปฏิบัติเพื่อความปลอดภัยทางชีวภาพอย่างเคร่งครัดถึงแม้ว่าแนวทางปฏิบัติ
เพื่อความปลอดภัยทางชีวภาพดังกล่าวจะไม่ใช่มีกฎหมายและไม่มียกกำหนดโทษก็ตาม อีกทั้ง
นักวิทยาศาสตร์และนักพันธุศาสตร์ล้วนแล้วแต่ไม่มีเจตนาที่จะทำลายสิ่งแวดล้อมด้วย เหตุผลอีก
ประการหนึ่งก็คือปัจจุบันกฎหมายไทยมีอยู่หลายฉบับซึ่งนำมาปรับใช้กับการควบคุมสิ่งมีชีวิต
ดัดแปลงพันธุกรรมได้ แต่ถ้าจำเป็นจะต้องบัญญัติกฎหมายว่าด้วยความปลอดภัยทางชีวภาพเป็น
กฎหมายเฉพาะแล้วก็ควรจะต้องเป็นกฎหมายที่ไม่เป็นอุปสรรคต่อการวิจัยและพัฒนา ควรมีการทำ
ประชาพิจารณ์ และสาระสำคัญของกฎหมายก็ควรสอดคล้องกับพิธีสารคาร์ตาเฮนา²

รองศาสตราจารย์ ดร.บรรพต ณ ป้อมเพชร ที่ปรึกษาศูนย์วิจัยควบคุมศัตรูพืชโดยชีวินทรีย์
แห่งชาติ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ได้ให้ความเห็นว่าไม่มีความจำเป็นในการออกกฎหมายว่าด้วย
ความปลอดภัยทางชีวภาพเป็นกฎหมายเฉพาะเนื่องจากปัจจุบันมีกฎหมายหลายฉบับ เช่น
พระราชบัญญัติกักพืช พ.ศ. 2507 ซึ่งนำมาใช้บังคับให้ครอบคลุมได้ทั้งหมด แต่ถ้าจำเป็นต้องออก
กฎหมายเฉพาะขึ้นมา ก็ควรจะบัญญัติกฎหมายแต่ละฉบับโดยให้กฎหมายแต่ละฉบับมีบทบัญญัติ
สำหรับพืช สัตว์ และสินค้าดัดแปลงพันธุกรรมโดยเฉพาะ³

ผู้วิจัยมีความเห็นว่า ถ้าหากต้องการนำกฎหมายที่มีอยู่มาใช้บังคับกับกรณีของความ
ปลอดภัยทางชีวภาพเพื่อให้ครอบคลุมทุกกรณี ก็จะต้องมีการแก้ไขกฎหมายหลายฉบับ จึงควรที่จะ
มีการบัญญัติกฎหมายความปลอดภัยทางชีวภาพเป็นกฎหมายเฉพาะขึ้นมาเพื่ออุดช่องว่างของ
กฎหมายที่ใช้บังคับอยู่ในปัจจุบัน เช่น พระราชบัญญัติกักพืช พ.ศ. 2507 ใช้บังคับได้เฉพาะพืช
ดัดแปลงพันธุกรรมตามที่ประกาศกำหนด เป็นต้น นอกจากนี้แล้ว เจตนารมณ์ของกฎหมายที่ใช้
บังคับในปัจจุบัน ไม่ได้มุ่งเพื่อการควบคุมสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมทำให้การตีความกฎหมาย
เพื่อนำมาใช้บังคับกับกรณีของความปลอดภัยทางชีวภาพเป็นการตีความที่กว้างเกินไปไม่เป็นไป
ตามหลักเกณฑ์การตีความกฎหมาย

¹ สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 16 พฤศจิกายน พ.ศ. 2548

² สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 1 พฤศจิกายน พ.ศ. 2548

³ สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 20 ธันวาคม พ.ศ. 2548

การจะร่างกฎหมายขึ้นมาใหม่เพื่อควบคุมสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมจึงจำเป็นจะต้องพิจารณาด้วยความละเอียดอ่อนในแต่ละประเด็น เช่น นโยบายของรัฐบาลต่อเทคโนโลยีชีวภาพซึ่งกฎหมายจะต้องสอดคล้องกับนโยบายของรัฐ¹ การวางกฎเกณฑ์เกี่ยวกับอาหารดัดแปลงพันธุกรรมต้องประสานระหว่างความปลอดภัยของผู้บริโภคและสิทธิที่จะรับรู้² กับการหลีกเลี่ยงการมีกฎเกณฑ์มากเกินไปอันจะเป็นการขัดขวางต่อการพัฒนาอุตสาหกรรมที่ใช้เทคโนโลยีชีวภาพที่ยังไม่เข้มแข็งนัก³ ความรู้ความเข้าใจของผู้บัญญัติกฎหมาย และสภาพของเศรษฐกิจและสังคม⁴ เป็นต้น นอกจากนี้ สาธารณชนในประเทศกำลังพัฒนาหลายประเทศไม่ได้มีโอกาสในการมีส่วนร่วมในการกำหนดกรอบและขอบเขตของกฎหมายเกี่ยวกับความปลอดภัยทางชีวภาพ⁴ ประเทศไทยจึงควรให้สาธารณชนมีส่วนร่วมให้มากขึ้นในร่างกฎหมายดังกล่าวด้วย

¹ Julia Novatny, *Genetically Modified Organisms*, 13 Fla. J. Int'l L. 231, 232 (2001).

² คณาธิป ทองรวีวงศ์, “องค์การการค้าโลกกับมาตรการให้ติดฉลากเพื่อควบคุมสินค้าดัดแปลงพันธุกรรม” (วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2544), หน้า 270.

³ เศรษฐบุตร อธิธรรมวินิจ, “การบัญญัติกฎหมายเกี่ยวกับการปล่อยสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมสู่สิ่งแวดล้อม” *วารสารสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์*, 30 (กันยายน-ธันวาคม, 2547), 64.

⁴ J.M. Migai Akech, *Developing Countries at Crossroad: Aid, Public Participation, and the Regulation of Trade in Genetically Modified Foods*, 29 Fordham Int'l L. J. 265, 298 (2006).

บทที่ 8

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

เทคโนโลยีชีวภาพหรือเทคนิคพันธุวิศวกรรมทำให้เกิดสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมขึ้น สิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมเป็นผลจากเทคโนโลยีพันธุวิศวกรรมที่สามารถแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้ เช่น เพิ่มผลผลิตทางการเกษตร อย่างไรก็ตาม ความกังวลของการใช้หรือบริโภคสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมยังคงมีอยู่ สถานการณ์ดังกล่าวจึงแสดงให้เห็นว่า ถึงแม้จะได้สนับสนุนให้มีการพัฒนา และใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีชีวภาพสมัยใหม่แต่ก็ยังไม่ได้มีการพัฒนามาตรการต่าง ๆ เพื่อสร้างความมั่นใจในระยะยาวเพื่อความปลอดภัยต่อสุขภาพของมนุษย์และการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม¹

ข้อกังวลดังกล่าวจึงทำให้เกิดการเรียกร้องของผู้ที่ไม่ต้องการให้ใช้ประโยชน์สิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรม จึงทำให้ประเทศต่าง ๆ ได้ตระหนักถึงความจำเป็นในการควบคุมสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมเพื่อมิให้เกิดอันตรายแก่ร่างกาย สุขภาพอนามัย และสิ่งแวดล้อม เช่น สหภาพยุโรปและออสเตรเลียได้มีการออกกฎหมายเพื่อควบคุมสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรม แต่สำหรับประเทศไทยยังไม่มีกฎหมายว่าด้วยความปลอดภัยทางชีวภาพเพื่อควบคุมสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรม มาตราการควบคุมสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมในขณะนี้ของประเทศไทยคือการนำกฎหมายที่มีอยู่มาใช้บังคับโดยอนุโลม

กฎหมายของประเทศไทยที่นำมาใช้บังคับโดยอนุโลมกับสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมมีหลายฉบับ เช่น พระราชบัญญัติกักพืช พ.ศ. 2507 พระราชบัญญัติพันธุ์พืช พ.ศ. 2518 พระราชบัญญัติควบคุมเชื้อโรคและพิษจากสัตว์ พ.ศ. 2525 พระราชบัญญัติควบคุมคุณภาพอาหารสัตว์ พ.ศ. 2525 พระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ. 2535 พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2535 พระราชบัญญัติการส่งออกปศุสัตว์และการนำเข้าในราชอาณาจักรซึ่งสินค้า พ.ศ. 2522 พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 พระราชบัญญัติพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี พ.ศ. 2534 พระราชบัญญัติอาหาร พ.ศ. 2522 และแนวปฏิบัติสำหรับการประเมินความปลอดภัยของอาหารที่ได้จากสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรม

จากการศึกษาวิจัยกฎหมายของประเทศไทยที่ใช้บังคับกับสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมพบว่า

¹ Nicanor Perlas, *Overcoming Illusions about Biotechnology*, (Penang : Jutaprint, 1994) p. 117.

- 1) กฎหมายที่นำมาใช้บังคับนั้นไม่ได้มีเจตนารมณ์เพื่อควบคุมสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรม การนำมาใช้บังคับจึงต้องอาศัยการตีความอย่างกว้างเพื่อให้ครอบคลุมถึงกรณีของความปลอดภัยทางชีวภาพ
- 2) การบังคับใช้กฎหมายเป็นการบังคับใช้โดยอนุโลมกับกรณีของความปลอดภัยทางชีวภาพ
- 3) กฎหมายที่นำมาใช้บังคับในปัจจุบันยังไม่ครอบคลุมสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมทุกประเภท
- 4) สิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมที่อยู่ภายใต้การบังคับใช้ของกฎหมายจะต้องเป็นสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมที่อยู่ภายใต้รายการที่ประกาศกำหนด สิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมที่ไม่ได้อยู่ในรายการที่ประกาศกำหนดจึงไม่อยู่ภายใต้การบังคับใช้กฎหมายนั้น ๆ
- 5) การควบคุมสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมตามกฎหมายที่ใช้บังคับอยู่จะเป็นการควบคุมการนำเข้า แต่ยังไม่มีการทางกฎหมายที่เพียงพอเพื่อควบคุมการดำเนินการภายหลังที่ได้มีการนำเข้าสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมในประเทศแล้ว
- 6) ผู้เสียหายมีการะในการพิสูจน์ความเสียหายซึ่งเป็นข้อเท็จจริงที่ซับซ้อน ทำให้ได้รับการเยียวยาได้ไม่เต็มที่
- 7) กฎหมายที่นำมาใช้บังคับในทางปฏิบัติสำหรับความปลอดภัยทางชีวภาพเนื่องจากสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมมีเพียงไม่กี่ฉบับจึงยังอาจควบคุมการดำเนินการในเรื่องต่าง ๆ เกี่ยวกับสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมได้เพียงพอ
- 8) หน่วยงานที่รับผิดชอบยังไม่มีมีการประสานการทำงานระหว่างกัน ทำให้ข้อมูลเกี่ยวกับความปลอดภัยทางชีวภาพไม่ได้รวมอยู่ที่หน่วยงานเดียวและเกิดความซ้ำซ้อน
- 9) กฎหมายที่ใช้บังคับอยู่สอดคล้องกับพันธกรณีตามพิธีสารคาร์ตาเฮนาเพียงระดับหนึ่งเท่านั้น

ข้อเสนอแนะเพื่อให้มีมาตรการทางกฎหมายที่มีประสิทธิภาพในการควบคุมสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรม คือ

- 1) ภาครัฐ ภาคเอกชน และประชาคมวิจัยควรสร้างธรรมเนียมปฏิบัติเพื่อความปลอดภัยทางชีวภาพ โดยคำนึงถึงสุขอนามัยของมนุษย์และการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม¹ โดยให้รัฐประชาสัมพันธ์และให้ข้อมูลแก่ผู้ที่เกี่ยวข้องเพื่อความเข้าใจที่ถูกต้อง
- 2) สร้างความตระหนักเกี่ยวกับความปลอดภัยทางชีวภาพให้กับภาครัฐและเอกชน

¹ Vandana Shiva, and Others, *The Need for Greater Regulation and Control of Genetic Engineering*, (Penang : Jutaprint, 1995) p. 6.

3) ควรมีมาตรการทางกฎหมายที่สามารถสร้างความเชื่อมั่นให้กับสาธารณะตลอดจนภาคเอกชนและอุตสาหกรรมเกษตร ซึ่งจะทำให้การพัฒนาเทคโนโลยีชีวภาพเป็นไปได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล¹

4) ควรบัญญัติกฎหมายว่าด้วยความปลอดภัยทางชีวภาพเป็นกฎหมายเฉพาะ หากแก้ไขกฎหมายปัจจุบันเพื่อให้ครอบคลุมเกี่ยวกับความปลอดภัยทางชีวภาพของสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมจะต้องแก้ไขกฎหมายหลายฉบับและกฎหมายแต่ละฉบับก็มิได้มีเจตนารมณ์เพื่อความปลอดภัยทางชีวภาพโดยตรง ทั้งนี้ หากมีการร่างกฎหมายว่าด้วยความปลอดภัยทางชีวภาพเป็นกฎหมายเฉพาะแล้ว ควรมีสาระสำคัญดังนี้

ก. กฎหมายว่าด้วยความปลอดภัยทางชีวภาพที่เป็นกฎหมายเฉพาะควรจะเป็นกฎหมายที่นำมาใช้บังคับเพื่ออุดช่องว่างของกฎหมายที่ใช้บังคับอยู่ กฎหมายว่าด้วยความปลอดภัยทางชีวภาพจึงไม่ได้เป็นการยกเลิกกฎหมายเดิมแต่จะเป็นมาตรการทางกฎหมายที่ช่วยเสริมมาตรการเดิมให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

ข. ควบคุมการดำเนินการต่าง ๆ ตั้งแต่การนำเข้า การปลดปล่อยสิ่งมีชีวิตสู่สิ่งแวดล้อม และการวิจัยและพัฒนา เพื่อให้ครอบคลุมการดำเนินการต่าง ๆ ซึ่งกฎหมายที่มีอยู่ในปัจจุบันยังไม่มีมาตรการที่เพียงพอในการควบคุมการดำเนินการในเรื่องต่าง ๆ

ค. หลักเกณฑ์ของกฎหมายว่าด้วยความปลอดภัยทางชีวภาพควรให้มีความสอดคล้องกับพันธกรณีตามพิธีสารคาร์ตาเฮนาว่าด้วยความปลอดภัยทางชีวภาพ เช่น การนำหลักเกณฑ์ของข้อตกลงในการแจ้งล่วงหน้ามาใช้บังคับ เป็นต้น เพราะในปัจจุบันประเทศไทยมีมาตรการทางกฎหมายที่สอดคล้องกับพันธกรณีของพิธีสารคาร์ตาเฮนาเพียงระดับหนึ่งเท่านั้น การมีกฎหมายว่าด้วยความปลอดภัยทางชีวภาพก็จะทำให้ประเทศไทยมีมาตรการทางกฎหมายที่สอดคล้องกับพันธกรณีตามพิธีสารคาร์ตาเฮนา

จ. ควรให้มีคณะกรรมการคณะหนึ่งทำหน้าที่เป็นหน่วยงานกลางเพื่อประสานการดำเนินการในเรื่องต่าง ๆ เกี่ยวกับสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรม โดยให้มีอำนาจในการวางกฎเกณฑ์เพื่อที่จะได้มีมาตรฐานกลางสำหรับหน่วยงานในการปฏิบัติตามกฎหมาย อีกทั้งให้มีอำนาจในการพิจารณาเรื่องต่าง ๆ

ฉ. ไม่ควรมีการตั้งหน่วยงานราชการใหม่ขึ้นเนื่องจากจะทำให้สิ้นเปลืองงบประมาณแผ่นดินและอาจทำให้เกิดความซ้ำซ้อนของอำนาจหน้าที่ของหน่วยงานต่าง ๆ จึงควรให้การดำเนินงานยังคงอยู่ที่หน่วยงานเดิม เช่น กรมวิชาการเกษตรรับผิดชอบด้านพืช เนื่องจากหน่วยงานต่าง ๆ เหล่านี้มีความชำนาญในด้านนั้น ๆ โดยให้กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและ

¹ Rebecca Bratspies, *The Illusion of Care: Regulation, Uncertainty, and Genetically Modified Food Crops*, 10 N.Y.U. Envtl. L. J. 297, 355 (2002).

สิ่งแวดลอมเป็นหน่วยงานหลักเพื่อรับผิดชอบเกี่ยวกับความปลอดภัยทางชีวภาพ แต่การปฏิบัติการตามกฎหมายของแต่ละหน่วยงานนั้นจะอยู่ภายใต้หลักเกณฑ์เดียวกันตามที่ประกาศกำหนดในกฎหมายว่าด้วยความปลอดภัยทางชีวภาพ

ข. ควรให้มีคณะกรรมการเฉพาะเรื่องเพื่อให้คำแนะนำแก่คณะกรรมการกลาง เนื่องจากคณะกรรมการเฉพาะเรื่องจะประกอบด้วยผู้เชี่ยวชาญในเรื่องนั้น ๆ

ค. ควรนำหลักเกณฑ์ความรับผิดชอบอย่างเคร่งครัด (strict liability) มาใช้บังคับ เนื่องจากผู้เสียหายไม่มีความรู้ความเข้าใจในด้านเทคนิคพันธุวิศวกรรม ซึ่งจะทำให้ภาระการพิสูจน์ตกอยู่กับผู้ที่ดำเนินการเกี่ยวกับสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรม นอกจากนี้ ยังจะเพิ่มความตระหนักให้ผู้ประกอบการในการผลิตผลิตภัณฑ์ให้มีความปลอดภัยซึ่งเป็นการป้องกันความเสียหายที่จะเกิดขึ้นกับมนุษย์และสิ่งแวดล้อม¹

ง. ควรกำหนดให้มีการจัดทำประเมินความเสี่ยงเพื่อประกอบการพิจารณาในการขออนุญาต ซึ่งจะช่วยให้ทราบว่าสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมนั้นเป็นอันตรายต่อร่างกาย สุขภาพอนามัย หรือสิ่งแวดล้อมหรือไม่

จ. ควรมีหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการติดตามผลิตภัณฑ์จากสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรม เนื่องจากผู้บริโภคสามารถควบคุมการบริโภคของตนได้และสร้างความเชื่อมั่นให้กับผู้บริโภค² อีกทั้ง เป็นสิทธิที่ควรจะมีของผู้บริโภคอีกด้วย³

ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้จัดทำร่างพระราชบัญญัติความปลอดภัยทางชีวภาพซึ่งมีสาระสำคัญตามข้อเสนอแนะข้างต้น (ดูภาคผนวกท้ายรายงานการวิจัย)

¹ Brady L. Monalbano, *It's Not Easy Being Green – Holding Manufacturers of Genetically Modified Bentgrass Liable under Strict Product Liability*, 11 Penn St. Envtl. L. Rev. 111, 130 (2005).

² Lisa A. Tracy, *Does a Genetically Modified Rose Still Smell as Sweet? – Labeling of Genetically Modified Organisms under the Biosafety Protocol*, 6 Buff. Envt'l L. J. 129, 168 (1999).

³ Neil D. Hamilton, *Legal Issues Shaping Society's Acceptance of Biotechnology and Genetically Modified Organisms*, 6 Drake J. Agric. L. 81, 96 (2001).

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

กุลรัตน์ เรียบเรียง. พันธุกรรมดัดต่อยีน. กรุงเทพมหานคร : บริษัท โอเอ็นจี การพิมพ์ จำกัด, 2546.

คณาธิป ทองรวีวงศ์. องค์การการค้าโลกกับมาตรการให้ติดฉลากเพื่อควบคุมสินค้าดัดแต่งพันธุกรรม". วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2544.

จักรกฤษณ์ ควรวจน์. มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับจีเอ็มโอ. GMO สงครามเทคโนโลยีชีวภาพ, กรุงเทพมหานคร : เนชั่น มัลติมีเดีย กรุ๊ป, 2545.

จักรกฤษณ์ ควรวจน์. อาจารย์ประจำสาขาวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. สัมภาษณ์, 2 กุมภาพันธ์ 2548.

ธีรวัฒน์ จันทรมบูรณ์. ผู้อำนวยการกองนิติการ สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค. สัมภาษณ์, 20 มีนาคม 2549.

นเรศ ดำรงชัย. ชะตากรรมของมนุษย์และ โคมอนาใหม่ของสังคมยุคดีเอ็นเอ. ดีเอ็นเอ ปริศนาลับรหัสชีวิต, ปทุมธานี : ศูนย์พันธุวิศวกรรมและเทคโนโลยีแห่งชาติ, 2546.

นิพนธ์ เอี่ยมสุภาษิต. สรุปเนื้อหาการประชุมเชิงวิชาการเรื่องความปลอดภัยทางชีวภาพของสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรม. ชีวปริทรรศน์ 4 (มกราคม – กุมภาพันธ์ 2545) : 13.

นิพนธ์ เอี่ยมสุภาษิต, ซาลินี คงสวัสดิ์ และ สุคุณ คุณวสน. สถานภาพความปลอดภัยทางชีวภาพของประเทศไทยกับสถานการณ์สากล. ชีวปริทรรศน์ 4 (กันยายน – ตุลาคม 2545) : 114.

บรรพต ณ ป้อมเพชร. สิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรม (จีเอ็มโอ). ชีวปริทรรศน์ 4 (มกราคม – กุมภาพันธ์ 2545) : 8-9.

ปรินทร์ อรรถวิทย์ชัย. ทิศทางนโยบายสินค้าเทคโนโลยีชีวภาพและ GMOs ของไทย. กรุงเทพมหานคร : สวัสดิการกรมเศรษฐกิจการพาณิชย์, 2542.

ปรีชา ประเทพา. เทคโนโลยีชีวภาพ : การปรับแต่งพันธุกรรมของสิ่งมีชีวิตด้วยเทคโนโลยีพันธุวิศวกรรม. ขอนแก่น : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2543.

ปัญญาพร โกศลกิตติวงศ์. ความรับผิดชอบของผู้ก่อมลพิษในคดีสิ่งแวดล้อม. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2541.

พิเชียร คุระทอง. ผ่าพิชเปลี่ยนแปลงพันธุ์. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มติชน, 2546.

ภักตร์วิจิ ศรีสุวรรณ. ผู้ประสานงานรณรงค์ด้านพันธุวิศวกรรม กรีนพีซ เอเชียตะวันออกเฉียงใต้. สัมภาษณ์, 31 ตุลาคม 2548.

รุ่งโรจน์ ตั้งสุรทิจ. อาหารตัดต่อยีนส์ (GMOs) ทำลายมนุษย์และสิ่งแวดล้อมจริงหรือไม่?. วารสารสังคมพัฒนา 28 (2543) : 18 - 19.

วิเทศ ศรีเนตร. นักวิชาการสิ่งแวดล้อม 7ว. สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. สัมภาษณ์, 1 สิงหาคม 2548.

วิฑูรย์ เลี่ยนจำรูญ. ผู้อำนวยการองค์การความหลากหลายทางชีวภาพและภูมิปัญญาไทย (BIOTHA). สัมภาษณ์, 16 พฤศจิกายน 2548.

เศรษฐบุตร อธิธรรมวินิจ. การบัญญัติกฎหมายเกี่ยวกับการปล่อยสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมสู่สิ่งแวดล้อม. วารสารสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ 30 (กันยายน-ธันวาคม, 2547). 64.

ศูนย์ข้อมูลเทคโนโลยีชีวภาพและความปลอดภัยทางชีวภาพ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน. เอกสารแผ่นพับเผยแพร่ความรู้ หมายเลข 2 พืชดัดแปรพันธุกรรมและผลิตภัณฑ์จากพืชดัดแปรพันธุกรรม. นครปฐม : ศูนย์ข้อมูลเทคโนโลยีชีวภาพและความปลอดภัยทางชีวภาพ, 2544.

ศูนย์พันธุวิศวกรรมและเทคโนโลยีชีวภาพแห่งชาติ. เทคโนโลยีชีวภาพเพื่อประชาชน. ปทุมธานี : ศูนย์พันธุวิศวกรรมและเทคโนโลยีชีวภาพแห่งชาติ, 2545.

ศูนย์พันธุวิศวกรรมและเทคโนโลยีชีวภาพแห่งชาติ. จดหมายข่าวรายเดือนเพื่อสนับสนุนการสร้างเครือข่ายศึกษาผลกระทบและทางเลือกของการใช้เทคโนโลยีชีวภาพ 2 (มกราคม 2544).

สุกฤษ คุณะวเสน. อาหารที่ได้จากสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมในประเทศไทย (Genetically Modified Food in Thailand). ชีวปริทรรศน์ 4 (มกราคม – กุมภาพันธ์ 2545) : 25.

สุทัศน์ ศรีวัฒนพงศ์. สถานภาพและข้อกังวลของพืชดัดแปลงพันธุกรรมในปัจจุบัน., เอกสารประกอบการบรรยายในการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการเรื่องการประเมินความปลอดภัยทางชีวภาพของพืชดัดแปลงพันธุกรรม : แนวทางที่ปฏิบัติได้, จัดโดยสำนักวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีชีวภาพ กรมวิชาการเกษตร ณ โรงแรมรามาร์คเดนม กรุงเทพมหานคร วันที่ 7 กันยายน 2547.

สุทัศน์ ศรีวัฒนพงศ์. นายกสมาคมเทคโนโลยีชีวภาพสัมพันธ์. สัมภาษณ์, 1 พฤศจิกายน 2548.

สุพัฒน์ อรรถธรรม. จีเอ็มโอ. เอกสารเผยแพร่ความรู้ด้านเทคโนโลยีชีวภาพ นครปฐม : หน่วยปฏิบัติการพันธุวิศวกรรมด้านพืช มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน ม.ป.ป.

สุขุม สุนิตย์. องค์กรเอกชนเพื่อคุ้มครองผู้บริโภค. กรุงเทพมหานคร : วิญญูชน, 2544.

สุดใจ จงวรกิจวัฒนา. การศึกษาพืชดัดแปลงพันธุกรรมกับการเกษตรของไทย เพื่อศึกษาทัศนคติของผู้บริโภค เกษตรกร และนักวิชาการต่อการทำการเกษตรดัดแปลงพันธุกรรมกับการเกษตรของไทย. รายงานการวิจัย, ส่วนวิจัยเศรษฐกิจสังคมครัวเรือนเกษตร สำนักวิจัยเศรษฐกิจการเกษตร สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2548.

สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. รายงานการประชุมคณะทำงานยกร่างกฎหมายความปลอดภัยทางชีวภาพ ครั้งที่ 1/2548, วันศุกร์ที่ 10 มิถุนายน 2548.

สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. รายงานการประชุมคณะทำงานยกร่างกฎหมายความปลอดภัยทางชีวภาพ ครั้งที่ 3/2548 วันจันทร์ที่ 1 สิงหาคม 2548.

อนวัช สุวรรณกุล. การใช้เทคโนโลยีชีวภาพทางการเกษตร. ข่าว วท. 2 (พฤศจิกายน 2542) : 6 - 7.

การปฏิวัติทางพันธุกรรม. <http://kanchanapisek.or.th/kp6/BOOK27/chapter9/t27-9-11.htm>. 2548.

มาทำความเข้าใจกับยีนและจีเอ็ม โอ กันเถอะ.

http://www.nstda.or.th/scimag/sci_articles/sci_article05.html. 2548.

กรมศุลกากร. ความผิดทางศุลกากร. <http://www.customs.go.th/Offence/CustomsOffence.jsp>. 2548.

ภาษาต่างประเทศ

Beatrix Tappeser, Manuela Jager, and Claudia Eckelkamp. Survival, Persistence, Transfer.

Penang : Jutapring, 2002.

Brady L. Monalbano. It's Not Easy Being Green – Holding Manufacturers of Genetically Modified Bentgrass Liable under Strict Product Liability. 11 Penn State Environmental Law Review 111 (2005).

David J. Schnier. Genetically Modified Organisms & the Cartagena Protocol. 12 Fordham Envtl. Law J. 377 (2001).

Elizabeth Duall. A Liability and Redress Regime for Genetically Modified Organisms under the Cartagena Protocol. 36 George Washington International Law Review 173 (2004).

Gurdial Singh Nijar. Liability and Compensation in a Biosafety Protocol. Penang : Jutaprint, 1997.

J.M. Migai Akech. Developing Countries at Crossroad: Aid, Public Participation, and the Regulation of Trade in Genetically Modified Foods. 29 Fordham International Law Journal 265 (2006).

John Charles Kunich. Mother Frankenstein, Doctor Nature, and the Environmental Law of Genetic Engineering. 74 South California Law Review 807 (2001).

Jonathan A. Glass. The Merits of Ratifying and Implementing the Cartagena Protocol on Biosafety. 21 Northwestern Journal of International Law & Business 491 (2001).

Jonathan H. Adler. More Than Safe: Assessing the Precautionary Principle and the Proposed International Biosafety Protocol. 35 Texas International Law Journal 173 (2000).

Jonathan H. Adler. The Cartagena Protocol and Biological Diversity: Biosafe or Bio-Sorry?. 12 Georgetown International Environmental Law Review 761 (2000).

Julia Novotny. Genetically Modified Organisms. 13 Florida Journal of International Law 231 (2001).

Judy J. Kim. Out of the Lab and into the Field: Harmonization of Deliberate Release Regulations for Genetically Modified Organisms. 16 Fordham International Law Journal 1160 (1993).

Kirsten N. Jabara. The Biosafety Protocol. 8 University of Baltimore Journal of Environmental Law 121 (2001).

Kurt Buechle. The Great, Global Promise of Genetically Modified Organisms: Overcoming Fear, Misconceptions, and the Cartagena Protocol on Biosafety. 9 Indiana Journal of Global Legal Studies 283 (2001).

Linda O'Neil Coeman. The European Union: An Appropriate Model for a Precautionary Approach?. 25 Seattle University Law Review 609 (2002).

Lisa A. Tracy. Does a Genetically Modified Rose Still Smell as Sweet? – Labeling of Genetically Modified Organisms under the Biosafety Protocol. 6 Buffalo Environmental Law Journal 129 (1999).

Mae Wan Ho and Ricarda A Steinbrecher. Fatal Flaws in Food Safety Assessment: Critique of the Joint FAO/WHO Biotechnology & Food Safety Report. Penang : Jutaprint, 2002.

Mae Wan Ho. Horizontal Gene Transfer-The Hidden Hazard of Genetic Engineering. Penang : Jutaprint, 2001.

Mary Lynne Kupchlla. Agricultural Biotechnology: Why It Can Save the Environment and Developing Nations, But May Never Get a Chance. 25 William and Mary Environmental Law and Policy Review 721 (2001).

Neil D. Hamilton. Legal Issues Shaping Society's Acceptance of Biotechnology and Genetically Modified Organisms. 6 Drake Journal of Agricultural Law 81 (2001).

Nicanor Perlas. Overcoming Illusions about Biotechnology. Penang : Jutaprint, 1994.

Rebecca Bratspies. The Illusion of Care: Regulation, Uncertainty, and Genetically Modified Food Crops. 10 New York University Environmental Law Journal 297 (2002).

Ruth E. Harlow. The EPA and Biotechnology Regulation: Coping with Scientific Uncertainty. 95 Yale Law Journal. 553 (1986).

Vandana Shiva, and Others. The Need for Greater Regulation and Control of Genetic Engineering. Penang : Jutaprint, 1995.

An Overview of the Gene Technology Act 2000.

<http://www2.dpi.qld.gov.au/biotechnology/7646.html>. 2549.

ภาคผนวก ก

ร่าง

พระราชบัญญัติว่าด้วยความปลอดภัยทางชีวภาพ

พ.ศ.

.....
.....
.....

โดยที่เป็นการสมควรมีกฎหมายว่าด้วยความปลอดภัยทางชีวภาพ

พระราชบัญญัตินี้มีบทบัญญัติบางประการเกี่ยวกับการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคล
ซึ่งมาตรา ๒๕ ประกอบกับมาตรา ๓๖ มาตรา ๔๒ มาตรา ๔๘ มาตรา ๕๐ มาตรา ๕๑ และมาตรา ๕๔
ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย บัญญัติให้กระทำได้โดยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า “พระราชบัญญัติว่าด้วยความปลอดภัยทางชีวภาพ

พ.ศ.”

มาตรา ๒ พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษา
เป็นต้นไป

มาตรา ๓ ในพระราชบัญญัตินี้

“สิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรม” หมายความว่า สิ่งมีชีวิตทุกชนิดที่ได้มีการดัดแปลงพันธุกรรมให้แตกต่างไปจากสารพันธุกรรมเดิมซึ่งไม่สามารถเกิดขึ้นได้เองตามธรรมชาติโดยใช้เทคโนโลยีชีวภาพสมัยใหม่ และให้หมายความรวมถึงผลิตภัณฑ์ดัดแปลงพันธุกรรม

“ผลิตภัณฑ์ดัดแปลงพันธุกรรม” หมายความว่า สิ่งของที่ผลิตจากหรือมีส่วนประกอบของสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรม

“การใช้สิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมในสภาพควบคุม” หมายความว่า การดำเนินการใด ๆ เกี่ยวกับสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมในระบบปิดซึ่งควบคุมการติดต่อของสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมกับสภาพแวดล้อมภายนอก โดยการใช้เครื่องมือ อุปกรณ์ การจัดตั้งสถานที่ หรือด้วยวิธีการใด ๆ

“การปลดปล่อยสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรม” หมายความว่า การผลิต การใช้ การปล่อย การจำหน่าย หรือการกระทำด้วยวิธีใด ๆ เพื่อให้สิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมเข้าสู่สภาพแวดล้อม ทั้งนี้ ไม่ว่าเพื่อวัตถุประสงค์ทางการค้าหรือไม่ก็ตาม แต่ไม่หมายความรวมถึง การใช้สิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมในสภาพควบคุม

“การนำเข้า” หมายความว่า นำหรือส่งเข้ามาในราชอาณาจักร

“การส่งออก” หมายความว่า นำหรือส่งออกไปนอกราชอาณาจักร

“นำผ่าน” หมายความว่า นำหรือส่งผ่านราชอาณาจักรโดยมีการขนถ่ายหรือเปลี่ยนพาหนะ

“การประเมินความเสี่ยง” หมายความว่า การประเมินความเสี่ยงอันตรายต่อสุขภาพอนามัยของมนุษย์ และต่อสิ่งแวดล้อม

“คณะกรรมการ” หมายความว่า คณะกรรมการความปลอดภัยทางชีวภาพ

“รัฐมนตรีผู้รับผิดชอบ” หมายความว่า รัฐมนตรีเจ้าสังกัดของหน่วยงานผู้รับผิดชอบ

“รัฐมนตรี” หมายความว่า รัฐมนตรีผู้รักษาการตามพระราชบัญญัตินี้

“พนักงานเจ้าหน้าที่” หมายความว่า ผู้ซึ่งรัฐมนตรีผู้รับผิดชอบแต่งตั้งให้ปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๔ พระราชบัญญัตินี้ไม่ใช้บังคับกับสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมที่เป็นเภสัชภัณฑ์สำหรับมนุษย์ที่รัฐมนตรีประกาศกำหนดในราชกิจจานุเบกษาตามความเห็นของคณะกรรมการ

มาตรา ๕ ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมรักษาการตามพระราชบัญญัตินี้ และให้มีอำนาจออกกฎกระทรวงและประกาศเพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้ตามความเห็นของคณะกรรมการ

ให้รัฐมนตรีผู้รับผิดชอบมีอำนาจแต่งตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่และออกประกาศเพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้ตามความเห็นของคณะกรรมการ

กฎกระทรวงหรือประกาศนั้น เมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วให้ใช้บังคับได้

มาตรา ๖ ในกรณีที่มีกฎหมายว่าด้วยการโคบัญญัติเรื่องใดไว้โดยเฉพาะแล้ว ให้บังคับตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายว่าด้วยการนั้น แต่ถ้าบทบัญญัติแห่งกฎหมายว่าด้วยการนั้นขัดหรือแย้งกับบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัตินี้ให้นำบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัตินี้ไปใช้บังคับแทนบทบัญญัติดังกล่าว

มาตรา ๗ ให้รัฐมนตรีโดยความเห็นของคณะกรรมการและโดยความยินยอมของรัฐมนตรีผู้รับผิดชอบ มีอำนาจประกาศในราชกิจจานุเบกษากำหนดให้หน่วยงานหนึ่งหน่วยงานใดของรัฐเป็นหน่วยงานผู้รับผิดชอบ และกำหนดให้หน่วยงานผู้รับผิดชอบมีอำนาจในการดำเนินการอย่างหนึ่งอย่างใดทั้งหมดหรือบางส่วนเกี่ยวกับสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมตามพระราชบัญญัตินี้ ทั้งนี้ โดยคำนึงถึงความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน จำนวนบุคลากร ความสัมพันธ์กับภารกิจหลักและปริมาณงานในความรับผิดชอบเป็นสำคัญ

หน่วยงานหนึ่งหน่วยงานใดของรัฐอาจมีคำขอเป็นผู้รับผิดชอบในการดำเนินการอย่างหนึ่งอย่างใดตามพระราชบัญญัตินี้ก็ได้ โดยให้คณะกรรมการพิจารณาและเสนอความเห็นต่อรัฐมนตรีเพื่อการออกประกาศตามวรรคหนึ่ง

ในกรณีที่คณะกรรมการมีความเห็นเป็นอย่างอื่น ให้รัฐมนตรีของหน่วยงานที่มีคำขอเป็นผู้รับผิดชอบยื่นยันต่อคณะกรรมการภายในสามสิบวัน ในกรณีเช่นว่านี้ให้นำเสนอรัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเพื่อนำเสนอคณะรัฐมนตรีวินิจฉัย

หมวด ๑

คณะกรรมการความปลอดภัยทางชีวภาพ

มาตรา ๘ ให้มีคณะกรรมการความปลอดภัยทางชีวภาพคณะหนึ่ง ประกอบด้วย ปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเป็นประธานกรรมการ ปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เป็นรองประธานกรรมการ เลขาธิการคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค เลขาธิการคณะกรรมการอาหารและยา อธิบดีกรมการค้าต่างประเทศ อธิบดีกรมการค้าภายใน อธิบดีกรมประมง อธิบดีกรมปศุสัตว์ อธิบดีกรมวิชาการเกษตร อธิบดีกรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ อธิบดีกรมศุลกากร อธิบดีกรมป่าไม้ อธิบดีกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช อธิบดีกรมโรงงาน

อุตสาหกรรม ผู้อำนวยการสำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ ผู้ว่าการสถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย ผู้อำนวยการศูนย์พันธุ์พืชกรรมและ เทคโนโลยีชีวภาพแห่งชาติ และผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งคณะรัฐมนตรีแต่งตั้งไม่เกินเจ็ดคนเป็นกรรมการ และให้เลขาธิการสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเป็นกรรมการและเลขานุการ

กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิที่คณะรัฐมนตรีแต่งตั้งตามวรรคหนึ่งต้องเป็นผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญ มีผลงานและประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับสาขาใดสาขาหนึ่งได้แก่ ความปลอดภัยทางชีวภาพ เทคโนโลยีชีวภาพ วิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อม เกษตรศาสตร์ สาธารณสุข และกฎหมาย และอย่างน้อยสองคนให้แต่งตั้งจากผู้ทรงคุณวุฒิที่ดำเนินงานในองค์การสาธารณสุขประโยชน์เพื่อการคุ้มครองสุขภาพอนามัย หรือสิ่งแวดล้อม

มาตรา ๘ ให้คณะกรรมการมีอำนาจและหน้าที่ดังต่อไปนี้

- (๑) ให้ความเห็นแก่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในการออกประกาศตามพระราชบัญญัตินี้
- (๒) ให้ความเห็นต่อรัฐมนตรีผู้รับผิดชอบในการออกประกาศตามพระราชบัญญัตินี้
- (๓) ให้คำแนะนำแก่พนักงานเจ้าหน้าที่ในการอนุญาตเกี่ยวกับสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรม
- (๔) ให้คำแนะนำหรือคำปรึกษาแก่รัฐมนตรีผู้รับผิดชอบ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม หน่วยงานผู้รับผิดชอบ และพนักงานเจ้าหน้าที่ในเรื่องใด ๆ เกี่ยวกับสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรม
- (๕) สอดส่องดูแล ให้คำแนะนำ และเร่งรัดพนักงานเจ้าหน้าที่ส่วนราชการหรือหน่วยงานของรัฐที่มีอำนาจเกี่ยวกับสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมต่าง ๆ ให้ปฏิบัติตามอำนาจและหน้าที่ที่กฎหมายกำหนด
- (๖) เสนอความเห็นต่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเพื่อเสนอคณะรัฐมนตรีเกี่ยวกับการควบคุมสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมและการป้องกันและเยียวยาความเสียหายอันเกิดจากสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมเพื่อเป็นแนวปฏิบัติในการดำเนินงานของหน่วยงานต่าง ๆ ของรัฐ
- (๗) แจ้งหรือโฆษณาข่าวสารเกี่ยวกับสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมให้ประชาชนทราบ ในการนี้จะระบุชื่อของสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมหรือชื่อของผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้องด้วยก็ได้
- (๘) วางระเบียบเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการเฉพาะเรื่องและคณะอนุกรรมการ
- (๙) ปฏิบัติการอื่นใดตามที่กฎหมายกำหนดไว้ให้เป็นอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการ

ในการปฏิบัติหน้าที่ตามมาตรา ๑๑ คณะกรรมการอาจมอบหมายให้สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเป็นผู้ปฏิบัติการหรือเตรียมข้อเสนอไปยังคณะกรรมการเพื่อพิจารณาดำเนินการต่อไปได้

มาตรา ๑๐ กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิต้องไม่มีลักษณะต้องห้าม ดังต่อไปนี้

(๑) ไม่เป็นข้าราชการการเมือง ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง สมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น หรือกรรมการที่ปรึกษา หรือเจ้าหน้าที่ของพรรคการเมือง

(๒) ไม่เป็นบุคคลซึ่งทางราชการหรือรัฐวิสาหกิจหรือหน่วยงานอื่นของรัฐ ไล่ออก ปลดออก ให้ออก หรือเลิกจ้างเพราะเหตุทุจริตต่อหน้าที่

มาตรา ๑๑ กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิมีวาระการดำรงตำแหน่งคราวละสามปี

กรรมการซึ่งพ้นจากตำแหน่งอาจได้รับแต่งตั้งอีกได้ แต่จะดำรงตำแหน่งเกินสองวาระติดต่อกันไม่ได้

มาตรา ๑๒ นอกจากการพ้นจากตำแหน่งตามวาระตามมาตรา ๑๑ กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิพ้นจากตำแหน่ง เมื่อ

(๑) ตาย

(๒) ลาออก

(๓) คณะกรรมการมีมติให้ออกด้วยคะแนนเสียงสามในสี่ของจำนวนกรรมการทั้งหมด

(๔) คณะรัฐมนตรีให้ออกเพราะมีความประพฤติเสื่อมเสีย บกพร่อง หรือไม่สุจริตต่อหน้าที่ หรือหย่อนความสามารถ

(๕) เป็นบุคคลล้มละลาย

(๖) เป็นคนไร้ความสามารถหรือคนเสมือนไร้ความสามารถ

(๗) ได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เว้นแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ หรือ

(๘) มีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๑๐

มาตรา ๑๓ ในกรณีที่กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิพ้นจากตำแหน่งก่อนวาระ คณะรัฐมนตรีอาจแต่งตั้งผู้อื่นเป็นกรรมการแทนได้ และให้ผู้ที่ได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งแทนอยู่ในตำแหน่งเท่ากับวาระที่เหลืออยู่ของผู้ซึ่งตนแทน

มาตรา ๑๔ การประชุมคณะกรรมการต้องมีกรรมการมาประชุมไม่น้อยกว่า
กึ่งหนึ่งของจำนวนกรรมการทั้งหมด จึงเป็นองค์ประชุม

ถ้าประธานกรรมการไม่มาประชุมหรือไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้รองประธานกรรมการทำ
หน้าที่ประธานในที่ประชุม ถ้ารองประธานไม่มาประชุมหรือไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้
ให้กรรมการที่มาประชุมเลือกกรรมการคนหนึ่งเป็นประธานในที่ประชุม

การวินิจฉัยชี้ขาดของที่ประชุมให้ถือเสียงข้างมาก กรรมการคนหนึ่งให้มีเสียงหนึ่งในการ
ลงคะแนน ถ้าคะแนนเสียงเท่ากันให้ประธานในที่ประชุมออกเสียงเพิ่มขึ้นอีกเสียงหนึ่งเป็นเสียงชี้
ขาด

กรรมการผู้ใดมีส่วนได้เสียเป็นส่วนตัวในเรื่องใด ห้ามมิให้เข้าร่วมพิจารณาและออกเสียง
ในเรื่องนั้น

มาตรา ๑๕ คณะกรรมการมีอำนาจแต่งตั้งคณะกรรมการเฉพาะเรื่องซึ่งได้แก่
คณะกรรมการว่าด้วยจริยธรรมและคณะกรรมการว่าด้วยวิชาการด้านเทคโนโลยีชีวภาพ

คณะกรรมการเฉพาะเรื่องประกอบด้วยกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิในเรื่องที่เกี่ยวข้องตามที่
คณะกรรมการแต่งตั้งขึ้น มีจำนวนไม่น้อยกว่าห้าคนแต่ไม่เกินสิบเอ็ดคน

กรรมการเฉพาะเรื่องอยู่ในตำแหน่งคราวละสองปี และให้นำบทบัญญัติมาตรา ๑๑ วรรค
สอง และมาตรา ๑๒ มาใช้บังคับโดยอนุโลม

ให้คณะกรรมการเฉพาะเรื่องปฏิบัติกรอย่างหนึ่งอย่างใดตามที่คณะกรรมการมอบหมาย

มาตรา ๑๖ คณะกรรมการจะแต่งตั้งคณะอนุกรรมการเพื่อพิจารณาหรือปฏิบัติการอย่าง
หนึ่งอย่างใดตามที่คณะกรรมการมอบหมายก็ได้

มาตรา ๑๗ การประชุมของคณะกรรมการเฉพาะเรื่องและคณะอนุกรรมการให้นำมาตรา
๑๔ มาใช้บังคับโดยอนุโลม

มาตรา ๑๘ ให้สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กระทรวง
ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รับผิดชอบในงานเลขานุการของคณะกรรมการ และให้มีหน้าที่
ดังต่อไปนี้

(๑) รวบรวมและจัดทำฐานข้อมูลเกี่ยวกับความปลอดภัยทางชีวภาพเนื่องจากสิ่งมีชีวิต
ดัดแปลงพันธุกรรม และจัดตั้งระบบเครือข่ายเทคโนโลยีสารสนเทศขึ้นในกระทรวง
ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเพื่อเป็นศูนย์กลางการเผยแพร่ข้อมูลความปลอดภัยทางชีวภาพ

(๒) เป็นหน่วยงานกลางเผยแพร่และประสานข้อมูลเกี่ยวกับความปลอดภัยทางชีวภาพ เนื่องจากสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมแก่หน่วยงานของรัฐและเอกชน องค์กรระหว่างประเทศ และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง

และประชาชน

(๓) ปฏิบัติการอื่นใดตามที่คณะกรรมการมอบหมาย

หมวด ๒

การปลดปล่อยสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรม

มาตรา ๑๕ ห้ามมิให้ผู้ใดปลดปล่อยสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรม เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่

การขออนุญาตและการอนุญาต ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวงและประกาศ โดยในกฎกระทรวงดังกล่าวต้องกำหนดกรณีที่พึงอนุญาตได้และกรณีที่จะอนุญาตไม่ได้ไว้ให้ชัดเจนเท่าที่จะกระทำได้ เว้นแต่กรณีจำเป็นที่ไม่อาจคาดหมายได้ล่วงหน้า และให้กำหนดระยะเวลาสำหรับการพิจารณาอนุญาตให้ชัดเจนด้วย

มาตรา ๒๐ ในการขออนุญาตปลดปล่อยสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรม ผู้ขออนุญาตปลดปล่อยสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมต้องจัดทำรายงานการประเมินความเสี่ยงเสนอมาพร้อมคำขออนุญาตด้วย

สิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมจะได้รับอนุญาตให้ปลดปล่อย ก็ต่อเมื่อรายงานการประเมินความเสี่ยงบ่งชี้ว่าสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมนั้นไม่ก่อให้เกิดผลกระทบอย่างร้ายแรงต่อสิ่งแวดล้อม สุขภาพ อนามัย และสวัสดิภาพของประชาชน

การจัดทำรายงานการประเมินความเสี่ยง ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวงและประกาศ

มาตรา ๒๑ ผู้ใดประสงค์ขออนุญาตปลดปล่อยสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรม ให้ยื่นคำขอต่อหน่วยงานผู้รับผิดชอบที่มีอำนาจในการดำเนินการเกี่ยวกับสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมนั้น

รายการประกอบคำขอใด ถ้าเหมือนกับรายการที่ได้ส่งให้พนักงานเจ้าหน้าที่ในการขออนุญาตปลดปล่อยสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมในครั้งที่ผ่านมา ผู้ขออนุญาตจะไม่ส่งรายการนั้นมาก็ได้ เว้นแต่พนักงานเจ้าหน้าที่จะมีคำสั่งเป็นอย่างอื่น

เมื่อได้รับคำขออนุญาตปลดปล่อยสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมแล้ว ให้พนักงานเจ้าหน้าที่

ตรวจพิจารณาและแจ้งผลการพิจารณาให้ผู้ขออนุญาตทราบตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวงและประกาศ ในกรณีไม่อนุญาตให้ปลดปล่อยสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรม ให้แจ้งคำสั่งไม่อนุญาตนั้นพร้อมด้วยเหตุผลให้ผู้ขออนุญาตทราบด้วย

ในกรณีมีเหตุอันควรเชื่อได้ว่าการอนุญาตให้ปลดปล่อยสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมตามคำขออาจก่อให้เกิดอันตรายหรือความเสียหายอย่างร้ายแรงต่อสิ่งแวดล้อม สุขภาพ อนามัย หรือสวัสดิภาพของประชาชน แม้ไม่มีผลการพิสูจน์ทางวิทยาศาสตร์ที่ชัดเจนก็ตาม รัฐมนตรีอาจมีคำสั่งตามคำแนะนำของคณะกรรมการไม่อนุญาตให้ปลดปล่อยสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมก็ได้ ทั้งนี้ ต้องระบุเหตุผลของการไม่อนุญาตนั้นด้วย

มาตรา ๒๒ เมื่อได้อนุญาตให้ปลดปล่อยสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมแล้วนั้น ถ้าต่อมาพฤติการณ์ได้เปลี่ยนแปลงไปหรือมีเหตุสำคัญเพื่อความปลอดภัยต่อสิ่งแวดล้อม สุขภาพ อนามัย หรือสวัสดิภาพของประชาชน ให้หน่วยงานผู้รับผิดชอบมีอำนาจยกเลิกการอนุญาตหรือสั่งแก้ไขเพิ่มเติมเงื่อนไขการอนุญาตได้ตามความจำเป็น

มาตรา ๒๓ ในกรณีที่พนักงานเจ้าหน้าที่ไม่อนุญาตให้ปลดปล่อยสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมตามคำขอนั้น ถ้าต่อมาพฤติการณ์ได้เปลี่ยนแปลงไป ผู้ซึ่งเคยยื่นคำขออนุญาตปลดปล่อยสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมอาจยื่นคำขออนุญาตปลดปล่อยสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมนั้นอีกครั้งก็ได้

มาตรา ๒๔ ผู้ได้รับอนุญาตให้ปลดปล่อยสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมต้องบันทึกรายการการปลดปล่อยสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมลงไว้ในสมุดโดยถูกต้องและเก็บรักษารายการการปลดปล่อยสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมนั้นเป็นเวลาห้าปีเพื่อการตรวจสอบ

การบันทึกนั้นต้องมีรายการดังต่อไปนี้

- (๑) ชนิดหรือประเภทของสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมที่ปลดปล่อย
- (๒) จำนวนหรือปริมาณของสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมที่ปลดปล่อย
- (๓) สถานที่ซึ่งปลดปล่อยสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรม
- (๔) บุคคลผู้ไปซึ่งสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมที่ปลดปล่อย

หมวด ๓

การใช้สิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมในสภาพควบคุม

มาตรา ๒๕ การใช้สิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมในสภาพควบคุมแบ่งออกตามความจำเป็นแก่การควบคุม ดังนี้

(๑) การใช้สิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมในสภาพควบคุมประเภทที่ ๑ ได้แก่การใช้สิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมในสภาพควบคุมที่ไม่มีอันตราย

(๒) การใช้สิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมในสภาพควบคุมประเภทที่ ๒ ได้แก่การใช้สิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมในสภาพควบคุมที่อาจเป็นอันตรายต่อสิ่งแวดล้อม สุขภาพ อนามัย หรือสวัสดิภาพของประชาชนในระดับต่ำ

(๓) การใช้สิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมในสภาพควบคุมประเภทที่ ๓ ได้แก่การใช้สิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมในสภาพควบคุมที่อาจเป็นอันตรายต่อสิ่งแวดล้อม สุขภาพ อนามัย หรือสวัสดิภาพของประชาชนในระดับสูง

(๔) การใช้สิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมในสภาพควบคุมประเภทที่ ๔ ได้แก่การใช้สิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมในสภาพควบคุมที่อาจเป็นอันตรายต่อสิ่งแวดล้อม สุขภาพ อนามัย หรือสวัสดิภาพของประชาชนอย่างร้ายแรง หรือขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน

เพื่อประโยชน์แก่การป้องกัน ควบคุม และระงับอันตรายที่อาจมีต่อสิ่งแวดล้อม สุขภาพ อนามัย หรือสวัสดิภาพของประชาชน ให้รัฐมนตรีตามความเห็นของคณะกรรมการมีอำนาจประกาศในราชกิจจานุเบกษาประเภทของการใช้สิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมในสภาพควบคุม กำหนดเวลาการใช้บังคับ และหน่วยงานผู้รับผิดชอบในการควบคุมการใช้สิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมในสภาพควบคุมดังกล่าว

มาตรา ๒๖ ให้รัฐมนตรีผู้รับผิดชอบตามความเห็นของคณะกรรมการมีอำนาจประกาศกำหนดในราชกิจจานุเบกษาเพื่อควบคุมการใช้สิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมในสภาพควบคุมตามพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๒๗ ผู้ใช้สิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมในสภาพควบคุมประเภทที่ ๑ ต้องปฏิบัติตามประกาศของรัฐมนตรีและรัฐมนตรีผู้รับผิดชอบ

มาตรา ๒๘ ห้ามมิให้ผู้ใดใช้สิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมในสภาพควบคุมประเภทที่ ๒ เว้นแต่จะได้แจ้งความประสงค์จะดำเนินการดังกล่าวต่อหน่วยงานผู้รับผิดชอบที่มีอำนาจในการดำเนินการเกี่ยวกับสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมนั้นเพื่อให้พนักงานเจ้าหน้าที่ทราบก่อนและต้องปฏิบัติตามประกาศของรัฐมนตรีและรัฐมนตรีผู้รับผิดชอบ

มาตรา ๒๙ ห้ามมิให้ผู้ใดใช้สิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมในสภาพควบคุมประเภทที่ ๓ เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่

การขออนุญาตและการอนุญาต ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวงและประกาศ โดยในกฎกระทรวงดังกล่าวให้กำหนดกรณีที่ขออนุญาตได้และกรณีที่ขออนุญาตไม่ได้ไว้ให้ชัดเจนเท่าที่จะกระทำได้ เว้นแต่กรณีจำเป็นที่ไม่อาจคาดหมายได้ล่วงหน้าและให้กำหนดระยะเวลาสำหรับการพิจารณาอนุญาตให้ชัดเจนด้วย

ทั้งนี้ให้นำบทบัญญัติมาตรา ๒๑ มาใช้บังคับโดยอนุโลม

มาตรา ๓๐ ผู้ใช้สิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมในสภาพควบคุมประเภทที่ ๓ ต้องปฏิบัติตามประกาศของรัฐมนตรีและรัฐมนตรีผู้รับผิดชอบ

มาตรา ๓๑ เมื่อได้อนุญาตให้ใช้สิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมในสภาพควบคุมประเภทที่ ๓ แล้วนั้น ถ้าต่อมาพฤติการณ์ได้เปลี่ยนแปลงไปหรือมีเหตุสำคัญเพื่อความปลอดภัยต่อสิ่งแวดล้อม สุขภาพ อนามัย หรือสวัสดิภาพของประชาชน ให้หน่วยงานผู้รับผิดชอบมีอำนาจยกเลิกการอนุญาต หรือสั่งแก้ไขเพิ่มเติมเงื่อนไขการอนุญาตได้ตามความจำเป็น

มาตรา ๓๒ ห้ามมิให้ใช้สิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมในสภาพควบคุมประเภทที่ ๔

มาตรา ๓๓ ผู้ใช้สิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมในสภาพควบคุมต้องจัดทำแผนการจัดการความเสี่ยงเกี่ยวกับการใช้สิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมนั้น

มาตรา ๓๔ ผู้ใช้สิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมต้องจัดทำรายงานประจำปีเกี่ยวกับการใช้สิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมและยื่นรายงานประจำปีนั้นต่อหน่วยงานผู้รับผิดชอบเพื่อการตรวจสอบ

หมวด ๔

การนำเข้าและนำผ่านสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรม

มาตรา ๓๕ ผู้ใดประสงค์จะนำเข้าหรือนำผ่านสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมต้องได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่ เว้นแต่พระราชบัญญัตินี้จะบัญญัติไว้เป็นอย่างอื่น

การขออนุญาตและการอนุญาต ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวงและประกาศ โดยในกฎกระทรวงดังกล่าวต้องกำหนดกรณีที่พึงอนุญาตได้และกรณีที่จะอนุญาตไม่ได้ไว้ให้ชัดเจนเท่าที่จะกระทำได้ เว้นแต่กรณีจำเป็นที่ไม่อาจคาดหมายได้ล่วงหน้า และให้กำหนดระยะเวลาสำหรับการพิจารณาอนุญาตให้ชัดเจนด้วย

มาตรา ๓๖ ภายใต้บังคับมาตรา ๓๕ การนำเข้าสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมเพื่อการปลดปล่อยหรือเพื่อใช้ในสภาพควบคุมนั้นจะได้รับอนุญาตก็ต่อเมื่อผู้ขออนุญาตได้รับอนุญาตให้ปลดปล่อยสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมหรือใช้สิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมในสภาพควบคุมแล้วแต่กรณีแล้ว

มาตรา ๓๗ ผู้ใดประสงค์จะนำเข้าสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมสำหรับการใช้สิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมในสภาพควบคุมประเภทที่ ๑ ต้องปฏิบัติตามประกาศของรัฐมนตรีและรัฐมนตรีผู้รับผิดชอบ

มาตรา ๓๘ ห้ามมิให้ผู้ใดนำเข้าสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมสำหรับการใช้สิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมในสภาพควบคุมประเภทที่ ๒ เว้นแต่จะได้แจ้งความประสงค์จะดำเนินการดังกล่าวต่อหน่วยงานผู้รับผิดชอบที่มีอำนาจในการดำเนินการเกี่ยวกับสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมนั้นเพื่อให้พนักงานเจ้าหน้าที่ทราบก่อนและต้องปฏิบัติตามประกาศของรัฐมนตรีและรัฐมนตรีผู้รับผิดชอบ

มาตรา ๓๙ ให้นำบทบัญญัติมาตรา ๒๐ มาตรา ๒๑ มาตรา ๒๒ มาตรา ๒๓ และมาตรา ๒๔ ในหมวด ๒ ว่าด้วยการปลดปล่อยสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรม มาใช้บังคับในหมวด ๔ ว่าด้วยการนำเข้าและการนำผ่านสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรม โดยอนุโลม

หมวด ๕

การระงับ การเพิกถอน และการเลิกดำเนินการ

มาตรา ๔๐ เมื่อปรากฏว่าผู้ปลดปล่อยสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรม ผู้ใช้สิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมในสภาพควบคุม หรือผู้นำเข้าหรือผู้นำผ่านสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรม แล้วแต่กรณี ไม่ปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้ กฎกระทรวง หรือประกาศที่ออกตามพระราชบัญญัตินี้ ให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีหนังสือเตือนให้ปฏิบัติให้ถูกต้อง แต่ทั้งนี้ไม่เป็นเหตุให้ลบเลือนความผิดที่ได้กระทำไปแล้ว ถ้าผู้นั้นไม่ปฏิบัติตาม รัฐมนตรีผู้รับผิดชอบโดยคำแนะนำของคณะกรรมการมีอำนาจสั่งระงับการปลดปล่อยสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรม การใช้สิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมในสภาพควบคุม หรือการนำเข้าหรือนำผ่านสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรม เป็นการชั่วคราวโดยมีกำหนดครั้งละไม่เกินหนึ่งร้อยสี่สิบวันหรือสั่งเพิกถอนการดำเนินการดังกล่าวได้

มาตรา ๔๑ ในกรณีที่ผู้ปลดปล่อยสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรม ผู้ใช้สิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมในสภาพควบคุม หรือผู้นำเข้าหรือผู้นำผ่านสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรม แล้วแต่กรณี ประสงค์จะเลิกดำเนินการเกี่ยวกับสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรม ให้ผู้นั้นแจ้งเป็นหนังสือไปยังรัฐมนตรีผู้รับผิดชอบภายในสิบห้าวันก่อนวันเลิกดำเนินการเกี่ยวกับสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรม

หมวด ๖

การขนย้าย การบรรจุหีบห่อ และการแสดงฉลาก

มาตรา ๔๒ ในกรณีที่ต้องมีการขนย้ายสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรม ผู้ปลดปล่อยสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรม ผู้ใช้สิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมในสภาพควบคุม หรือผู้นำเข้าหรือผู้นำผ่านสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรม แล้วแต่กรณี ต้องระมัดระวังในการตรวจสอบความปลอดภัยของสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรม การตรวจสอบความถูกต้องของการบรรจุหีบห่อและฉลาก การขนย้าย และความเหมาะสมของการเก็บรักษา และการเลือกวิธีการขนส่งและผู้ขนส่ง

มาตรา ๔๓ ผู้ขนส่งต้องระมัดระวังในการตรวจสอบความถูกต้องของสิ่งที่ใช้ในการขนส่งหรือยานพาหนะและอุปกรณ์ ความถูกต้องของภาชนะบรรจุและฉลาก การบรรจุหีบห่อ ความเหมาะสมของวิธีการขนส่ง ความถูกต้องของการจัดวางบนยานพาหนะ และความไว้วางใจได้ของลูกจ้างหรือผู้จัดทำกรงานให้แก่ตนหรือร่วมกับตน

มาตรา ๔๔ ในกรณีที่ปลดปล่อยสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมเพื่อวัตถุประสงค์ทางการค้า ผู้ได้รับอนุญาตให้ปลดปล่อยสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมต้องจัดให้มีฉลากที่แสดงให้เห็นชัดเจน

มาตรา ๔๕ การขนย้าย การบรรจุหีบห่อ และการแสดงฉลากให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวงที่ออกโดยรัฐมนตรีตามคำแนะนำของคณะกรรมการ

หมวด ๗

เหตุฉุกเฉิน

มาตรา ๔๖ ในกรณีที่มีเหตุฉุกเฉินหรืออันตรายต่อสาธารณสุขอันเนื่องมาจากสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรม ให้ผู้ดำเนินการเกี่ยวกับสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมนั้นหรือบุคคลใดแจ้งให้หน่วยงานผู้รับผิดชอบทราบทันที และต้องให้ความร่วมมือรวมถึงการให้ข้อมูลที่จำเป็นกับหน่วยงานผู้รับผิดชอบเพื่อแก้ไข บรรเทา หรือระงับความเสียหายหรืออันตรายที่เกิดขึ้น

มาตรา ๔๗ เพื่อเป็นการป้องกันแก้ไข บรรเทา หรือระงับเหตุฉุกเฉิน หรืออันตรายจากสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรม ให้รัฐมนตรีกำหนดมาตรการป้องกันและจัดทำแผนฉุกเฉินเพื่อแก้ไขสถานการณ์ที่เกิดขึ้นไว้ล่วงหน้า

มาตรา ๔๘ ผู้ปลดปล่อยสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรม ผู้ใช้สิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมในสภาพควบคุม หรือผู้นำเข้าหรือผู้นำผ่านสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรม แล้วแต่กรณี ต้องจัดทำแผนรับเหตุฉุกเฉินเพื่อความปลอดภัยของสิ่งแวดล้อม สุขภาพ อนามัย และสวัสดิภาพของประชาชน

หมวด ๘

การรับฟังความคิดเห็นของประชาชน และ

การเปิดเผยและปกปิดข้อมูล

มาตรา ๔๙ บุคคลอาจมีสิทธิแสดงความคิดเห็นในเรื่องเกี่ยวกับความปลอดภัยทางชีวภาพ และได้รับทราบข้อมูลและข่าวสารจากทางราชการในเรื่องเกี่ยวกับความปลอดภัยทางชีวภาพ เว้นแต่ข้อมูลหรือข่าวสารที่ทางราชการถือว่าเป็นความลับเกี่ยวข้องกับการรักษาความมั่นคงแห่งชาติ

หรือเป็นความลับเกี่ยวกับสิทธิส่วนบุคคล สิทธิในทรัพย์สิน หรือสิทธิในทางการค้า หรือกิจการของบุคคลใดที่ได้รับความคุ้มครองตามกฎหมาย

มาตรา ๕๐ ในกรณีที่หน่วยงานผู้รับผิดชอบจะพิจารณาอนุญาตตามพระราชบัญญัตินี้ ถ้าเป็นกรณีที่มีผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อม สุขภาพอนามัย หรือส่วนได้เสียสำคัญอื่นใดที่เกี่ยวกับบุคคลหรือชุมชนท้องถิ่น หน่วยงานผู้รับผิดชอบนั้นต้องเปิดเผยข้อมูล คำชี้แจง และเหตุผลเพื่อให้ประชาชนผู้ได้รับผลกระทบได้รับทราบ และต้องปรึกษาหารือร่วมกับประชาชนผู้ได้รับผลกระทบโดยการจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนก่อนที่จะตัดสินใจพิจารณาอนุญาตนั้น

มาตรา ๕๑ ในการจัดรับฟังความคิดเห็น ให้หน่วยงานผู้รับผิดชอบพิจารณาดำเนินการให้เหมาะสม โดยคำนึงถึงการสร้างความเข้าใจและการรับรู้ความต้องการของประชาชนผู้ได้รับผลกระทบอย่างทั่วถึง

มาตรา ๕๒ ผู้แจ้งหรือผู้ขออนุญาตตามพระราชบัญญัตินี้มีสิทธิร้องขอต่อหน่วยงานผู้รับผิดชอบให้ปกปิดข้อมูลของตนที่เป็นความลับทั้งหมดหรือบางส่วน

เมื่อหน่วยงานผู้รับผิดชอบพิจารณาแล้วเห็นว่าข้อมูลที่ร้องขอตามวรรคหนึ่งเป็นข้อมูลที่เป็นความลับ ให้หน่วยงานผู้รับผิดชอบมีหน้าที่ดูแลรักษาข้อมูลที่เป็นความลับนั้นจากการเปิดเผยเอาไป หรือใช้

มาตรา ๕๓ ข้อมูลดังต่อไปนี้ ไม่ถือว่าเป็นข้อมูลที่เป็นความลับ

- (๑) ชื่อและที่อยู่ของผู้แจ้งหรือผู้ขออนุญาต
- (๒) คำอธิบายลักษณะของสิ่งมีชีวิตคัดแปลงพันธุกรรม
- (๓) รายงานการประเมินความเสี่ยง

หมวด ๕

พนักงานเจ้าหน้าที่

มาตรา ๕๔ ให้รัฐมนตรีผู้รับผิดชอบมีอำนาจและหน้าที่ตามที่พระราชบัญญัตินี้บัญญัติให้เป็นอำนาจและหน้าที่ของรัฐมนตรีผู้รับผิดชอบ และให้มีอำนาจแต่งตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่เพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๕๕ เพื่อปฏิบัติการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติ ให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจดังต่อไปนี้

(๑) เข้าไปในอาคาร สถานที่ หรือยานพาหนะ ที่มีการดำเนินการเกี่ยวกับสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรม หรือที่สงสัยว่ามีการดำเนินการเกี่ยวกับสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรม ในระหว่างเวลาพระอาทิตย์ขึ้นถึงพระอาทิตย์ตก หรือในระหว่างเวลาทำการ เพื่อตรวจสอบความถูกต้องของสภาพควบคุม ภาชนะบรรจุสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรม หรืออุปกรณ์และเครื่องมือต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการเกี่ยวกับสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรม รวมทั้ง ตรวจรายงานหรือเอกสารใด ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการเกี่ยวกับสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรม หรือเมื่อมีเหตุอันควรสงสัยว่ามีการไม่ปฏิบัติตามพระราชบัญญัติ

(๒) นำสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรม หรือสิ่งที่สงสัยว่าเป็นสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมในจำนวนหรือปริมาณพอสมควร ไปเป็นตัวอย่างเพื่อตรวจสอบ

(๓) ตรวจค้น กัก ยึด หรืออายัดสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรม หรือสิ่งที่สงสัยว่าเป็นสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรม ภาชนะบรรจุสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรม หรือสิ่งที่สงสัยว่าเป็นสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรม รายงานหรือเอกสารใด ๆ ที่เกี่ยวข้องในกรณีที่มีเหตุอันควรสงสัยว่าการกระทำความผิดตามพระราชบัญญัตินี้

(๔) มีหนังสือเรียกบุคคลมาให้ถ้อยคำ หรือให้ส่งเอกสารหรือวัตถุใด ๆ มาเพื่อประกอบการพิจารณาได้

(๕) ออกคำสั่งเป็นหนังสือให้ผู้ดำเนินการเกี่ยวกับสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมปฏิบัติให้ถูกต้องตามหลักเกณฑ์ วิธีการ หรือเงื่อนไขที่กำหนดตามพระราชบัญญัตินี้ภายในระยะเวลาที่พนักงานเจ้าหน้าที่เห็นสมควร

(๖) ออกคำสั่งเป็นหนังสือให้ผู้ดำเนินการเกี่ยวกับสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมหยุดดำเนินการเกี่ยวกับสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมตามพระราชบัญญัตินี้ ในกรณีที่ผู้ดำเนินการเกี่ยวกับสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมนั้นฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัตินี้ กฎกระทรวง ประกาศ หรือเงื่อนไขที่ออกหรือกำหนดตามความในพระราชบัญญัตินี้ หรือไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของพนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งสั่งตามพระราชบัญญัตินี้ หรือในกรณีที่พบเหตุฉุกเฉินหรืออันตรายต่อสุขภาพอนามัยของมนุษย์ สัตว์ สิ่งแวดล้อม หรือความหลากหลายทางชีวภาพ

มาตรา ๕๖ ในการปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้ พนักงานเจ้าหน้าที่ต้องแสดงบัตรประจำตัวแก่บุคคลซึ่งเกี่ยวข้อง และต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวงที่ออกโดยรัฐมนตรีตามคำแนะนำของคณะกรรมการ

บัตรประจำตัวพนักงานเจ้าหน้าที่ให้เป็นไปตามแบบที่กำหนดในกฎกระทรวงที่ออกโดยรัฐมนตรีตามคำแนะนำของคณะกรรมการ

มาตรา ๕๖ ในการปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้ ให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองอาคาร สถานที่ หรือยานพาหนะ หรือผู้มีหน้าที่เกี่ยวข้องอำนวยความสะดวกแก่พนักงานเจ้าหน้าที่ตามสมควร และให้พนักงานเจ้าหน้าที่เป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา

มาตรา ๕๗ ในการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่ตามมาตรา ๕๕ ให้ทำต่อหน้า เจ้าของหรือผู้ครอบครองอาคาร สถานที่ หรือยานพาหนะ ถ้าหาบุคคลดังกล่าวไม่ได้ ให้ทำต่อหน้า บุคคลอื่นอย่างน้อยสองคนซึ่งพนักงานเจ้าหน้าที่ได้ขอร้องให้มาเป็นพยาน

มาตรา ๕๘ ผู้ซึ่งไม่พอใจคำสั่งของพนักงานเจ้าหน้าที่ที่สั่งการตามมาตรา ๕๕ (๔) (๕) หรือ (๖) มีสิทธิอุทธรณ์คำสั่งนั้นต่อรัฐมนตรีผู้รับผิดชอบภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับแจ้ง คำสั่งของพนักงานเจ้าหน้าที่ให้คำวินิจฉัยของรัฐมนตรีผู้รับผิดชอบเป็นที่สุด

มาตรา ๖๐ การอุทธรณ์ตามมาตรา ๕๘ ย่อมไม่เป็นการทุเลาการบังคับตามคำสั่งของ พนักงานเจ้าหน้าที่ที่สั่งให้หยุดการประกอบกิจกรรมเกี่ยวกับสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรม ตาม พระราชบัญญัตินี้

หมวด ๑๐

ความรับผิดชอบแห่ง

มาตรา ๖๑ บทบัญญัติในหมวดนี้ไม่เป็นการลบล้างหรือจำกัดหน้าที่และความรับผิดชอบ แห่งที่บุคคลมีอยู่ตามบทบัญญัติในหมวดอื่นหรือในกฎหมายอื่น

มาตรา ๖๒ ผู้ดำเนินการเกี่ยวกับสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมต้องรับผิดชอบเพื่อความ เสียหายอันเกิดแต่สิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมที่อยู่ในความครอบครองของตนไม่ว่าจะเกิดจากการ กระทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อของตนหรือไม่ก็ตาม เว้นแต่จะพิสูจน์ได้ว่าความเสียหายนั้น เกิดแต่เหตุสุดวิสัย การกระทำตามคำสั่งของรัฐบาลหรือเจ้าพนักงานของรัฐ หรือเกิดเพราะความผิดของผู้ต้องเสียหายนั่นเอง

ความเสียหายตามวรรคหนึ่ง หมายความว่ารวมถึง ความเสียหายแก่ชีวิต ร่างกาย สุขภาพ อนามัย หรือทรัพย์สินของผู้อื่น และความเสียหายต่อสิ่งแวดล้อมและความหลากหลายทางชีวภาพ

ค่าสินไหมทดแทนหรือค่าเสียหาย ซึ่งผู้ดำเนินการเกี่ยวกับสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมมี หน้าที่ต้องรับผิดชอบตามวรรคหนึ่ง หมายความว่ารวมถึงค่าใช้จ่ายทั้งหมดที่ทางราชการต้องรับภาระจ่าย จริงในการฟื้นฟูสิ่งแวดล้อมด้วย

มาตรา ๖๓ ผู้ที่ต้องรับผิดชอบตามมาตรา ๖๒ ย่อมมีสิทธิไล่เบียดเอากับผู้นำเข้าไปจนถึงผู้ผลิต
สิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรม

หมวด ๑๑
บทกำหนดโทษ

มาตรา ๖๔ ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา ๑๕ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน ... ปี หรือปรับไม่เกิน ... บาท
หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๖๕ ผู้ใดไม่ปฏิบัติตามมาตรา ๒๔ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน ... ปี หรือปรับไม่
เกิน ... บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๖๖ ผู้ใดไม่ปฏิบัติตามมาตรา ๒๖ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน ... ปี หรือปรับไม่
เกิน ... บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๖๗ ผู้ใดไม่ปฏิบัติตามมาตรา ๒๘ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน ... ปี หรือปรับไม่
เกิน ... บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๖๘ ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา ๒๙ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน ... ปี หรือปรับไม่เกิน ...
บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๖๙ ผู้ใดไม่ปฏิบัติตามมาตรา ๓๐ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน ... ปี หรือปรับไม่
เกิน ... บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๗๐ ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา ๓๒ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน ... ปี หรือปรับไม่เกิน ...
บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๗๑ ผู้ใดไม่ปฏิบัติตามมาตรา ๓๓ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน ... ปี หรือปรับไม่
เกิน ... บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๘๒ ผู้ใดไม่ปฏิบัติตามมาตรา ๓๔ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน ... ปี หรือปรับไม่เกิน ... บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๘๓ ผู้ใดไม่ปฏิบัติตามมาตรา ๓๕ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน ... ปี หรือปรับไม่เกิน ... บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๘๔ ผู้ใดไม่ปฏิบัติตามมาตรา ๓๖ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน ... ปี หรือปรับไม่เกิน ... บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๘๕ ผู้ใดไม่ปฏิบัติตามมาตรา ๓๗ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน ... ปี หรือปรับไม่เกิน ... บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๘๖ ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา ๔๔ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน ... ปี หรือปรับไม่เกิน ... บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๘๗ ผู้ใดไม่ปฏิบัติตามมาตรา ๔๖ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน ... ปี หรือปรับไม่เกิน ... บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๘๘ ผู้ใดไม่ปฏิบัติตามมาตรา ๔๘ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน ... ปี หรือปรับไม่เกิน ... บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๘๙ ผู้ใดโดยเหตุที่ตนมีตำแหน่งหน้าที่ในการดูแลรักษาข้อมูลที่เป็นความลับตามมาตรา ๕๒ เปิดเผยหรือใช้ความลับนั้นเพื่อประโยชน์ของตนเองหรือผู้อื่นโดยมิชอบต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน ... ปี หรือปรับไม่เกิน ... บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๙๐ ผู้ใดขัดขวางหรือไม่อำนวยความสะดวกตามสมควรแก่พนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งปฏิบัติกรตามมาตรา ๕๕ (๑) (๒) หรือ (๓) หรือมาตรา ๕๗ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน ... ปี หรือปรับไม่เกิน ... บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๙๑ ผู้ใดไม่มาให้ถ้อยคำ หรือไม่ส่งเอกสารหรือวัตถุใดๆ ตามที่พนักงานเจ้าหน้าที่มีหนังสือเรียกตามมาตรา ๕๕ (๔) ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน ... ปี หรือปรับไม่เกิน ... บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา ๘๒ ผู้ใดฝ่าฝืนคำสั่งของพนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งออกตามมาตรา ๕๕ (๕) หรือ (๖) ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน ... ปี หรือปรับไม่เกิน ... บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

หลักการและเหตุผลประกอบ
ร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยความปลอดภัยทางชีวภาพ พ.ศ.

หลักการ

ให้มีกฎหมายว่าด้วยความปลอดภัยทางชีวภาพ

เหตุผล

เนื่องจากปัจจุบันเทคโนโลยีชีวภาพสมัยใหม่ได้มีบทบาทสำคัญในการผลิตสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมซึ่งเป็นประโยชน์ต่อประเทศหลายประการ การใช้ประโยชน์จากสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมจะต้องไม่ก่อให้เกิดอันตรายต่อสุขภาพหรืออนามัยของประชาชน และสิ่งแวดล้อม อีกทั้ง ประเทศไทยได้เป็นภาคีสมาชิกของพิธีสารคาร์ตนาว่าด้วยความปลอดภัยทางชีวภาพตามอนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ จึงมีความจำเป็นต้องมีกฎหมายฉบับนี้เพื่อควบคุมและดูแลการใช้ประโยชน์จากสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมที่สอดคล้องกับมาตรฐานระดับสากล จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

คำอธิบายโดยสังเขปประกอบ
ร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยความปลอดภัยทางชีวภาพ พ.ศ.

1. สาระสำคัญ

เจตนารมณ์ร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยความปลอดภัยทางชีวภาพ พ.ศ. คือ การควบคุมและดูแลการใช้ประโยชน์จากสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมที่ได้จากเทคโนโลยีชีวภาพสมัยใหม่ ซึ่ง , สาระสำคัญของร่างพระราชบัญญัตินี้สอดคล้องกับนโยบายพันธูวิศกรรมและความปลอดภัยทางชีวภาพนโยบายให้สังคมมีทางเลือก นอกจากนี้ บทบัญญัติของร่างพระราชบัญญัตินี้ยังสอดคล้องกับพันธกรณีตามพิธีสารคาร์ตาเฮนา

2. การบังคับใช้

ร่างพระราชบัญญัตินี้มีได้ยกเลิกกฎหมายอื่นที่อาจนำมาใช้บังคับกับสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมแต่จะเป็นร่างกฎหมายที่นำมาใช้บังคับในกรณีที่เกิดช่องว่างของกฎหมาย (มาตรา 6) และใช้บังคับกับสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมและผลิตภัณฑ์ดัดแปลงพันธุกรรม (มาตรา 3) แต่จะไม่นำมาใช้บังคับกับเภสัชภัณฑ์บางประเภท (มาตรา 4) ซึ่งสอดคล้องกับพันธกรณีของพิธีสารคาร์ตาเฮนา

3. หน่วยงาน

กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเป็นหน่วยงานหลักที่รับผิดชอบที่จะกำหนดกรอบการดำเนินการ และยังคงให้หน่วยงานเดิมเป็นหน่วยงานที่ต้องปฏิบัติการตามร่างพระราชบัญญัตินี้ (มาตรา 5) เนื่องจากหน่วยงานเดิมที่มีอยู่แล้วนั้นมีบุคลากรและมีความชำนาญ และการให้หน่วยงานเดิมรับผิดชอบดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้อง โดยไม่ตั้งหน่วยงานใหม่ขึ้น จะเป็นการลดภาระการใช้งบประมาณแผ่นดิน

ให้สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางระดับประเทศ (National Focal Point) และหน่วยงานผู้รับผิดชอบก็ทำหน้าที่เป็นหน่วยชำนาญการระดับประเทศ (Competent National Authority) ทั้งนี้ เป็นไปตามพันธกรณีของพิธีสารคาร์ตาเฮนา

นอกจากนี้ ให้มีคณะกรรมการความปลอดภัยทางชีวภาพซึ่งมาจากหน่วยงานของรัฐและภาคเอกชน ซึ่งแสดงให้เห็นถึงการเปิดโอกาสให้มีส่วนร่วมของประชาชนด้วย (มาตรา 8) คณะกรรมการนี้มีอำนาจและหน้าที่ในการเป็นที่ปรึกษาและให้คำแนะนำกับรัฐมนตรี รัฐมนตรี

ผู้รับผิดชอบ และหน่วยงานผู้รับผิดชอบในเรื่องเกี่ยวกับความปลอดภัยทางชีวภาพ ตลอดจนมีอำนาจในการสอดส่องดูแลและเร่งรัดพนักงานเจ้าหน้าที่อีกด้วย (มาตรา 9) อย่างไรก็ตาม เพื่อให้การปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการความปลอดภัยทางชีวภาพเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ จึงได้กำหนดให้มีคณะกรรมการเฉพาะเรื่องและคณะอนุกรรมการ (มาตรา 15) เพื่อทำหน้าที่ให้ความช่วยเหลือและสนับสนุนการทำงานของคณะกรรมการความปลอดภัยทางชีวภาพ

4. การควบคุมการดำเนินการเกี่ยวกับสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรม

ร่างพระราชบัญญัตินี้ได้แบ่งประเภทของการดำเนินการเกี่ยวกับสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมออกเป็น 3 จำพวก ได้แก่

- 1) การปลดปล่อยสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรม
- 2) การใช้สิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมในสภาพควบคุม
- 3) การนำเข้าและการนำผ่านสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรม

5. การปลดปล่อยสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรม

การปลดปล่อยสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรม เช่น การปลูกพืชดัดแปลงพันธุกรรม การขายพืชหรือผลิตภัณฑ์ดัดแปลงพันธุกรรม หรือการให้อุทุนทรีย์ดัดแปลงพันธุกรรมแก่ผู้อื่น เป็นต้น (มาตรา 3) ร่างพระราชบัญญัตินี้กำหนดห้ามมิให้ปลดปล่อยสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมเว้นแต่ได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่

การขออนุญาตและการอนุญาตให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดในกฎกระทรวงและประกาศ (มาตรา 19 วรรคสอง) ดังนี้ กฎกระทรวงและประกาศจะกำหนดขั้นตอนและรายละเอียดของการขออนุญาตซึ่งสามารถกำหนดให้สอดคล้องกับพันธกรณีตามพิธีสารคาร์ตาเฮนาได้

นอกจากนี้ เมื่อได้มีการปลดปล่อยสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมแล้ว ก็สามารถที่จะทำการตรวจสอบย้อนกลับไปถึงแหล่งที่มาของสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมได้ โดยร่างพระราชบัญญัตินี้ได้กำหนดให้ผู้ปลดปล่อยสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมต้องทำการบันทึกการปลดปล่อยสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมนั้น (มาตรา 24)

6. การใช้สิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมในสภาพควบคุม

ร่างพระราชบัญญัตินี้ได้แบ่งประเภทของการใช้สิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมในสภาพควบคุมออกเป็นสี่ประเภทตามระดับอันตรายที่อาจเกิดขึ้น ผู้ประสงค์ที่จะใช้สิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมในสภาพควบคุมที่ไม่มีความเสี่ยงก็สามารถดำเนินการได้โดยไม่ต้องขออนุญาตแต่

จะต้องปฏิบัติตามที่กฎหมายกำหนด ส่วนการใช้สิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมในสภาพควบคุมที่มีความเสี่ยงระดับต่ำ จะต้องแจ้งพนักงานเจ้าหน้าที่และปฏิบัติตามที่กฎหมายกำหนด สำหรับการใช้อย่างอื่น สิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมในสภาพควบคุมที่มีความเสี่ยงสูงจะต้องได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่ และการใช้สิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมในสภาพควบคุมที่มีอันตรายร้ายแรงนั้นเป็นสิ่งที่ห้ามดำเนินการ

นอกจากนี้ ยังได้กำหนดให้มีการจัดทำแผนการจัดการความเสี่ยง (มาตรา 33) และจัดทำรายงานประจำปี (มาตรา 34) สำหรับการใช้อย่างอื่น สิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมในสภาพควบคุมด้วย

7. การนำเข้าและการนำผ่านสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรม

การอนุญาตนำเข้าสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมเป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวงและประกาศ (มาตรา 35 ววรรคสอง) ดังนี้ กฎกระทรวงและประกาศนี้จึงสามารถกำหนดให้สอดคล้องกับหลักเกณฑ์ตามพิธีสารคาร์ตาเฮนา กล่าวคือ นำหลักการข้อตกลงในการแจ้งล่วงหน้า (Advance Informed Agreement) มากำหนดเป็นรายละเอียดในกฎกระทรวงและประกาศเพื่อให้ผู้ขออนุญาตได้ปฏิบัติตาม อีกทั้ง จะทำให้กฎหมายไทยสอดคล้องกับพันธกรณีตามพิธีสารคาร์ตาเฮนา

ส่วนการนำเข้าสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมสำหรับการใช้สิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมในสภาพควบคุมที่ไม่อันตรายหรือมีความเสี่ยงต่ำ ไม่ต้องได้รับอนุญาต เพียงแต่ปฏิบัติตามที่กฎหมายกำหนด (มาตรา 37 และมาตรา 38) เพราะการนำเข้ามาเพื่อใช้ในสภาพควบคุมดังกล่าว ไม่ก่อให้เกิดการสัมผัสของสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมกับสภาพแวดล้อม จึงไม่จำเป็นต้องได้รับการพิจารณาจากพนักงานเจ้าหน้าที่

8. การประเมินความเสี่ยง

ร่างพระราชบัญญัติได้กำหนดให้มีการจัดทำรายงานประเมินความเสี่ยงประกอบการขออนุญาตปลดปล่อยสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรม (มาตรา 20) และการขออนุญาตนำเข้าสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรม (มาตรา 39 ประกอบมาตรา 20) ทั้งนี้ สอดคล้องกับพิธีสารคาร์ตาเฮนาซึ่งได้กำหนดให้มีการประเมินความเสี่ยงก่อนการเคลื่อนย้ายสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมข้ามเขตแดน

9. แนวทางการระมัดระวัง

ร่างพระราชบัญญัตินี้ได้นำแนวทางระมัดระวัง (precautionary approach) มาบัญญัติเป็นหลักเกณฑ์ในร่างกฎหมาย กล่าวคือ ในกรณีที่เชื่อว่าสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมจะก่อให้เกิด

อันตรายต่อสุขภาพ อนามัยของมนุษย์ และสิ่งแวดล้อม แม้ไม่มีหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ ก็อาจไม่อนุญาตให้ดำเนินการเกี่ยวกับสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมนั้นได้ (มาตรา 21 วรรคสี่ และมาตรา 39 ประกอบมาตรา 21 วรรคสี่)

10. การขนย้าย การบรรจุหีบห่อ และการแสดงฉลาก

ร่างพระราชบัญญัตินี้ได้มีการกำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการขนย้าย การบรรจุหีบห่อ และการแสดงฉลาก (มาตรา 42 มาตรา 43 มาตรา 44 และมาตรา 45) โดยมีวัตถุประสงค์ที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของพิธีสารคาร์ตาเฮนา

11. เหตุฉุกเฉิน

ร่างพระราชบัญญัตินี้ได้กำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับมาตรการในการจัดการความเสี่ยงสำหรับกรณีที่เกิดเหตุฉุกเฉินขึ้น (มาตรา 46 มาตรา 46 และมาตรา 47)

12. การรับฟังความคิดเห็นของประชาชนและการเปิดเผยข้อมูล

พิธีสารคาร์ตาเฮนาได้กำหนดให้ภาคีส่งเสริมให้ประชาชนได้มีส่วนร่วม ร่างพระราชบัญญัตินี้จึงได้นำหลักเกณฑ์ของพิธีสารคาร์ตาเฮนามากำหนดไว้ โดยประชาชนมีสิทธิในการแสดงความคิดเห็นและรับทราบข้อมูล (มาตรา 49) และหน่วยงานต้องเปิดเผยข้อมูล (มาตรา 50) รวมทั้ง ให้นำหน่วยงานจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน (มาตรา 51)

สำหรับข้อมูลที่เป็นความลับก็จะต้องมีการรักษาข้อมูลความลับนั้น และผู้แจ้งหรือผู้ขออนุญาตมีสิทธิร้องขอต่อหน่วยงานให้ปกปิดข้อมูลความลับได้ (มาตรา 52) ทั้งนี้ หลักเกณฑ์ของร่างพระราชบัญญัตินี้จึงสอดคล้องกับพันธกรณีของพิธีสารคาร์ตาเฮนา

13. ความรับผิด

ความรับผิดทางแพ่งตามร่างพระราชบัญญัตินี้ได้นำหลักเกณฑ์ว่าด้วยความรับผิดอย่างเคร่งครัด (strict liability) มาใช้ (มาตรา 62 วรรคหนึ่ง) และได้ให้สิทธิแก่ผู้ที่ได้ชดใช้ค่าสินไหมทดแทนในการไล่เบี้ยจากผู้ผลิตหรือผู้นำเข้าได้ (มาตรา 63)

ถ้าเสียหายตามร่างพระราชบัญญัตินี้รวมถึงความเสียหายแก่ชีวิต ร่างกาย สุขภาพ อนามัย ทรัพย์สิน และความเสียหายต่อสิ่งแวดล้อม สำหรับการชดใช้ค่าเสียหายที่เกิดขึ้นต่อสิ่งแวดล้อมนั้น ได้นำหลักผู้ก่อมลพิษเป็นผู้ชดใช้ (มาตรา 62 วรรคสอง) นอกจากผู้ก่อให้เกิดความเสียหายจะต้องรับผิดตามร่างพระราชบัญญัตินี้แล้ว ก็ยังอาจจะต้องรับผิดตามกฎหมายอื่นอีกด้วย (มาตรา 61)

นอกจากนี้ ร่างพระราชบัญญัตินี้ยังได้กำหนดความผิดทางอาญาสำหรับผู้ที่ไม่ปฏิบัติตาม
หรือฝ่าฝืนบทบัญญัติตามร่างพระราชบัญญัตินี้

ทั้งนี้ บทบัญญัติดังกล่าวจึงสอดคล้องกับพันธกรณีตามพิธีสารคาร์ตาเฮนา

ผลที่ได้จากโครงการวิจัย

ผลจากการศึกษาวิจัยโครงการเรื่อง “ความปลอดภัยทางชีวภาพในสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรม : การนำมาตรการทางกฎหมายมาใช้บังคับในประเทศไทย” นั้น คือ ได้มีการตีพิมพ์บทความ “การบัญญัติกฎหมายเกี่ยวกับการปล่อยสิ่งมีชีวิตดัดแปลงพันธุกรรมสู่สิ่งแวดล้อม” ในวารสารสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ปีที่ 30 กันยายน-ธันวาคม 2547 ซึ่งเป็นบทความที่เป็นผลสืบเนื่องจากการศึกษาวิจัยนี้

นอกจากนี้ ผู้วิจัยได้นำองค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัยไปใช้ประโยชน์ในเชิงนโยบาย กล่าวคือ ผู้วิจัยเป็นคณะทำงานในคณะทำงานกร่างกฎหมายความปลอดภัยทางชีวภาพ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยได้ให้ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะในการกร่างกฎหมายความปลอดภัยทางชีวภาพ

ผลการศึกษาวิจัยนี้ยังนำไปใช้ประโยชน์ในเชิงวิชาการ โดยนำไปใช้ในการพัฒนาการเรียนการสอนระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิชา กฎหมายกับเทคโนโลยีชีวภาพ (453477) และระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยกรุงเทพ วิชา กฎหมายเทคโนโลยีชีวภาพ (กม.533)